

POSIEDZENIE STAŁEJ RADY (PERMANENT COUNCIL)
MIĘDZYNARODOWEJ UNII NAUK ANTROPOLOGICZNYCH
I ETNOLOGICZNYCH (IUAES)

Rzym, 3—5 V 1976

Unia (IUAES) w swym obecnym kształcie powstała ze złączenia się dwóch organizacji o odrębnej historii: Międzynarodowych Kongresów Antropologicznych i Etnologicznych (ICAES), organizowanych od 1934 r.¹, oraz Unii (IUAES) powołanej w 1948 r. przy UNESCO w ramach Międzynarodowej Rady Studiów Filozoficznych i Humanistycznych (CIPSH). Z chwilą powołania w 1952 r. Międzynarodowej Rady Nauk Społecznych (ICSS) Unia weszła również w jej skład.

Od 1948 r. do 1964 r. IUAES i ICAES działały całkowicie niezależnie, jednakże na Kongresie w Moskwie w 1964 r. postanowiono obie te organizacje połączyć, co prawnie ostatecznie zostało załatwione w 1968 r.² Powyższe pociągnięcia organizacyjne spowodowały konieczność opracowania nowego statutu organizacji, która ma za zadanie zarówno rozwijanie międzynarodowej współpracy w dziedzinie nauk o człowieku, jak i konkretne poczynania organizacyjne, z organizowaniem Kongresów na czele (zob. załączony statut IUAES). Statut taki został opracowany i zatwierdzony na VIII Kongresie w Tokio we wrześniu 1968 r.

Zgodnie z tym i poprzednim statutem, Unia, oprócz Komitetu Wykonawczego (Executive Committee), posiada Stałą Radę (Permanent Council), która zbiera się z okazji Kongresów i raz w przerwie między Kongresami. Zadaniem Rady jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania Unii poprzez nadzór nad realizacją uchwał ostatniego Kongresu oraz ustalanie czasu, miejsca i programu następnego Kongresu.

W zebraniach Rady powinny brać udział delegacje tych krajów, z których organizacje są członkami Unii. W 1975 r. członkami Rady byli przedstawiciele 60 krajów Europy, Azji, Ameryki, Australii i Afryki. Każdy kraj powołuje, zgodnie z obowiązującymi w nim zasadami Komitet Krajowy Unii, z którego najwyżej sześć osób może wejść jako reprezentacja narodowa do stałego składu członków Rady (Permanent Council)³. Członek Rady Stałej, który osiągnął wiek emerytalny, może

¹ Pierwszy Kongres odbył się w Londynie w 1934 r., drugi — Kopenhaga 1938, trzeci — Bruksela 1948, czwarty — Wiedeń 1952, piąty — Filadelfia 1956, szósty — Paryż 1960, siódmy — Moskwa 1964, ósmy — Tokio 1968. Od 1969 r. Kongresy odbywają się co pięć lat. Ostatni IX Kongres miał miejsce w Chicago w 1972 r. Zob. „Lud” 1975, t. 59, s. 75—92.

² „Current Anthropology” 1974, t. 15, nr 2, s. 146.

³ W Polsce przewodniczący i członkowie Komitetu Krajowego Unii są powoływani przez Prezydium PAN na trzy lata. W chwili obecnej przewodniczącym Komitetu jest prof. dr W. Hensel, sekretarzem prof. dr T. Dzierżykrań-Rogalski członkami: prof. dr J. Burszta,

być powołany na członka Komitetu Honorowego (Honorary Committee) Unii⁴.

W posiedzeniu Rady Stałej w Rzymie udział wzięło 35 osób z 18 krajów członkowskich Unii. Z Polski: prof. dr Józef Burszta — przewodniczący delegacji i prof. dr T. Dzierżykray-Rogalski — sekretarz Komitetu oraz członkowie: prof. dr K. Jażdżewski i doc. dr hab. B. Kopczyńska-Jaworska.

Porządek obrad Rady obejmował: 1. Sprawozdanie delegacji Indii z przygotowań do X Kongresu, 2. Sprawozdanie Sekretarza Generalnego Unii dotyczące współpracy z CIPSH i ICSS; 3. Sprawy finansów i członkostwa; 4. Sprawozdania z Komitetów stałych Unii; 5. Sprawy Human Biology; 6. Sprawy związane z przyszłym zebraniem Rady i Kongresem; 7. Sprawa publikacji z IX Kongresu.

Obradom przewodniczyli kolejno przedstawiciele włoskiego Komitetu Narodowego Unii organizujący posiedzenie Rady: prof. Giuseppe Montalenti, prof. Vinigi Grottanelli i prof. Venerando Correnti. W prezydium zasiadali powołany na IX Kongresie w Chicago przewodniczący Unii, prof. L. P. Vidyarthi (Instytut Antropologii Uniwersytetu w Ranchi — Indie) i Sekretarz Generalny Unii, prof. Lawrence Krader (Instytut Etnologii, Freie Universität — Berlin Zach.).

W świetle przedstawionych i zatwierdzonych przez Radę planów, X Międzynarodowy Kongres Nauk Antropologicznych i Etnologicznych ma odbyć się w dniach 7—21 grudnia 1978 r. w Indiach, przy czym właściwy Kongres będzie się odbywał przez pierwsze 6 dni w Delhi w Vigyan Bhawan Complex, zaś pokongresowe sympozja po dwudniowej przerwie w różnych miastach Indii (prawdopodobnie w Kalkucie, Lucknow, Ranchi, Delhi, Jaipur, Hyderabad, Bhubaneshwar, Shillong i Srinagar).

Hasłem wiodącym Kongresu będzie: „Anthropology and the Challenges of Development” („Antropologia a walka o postęp”).

W dziedzinie antropologii społecznej i kulturowej program Kongresu przewiduje następującą tematykę⁵: Teoretyczne i metodologiczne problemy integracji etnicznej*; Los małych narodowości — studia przypadków (case research); Systemy pokrewieństwa w świecie*; Neoewolucjonizm i marksizm*; Problemy i metody kartograficzne w etnografii i antropologii; Problemy etnografii krajów polarnych; Społeczności tradycyjne a nowoczesne zarządzanie; Miejskie i regionalne studia w Trzecim Świecie; Kontrola publiczna i dezurbanizacja; Antropologia społeczna chłopstwa; Antropologia produkcji i konsumpcji żywności; Antropologia prawa; Nomadyzm pasterski; Antropologia Władzy i eksploatacji; Łowieckie i zbierackie społeczności świata; Społeczne wyznaczniki niedorozwoju; Mity i historia w antropologii; Głód, praca i poziom życia*; Sympozjum nt. „Nadźór Indian”*; Antropologia terenów górskich*; Antropologia gospodarki przemiennej*; Rozwój antropologii kulturowej w Azji; Historia i tradycja w światowej antropologii*; Antropologia Narodów Zjednoczonych jako makrosystemu; Studia nad elitami: perspektywa antropologiczna; Antropologiczne studia polityki; Rola antropologii w studiach nad etnogenezą ludów świata*. Ponadto wśród problemów ogólnych

prof. dr W. Dynowski, prof. dr M. Frankowska, prof. dr K. Jażdżewski, doc. dr hab. B. Kopczyńska-Jaworska, prof. dr H. Milicer oraz prof. dr K. Zawistowicz-Adamska. Spośród tych osób Polskę — jako stali członkowie Rady — reprezentują: W. Hensel, T. Dzierżykray-Rogalski, K. Jażdżewski, B. Kopczyńska-Jaworska, H. Milicer. Zob. „Current Anthropology” 1975, t. 16, nr 3, s. 481.

⁴ Z Polski członkami honorowymi są: W. Dynowski i K. Zawistowicz-Adamska.

⁵ Tematy oznaczone gwiazdkami mają już powołanych odpowiednich przewodniczących. Pełny wykaz tematów i osób jest dostępny w Ośrodku Dokumentacji i Informacji Etnograficznej PTL w Łodzi (adres: Katedra Etnografii UŁ, ul. Matejki 34, 90-237 Łódź).

zaplanowano omówienie tematyki: folklor i historia etniczna ludów świata: porównanie form rasowej, etnicznej, politycznej, ekonomicznej i społecznej dyskryminacji w różnych częściach świata itp.

W dyskusji nad proponowaną przez organizatorów problematyką Kongresu dr C. Belshaw zwrócił uwagę, iż zbyt rozlegle zakrojona tematyka spowoduje, że nie wszystkie sympozja i obrady będą mogły być obsadzone przez przedstawicieli różnorodnych krajów, co grozi partykularyzmem obrad. Z tym problemem wiąże się sprawa uczestnictwa reprezentacji wszystkich krajów w obradach Kongresu, co jest — jak na to zwrócił uwagę prof. Sol Tax — problemem finansowym. Stąd też przedmiotem ożywionej dyskusji stała się sprawa kosztów Kongresu oraz działalności międzykongresowej Unii.

Podstawowe koszty Kongresu pokryje indyjskie Ministerstwo Nauki. Wpisowe uczestnictwo zostało ustalone na 30 dolarów. Koszty uczestnictwa, a zwłaszcza podróży, będą jednak bardzo wysokie, rozważano więc sprawę zdobycia odpowiednich dodatkowych środków. Organizatorzy zaproponowali, ażeby uczestniczące w organizacji Kongresu instytucje zechciały opodatkować się na cele kongresowe pewnymi sumami. Pomysł ten nie wydał się jednak zebrany realny.

Odrębnym zagadnieniem stała się sprawa zdobycia środków na utrzymanie stałego sekretariatu Unii. W obecnej chwili Unia dysponuje zaledwie sumą 800 dolarów rocznie, uzyskiwaną ze składek członkowskich oraz znacznej dotacji Amerykańskiego Towarzystwa Antropologicznego i Kanadyjskiego Towarzystwa Socjologicznego i Antropologicznego. Suma ta jest wykorzystywana na konieczną działalność biura Sekretarza Generalnego (korespondencja, podróże itp.).

W związku z powyższym przedstawiono zebrany propozycję zmiany statutu Unii zmierzającą do podniesienia dochodów Unii poprzez wprowadzenie czterech kategorii członków:

A — narodowych towarzystw antropologicznych i etnologicznych oraz Akademii, zatwierdzanych przez Komitet Wykonawczy, które zamiast dotychczasowych opłat w wysokości 2 dolarów na każdych 100 członków organizacji (minimalna opłata 2 dolary, art. 37 statutu), płaciłyby po 50 centów od każdego członka (minimalna opłata 25 dolarów);

B — instytutów badawczych, katedr uniwersyteckich i pozostałych towarzystw naukowych zatwierdzanych przez Komitet Wykonawczy, które płaciłyby roczną składkę w wysokości 25 dolarów w roku Kongresu i 10 dolarów rocznie w latach międzykongresowych;

C — indywidualnych pracowników nauki z dziedziny antropologii i etnologii, którzy płaciliby roczną składkę w wysokości 3 dolarów;

D — instytucji wspierających i organizacji pozaantropologicznych, które chciałyby uczestniczyć w pracach Unii. Te ostatnie wpłacałyby po 50 dolarów.

W projekcie tym powołano się na doświadczenia Międzynarodowego Towarzystwa Socjologicznego, które obok instytucji zrzesza też członków indywidualnych. Przedstawiciele krajów demokracji zgłaszali wątpliwość, czy w takim ujęciu przynależność do Unii nie będzie wyznaczana względami majątkowymi oraz możliwością dysponowania walutami wymiennymi. Ponieważ Rada zgodnie z obowiązującym statutem nie była władna podjąć ostatecznych decyzji, postanowiono, że wnioski przedłożone uczestnikom Rady zostaną powielone i rozesłane przez dra C. Belshawa do wszystkich Komitetów Narodowych Unii w celu poddania ich dyskusji i ostatecznie zostaną rozpatrzone na Kongresie w Indiach. Na tymże Kongresie trzeba będzie przedstawić także sprecyzowane stanowisko poszczególnych Komitetów.

Uwzględniając wagę problemów finansowych w dalszej działalności Unii. Rada powołała specjalny Komitet Finansowy, któremu powierzono sprawę starań o zorganizowanie bazy finansowej Unii, ze szczegółowym uwzględnieniem kosztów najbliższego Kongresu. Do Komitetu tego powołano: prof. J. Bromleja (Instytut Etnografii AN ZSRR — Moskwa), prof. T. Dzierżykraj-Rogalskiego (Komitet Nauk Antropologicznych PAN — Warszawa), prof. G. M. Fostera (Uniwersytet Kalifornijski — Berkeley, USA), prof. Ch. Nakane (Rada Nauk — Tokio, Japonia), dr I. Schwidetzky (Instytut Antropologii — Mainz, RFN).

Jednocześnie w celu przełamania dotychczasowych trudności organizacyjnych prof. R. Gessain z Musée de l'Homme ofiarował pomoc pracownikom tego muzeum w pracach organizacyjnych Unii. Funkcję sekretarza będzie pełnił prof. Ive Kopens, paleontolog. Chęć pomocy zgłosiła również przedstawicielka komitetu austriackiego, dr A. v. Hohenwart-Gerlachstein z Instytutu Etnologii Uniwersytetu w Wiedniu.

Przechodząc do omówienia pozostałej części obrad należy wspomnieć o dyskusji nad sprawami wydawniczymi. Prof. Sol Tax zreferował przebieg prac nad przygotowywaną pod jego redakcją serią wydawnictw zbiorowych (publikacja wyd. Mouton) pod łącznym tytułem „World Anthropology”, w której 25 tomów ma być opublikowanych w najbliższym czasie. Całość publikacji ma liczyć 100 tomów. Zebrani wyrazili swe wątpliwości, czy tak duża publikacja jest celowa. Nadmienić należy, że seria ta jest przeznaczona dla szerokiego odbiorcy i dobór prac dokonywany jest w pierwszym rzędzie z punktu widzenia problematyki budzącej aktualne zainteresowania.

Delegacja polska (prof. J. Burszta) przedstawiła projekt zorganizowania „Światowej Biblioteki Dziej Antropologii Kulturowej”. Po dyskusji, w której zabrali głos prof. Krader, prof. Tax i dr Belshaw, zaproponowano, aby w tej sprawie wybrać komisję złożoną z 4—5 osób; komisja przedyskutowałaby sprawę od strony możliwości realizacyjnej oraz ustaliła listę książek mających wejść w skład tej Biblioteki. Sprawę uznano jednak za niełatwą z racji istnienia wydawnictwa „World Anthropology”.

Na zakończenie należy nadmienić, że poza ustaleniami organizacyjnymi zebrani członkowie Rady na wniosek przedstawiciela komitetu greckiego podjęli uchwałę zobowiązującą organizacje członkowskie IUAES do propagowania zasady, ażeby przy badaniach prowadzonych na terytoriach obcych krajów wchodzić w kontakt z miejscowymi organizacjami naukowymi (intencją tej uchwały ma być przeciwstawianie się „eksploatacji” badawczej krajów słabszych ekonomicznie) oraz ażeby tematykę zainteresowań Unii rozszerzyć na zagadnienia paleontologiczne.

Bronisława Kopczyńska-Jaworska

STATUT
MIĘDZYNARODOWEJ UNII NAUK ANTROPOLOGICZNYCH
I ETNOLOGICZNYCH (IUAES)

(Poprawiony tekst statutu, przyjęty przez Walne Zgromadzenie IUAES (General Assembly) na sesji plenarnej VIII Międzynarodowego Kongresu w Tokio we wrześniu 1968 r.)

Rozdz. I. Nazwa i zadania IUAES

Art. 1. Pełna nazwa: The International Union of Anthropological and Ethnological Sciences (IUAES). Stała siedziba: Paryż.

Art. 2. IUAES jest członkiem International Council for Philosophy and Humanistic Studies i ma swoje przedstawicielstwo w International Social Science Council. Współpracuje z International Council of Scientific Unions i z International Council of Museums.

Art. 3. Zadania IUAES są następujące:

a) Rozwijanie międzynarodowej współpracy w dziedzinie nauk o człowieku. Przez termin „nauki o człowieku” rozumie się: 1) antropologię fizyczną, biologiczną, biologię człowieka, paleoantropologię, anatomię porównawczą człowieka, prymatologię i nauki pokrewne objęte nazwą antropologii; 2) etnologię, antropologię kulturową i społeczną, etnografię, nauki folklorystyczne i pokrewne nauki objęte terminem etnologii.

b) Tworzenie międzynarodowych instytucji do badań naukowych nad człowiekiem, propagowanie przedsięwzięć naukowych o charakterze międzynarodowym oraz podejmowanie innych odpowiednich działań.

c) Stymulowanie współpracy naukowej między instytucjami antropologicznymi i etnologicznymi.

d) Współpraca z innymi organizacjami międzynarodowymi.

Art. 4 IUAES posiada uprawnienia do powołania odpowiednich organów wykonawczych odnośnie do punktów zawartych w art. 3.

Art. 5. Rozdz. II. członkostwo IUAES Unia składa się z organizacji i instytucji antropologicznych i etnologicznych o charakterze lokalnym, narodowym, międzynarodowym oraz z innych instytucji lub organizacji państwowych i prywatnych. Każda z wyżej wymienionych instytucji i organizacji może mieć swojego przedstawiciela na Międzynarodowym Kongresie. Również instytucje o charakterze narodowym, państwowym, mogą mieć swoje przedstawicielstwo.

Art. 6. Wnioski o przyjęcie w poczet członków kierować należy do Sekretarza Generalnego (Secretary General) IUAES. Decyzje w tej sprawie podjęte będą przez Komitet Wykonawczy (Executive Committee) IUAES (zob. rozdz. V), a następnie zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie (General Assembly) IUAES (zob. rozdz. III).

Art. 7. Do wniosków członkowskich należy dołączyć kopię statutu danej organizacji. Liczyć się trzeba z możliwością ewentualnych zmian statutowych narzuconych przez IUAES. Należy załączyć następujące informacje: a) zadania organizacji, b) czy działalność pozostaje pod kontrolą zgromadzenia ogólnego członków, c) wysokość wpłat członkowskich, ilość członków płacących składki, d) zasady głosowania, e) inne powiązania organizacji.

Art. 8. Zasady odbierania członkostwa:

a) rezygnacja, zgłoszona rok wcześniej,

b) wykluczenie przez Stałą Radę (Permanent Council) przy 2/3 głosów, za: 1)

działalność niezgodną ze statutem; 2) systematyczne przeciwstawianie się realizacji zadań IUAES.

Art. 9. Członkostwo w IUAES zatwierdzone będzie przez Walne Zgromadzenie (General Assembly) IUAES, zwołane przez Przewodniczącego przy okazji Międzynarodowego Kongresu (International Congress), kiedy to przyjęty będzie obecny statut. Członkowie IUAES mają swobodę w prowadzeniu własnych prac naukowych i innych oraz w regulacji własnej działalności.

Rozdz. III. Walne Zgromadzenie (General Assembly)

Art. 10. Walne Zgromadzenie składa się z akredytowanych przedstawicieli wszystkich członkowskich organizacji i instytucji. Zwoływane jest na każdym Kongresie przez Przewodniczącego IUAES. Każda organizacja członkowska ma prawo 1 głosu.

Art. 11. Reprezentacja *per procura* jest możliwa w wypadku, gdy zawiadomienie o tym zostanie przesłane Przewodniczącemu co najmniej na 1 miesiąc przed zwołaniem Walnego Zgromadzenia. Zawiadomienie zawierać musi: a) nazwisko przedstawiciela, b) zakres i czas trwania jego mandatu.

Art. 12. W specjalnych wypadkach, za zgodą Komitetu Wykonawczego IUAES, Przewodniczący zwołać może nadzwyczajną sesję Walnego Zgromadzenia. Przewodniczący ma obowiązek postąpić tak na życzenie 2/3 członków.

Art. 13. Walne Zgromadzenie rozważać będzie zagadnienia zawarte w art. 3 statutu. Jego postanowienia przekazywane będą do Stałej Rady (zob. rozdz. VI).

Art. 14. Wszystkie postanowienia Walnego Zgromadzenia będą przyjmowane absolutną większością głosów przedstawicieli organizacji członkowskich lub ich pełnomocników.

Art. 15. Agenda dotycząca Walnego Zgromadzenia wydawana będzie przez Sekretarza Generalnego i przekazywana Komitetowi Wykonawczemu, Stałej Radzie i organizacjom członkowskim IUAES co najmniej na miesiąc przed zwołaniem Walnego Zgromadzenia.

Rozdz. IV. Członkowie Zarządu, metody elekcji

Art. 16. Przewodniczący Kongresu będzie Przewodniczącym (President) IUAES. Będzie on typowany na zebraniu Stałej Rady przez delegację z kraju będącego miejscem następnego Kongresu. Kandydatura ta nie może być ponawiana.

Art. 17. Unia posiadać będzie 7 zastępców Przewodniczącego, z których 3 wybierze się na jednym Kongresie, 4 na następnym. Zastępcy wybierani będą absolutną większością głosów przez członków Rady Stałej obecnych na Kongresie. Wśród zastępców Przewodniczącego powinno znaleźć się 3 etnologów, 3 antropologów i 1 przedstawiciel dowolnej specjalności. W miarę możliwości powinni oni pochodzić z różnych krajów Europy, Ameryk, Azji, Afryki i Oceanii. Można ich wybrać ponownie na jedną kadencję.

Art. 18. Sekretarza Generalnego wybierać będzie się na każdym Kongresie absolutną większością głosów obecnych na Kongresie członków Rady Stałej. Może zostać wybrany ponownie. Nowo wybrany Sekretarz Generalny będzie współpracował ze swoim poprzednikiem aż do następnego Kongresu. Będzie on równocześnie Skarbnikiem IUAES. Wraz z Sekretarzem Generalnym poprzedniego i następnego Kongresu tworzyć będzie on Sekretariat Generalny IUAES, w skład którego wejdą też osoby mianowane przez niego i zaakceptowane przez Komitet Wykonawczy (zob. rozdz. V).

Rozdz. V. Komitet Wykonawczy (Executive Committee)

Art. 19. Komitet Wykonawczy składać będzie się z Przewodniczącego, jego bezpośredniego poprzednika na tym stanowisku, 7 Vice przewodniczących oraz

członków Sekretariatu Generalnego. Komitet Wykonawczy spotykać będzie się na każdym Międzynarodowym Kongresie Rady Stałej, między kongresami na sesji Rady Stałej oraz w razie potrzeby w innym czasie.

Art. 20. Komitet Wykonawczy będzie odpowiedzialny za zapewnienie właściwego funkcjonowania IUAES i Kongresu, podczas swoich spotkań rozważać będzie i przedstawiać Radzie Stałej i Walnemu Zgromadzeniu wnioski członkowskie, zadania zgodnie z art. 3, wydawać będzie agendy Walnego Zgromadzenia i sesji plenarnej Kongresu, rozważać strukturę i organizację Kongresu oraz inne sprawy do przedstawienia Sekretarzowi Generalnemu.

Art. 21. Komitet Typujący (Nominating Committee) typować będzie nazwiska członków przyszłego zarządu IUAES, zgodnie z art. 17 i 18. Komitet Typujący wybierany będzie przez Komitet Wykonawczy spośród jego członków. Sekretarz Generalny przekaze wyniki prac Komitetu Typującego do Rady Stałej IUAES na miesiąc przed Kongresem, na którym propozycje zostaną rozważone.

Rozdz. VI. Rada Stała (Permanent Council)

Art. 22. W skład Rady Stałej IUAES wchodzić będą członkowie narodowych delegacji oraz członkowie Komitetu Honorowego (Honorary Committee). Delegacje narodowe Rady Stałej składać się będą z przedstawicieli organizacji członkowskich IUAES. Każda z tych delegacji oprócz członków Komitetu Honorowego może liczyć do 6 osób z danego kraju. Każda delegacja będzie miała swojego przewodniczącego i sekretarza. Komitety Honorowe składać się będą z członków zaproponowanych przez delegacje, za zgodą Rady Stałej. Nie ma tu ograniczenia czasu trwania ich działalności. Członkowie delegacji typowani są zgodnie z życzeniami danego kraju i według panującej tam procedury.

Art. 23. Jedna piąta delegacji narodowych lub ich pełnomocników tworzyć będzie quorum Rady Stałej. Zgłoszenie ewentualnego pełnomocnika Przewodniczącemu nastąpić musi przynajmniej na 1 miesiąc przed zwołaniem General Council i zawierać winno: a) nazwisko pełnomocnika, b) zakres i czas trwania mandatu.

Art. 24. Delegacje z poszczególnych państw głosować będą jako całość, łącznie z członkami Komitetu Honorowego.

Art. 25. Rada Stała spotykać będzie się na Kongresie Międzynarodowym i raz w przerwie między Kongresami. Zadaniem jej będzie zapewnienie wraz z Komitetem Wykonawczym prawidłowego funkcjonowania IUAES i Kongresu. Rozważać będzie problemy, które zostały jej przedstawione przez Komitet Wykonawczy, oraz sprawy podjęte z własnej inicjatywy.

Rozdz. VII. Kongres Międzynarodowy

Art. 26. Na każdym Kongresie Rada Stała ustalać będzie czas i miejsce następnego Kongresu. Delegacja kraju, wyznaczonego jako miejsce następnego Kongresu, ma tworzyć Komitet Organizacyjny tegoż Kongresu.

Art. 27. Komitet Organizacyjny odpowiedzialny będzie przed Kongresem za dotrzymanie miejsca kolejnego Kongresu. Przejmie on też troskę o wszystkie materialne środki związane z Kongresem i jego sesjami. Będzie także rozsyłać zaproszenia instytucjom i osobom prywatnym.

Art. 28. Komitet Organizacyjny wybierze Sekretarza Generalnego, który współpracować będzie z Przewodniczącym IUAES w sprawach dotyczących Kongresu.

Art. 29. Komitet Organizacyjny przedstawi na sesji Rady Stałej dwa lata przed Kongresem ogólny plan Kongresu i zasadnicze zagadnienia. W wypadku wątpliwości dotyczących poszczególnych tematów Rada Stała zwróci się o pomoc do specjalistów o międzynarodowym autorytecie. Na międzynarodowej sesji Rady

Komitet Organizacyjny poda dokładną datę i lokalizację przyszłego Kongresu oraz wysokość wpłat uczestników.

Komitet Organizacyjny ustali też kolejność i czas trwania poszczególnych sesji oraz rozeseł program do uczestników i wszystkich zainteresowanych nie później niż na 3 miesiące przed Kongresem.

Art. 30. Komitet Organizacyjny ograniczy ilość komunikatów naukowych do jednego komunikatu na uczestnika, ale może zmienić swoją decyzję w przypadkach uzasadnionych szczególnym naukowym znaczeniem komunikatu. Decyzja ta zatwierdzona musi być przez Komitet Wykonawczy Unii.

Komitet Organizacyjny Kongresu ma prawo na własną odpowiedzialność odrzucić komunikat. W wątpliwych wypadkach może poddać kwestionowany komunikat decyzji Komitetu Wykonawczego.

Za zgodą Komitetu Wykonawczego, Komitet Organizacyjny Kongresu organizować może sesje i konferencje dodatkowe, poświęcone poszczególnym lub ogólnym tematom.

Komitet Organizacyjny odpowiedzialny będzie za opublikowanie przebiegu Kongresu wraz z komunikatami (bądź w całości, bądź tylko streszczeń lub tytułów) oraz materiałów wskazanych ewentualnie przez Komitet Wykonawczy.

Art. 31. Członkowie i uczestnicy Kongresu odbędą Sesję Plenarną podczas Kongresu. Ustalenia tej Sesji przekazane będą Radzie Stałej Unii.

Art. 32. W komunikatach i publikacjach Kongresu obowiązują języki robocze UNESCO: angielski, francuski, niemiecki, włoski, rosyjski i hiszpański.

Art. 33. Książki i eksponaty podarowane Kongresowi pozostaną w kraju, w którym Kongres odbył się; mogą być też przekazane do dyspozycji Komitetu Wykonawczego.

Art. 34. Archiwum, materiały kongresowe i ich kopie, przekazane będą Sekretarzowi Generalnemu IUAES. Mają one zawierać wszelkie materiały dotyczące Kongresu, Walnego Zgromadzenia (General Assembly), Rady Stałej (Permanent Council) i Komitetu Wykonawczego (Executive Committee).

Art. 35. Kongresy odbywać się będą co pięć lat.

Rozdz. VIII. Głosowanie i sprawy finansowe

Art. 36. Wszystkie decyzje Rady Stałej i Komitetu Wykonawczego IUAES, postanowienia Walnego Zgromadzenia i Plenarnej Sesji Kongresu, podejmowane będą absolutną większością głosów obecnych członków, z wyjątkiem spraw wyszczególnionych w art. 8, 12, 39.

Art. 37. Członkowie IUAES płacić będą składki dwudolarowe (US \$ 2) na każdym 100 tytułarnych członków, z minimalną opłatą \$ 2 na instytucję. Składki mają być płacone 1 stycznia każdego roku. Organizacja członkowska, która przez 3 kolejne lata nie zapłaci składki, będzie automatycznie wykluczona z IUAES do chwili uregulowania wszystkich należności.

Delegaci z organizacji, które nie zapłaciły składek rocznych, pozbawieni będą prawa głosu. Organizacja, która będzie miała przerwę w działalności, wyrzecz się tym samym wszelkich praw i przywilejów związanych z czynnym członkostwem.

Rozdz. X. Poprawki i język statutu, kontakty Unii

Art. 38. Niniejszy statut będzie obowiązywał po przyjęciu przez Radę Stałą i Walne Zgromadzenie IUAES.

Art. 39. Poprawki do statutu mogą być wprowadzone większością 2/3 obecnych członków przez Radę Stałą lub na spotkaniu, na którym poprawkę zgłoszono, pod

warunkiem, że przekazane zostały Sekretarzowi Generalnemu Rady na rok przed tym spotkaniem.

Art. 40. Wszystkie sprawy i procedury nie objęte niniejszym statutem rozpatrzone zostaną przez Biuro Wykonawcze i ratyfikowane przez Radę Stałą Unii.

Art. 41. Statut zostanie wydany w języku francuskim i angielskim oraz ewentualnie w innych językach UNESCO. W interpretacjach statutu dominująca będzie wersja francuska.

Art. 42. IUAES pragnie utrzymać ścisły związek z International Council for Philosophy and Humanistic Studies, z International Social Science Council, z International Council of Scientific Unions i z podobnymi organizacjami, ale stosunki te nie powinny w żaden sposób wpływać na strukturę, ani też hamować swobody działania IUAES.

Tłum. z jęz. ang. M. Lechówna

MIĘDZYNARODOWE KONFERENCJE DOTYCZĄCE WSPÓLNYCH BADAŃ

NARADA W MOSKWIE NA TEMAT ETNOGRAFICZNYCH BADAŃ NAD WSPÓŁCZESNOŚCIĄ ORAZ POSIEDZENIE W SPRAWIE ETNOSOCJOLOGICZNYCH BADAŃ PORÓWNAWCZYCH W KRAJACH EUROPEJSKICH

Naradę na temat etnograficznych badań nad współczesnością oraz posiedzenie w sprawie etnologicznych badań porównawczych zwołano z inicjatywy Instytutu Etnografii im. N. N. Mikłuczo-Makłaja AN ZSRR. Spotkanie etnografów — przedstawicieli ośrodków etnograficznych z krajów socjalistycznych, odbyło się w dniach 30 III i 2 IV 1976 roku. Celem spotkania było dokonanie przeglądu etnograficznych badań nad współczesnością w poszczególnych krajach socjalistycznych i wstępne określenie problematyki i organizacji prac etnograficznych w ramach projektu porównawczych badań etnosocjologicznych, zamierzonych w skali europejskiej. Wspólna narada etnografów i socjologów, zorganizowana przy udziale Europejskiego Centrum Koordynacji Badań i Dokumentacji w Dziedzinie Nauk Społecznych z siedzibą w Wiedniu, odbyła się w dniach 31 III i 1 IV 1976 roku. Objęła ona zarówno uczonych z krajów socjalistycznych, jak i z krajów Europy zachodniej i zwołana została dla przedyskutowania wymienionego wyżej projektu badań.

Posiedzenie etnografów z krajów socjalistycznych w dniu 30 III 1976 roku zgromadziło przedstawicieli Bułgarii (prof. dr W. Chadżinikołow), Czechosłowacji (doc. dr A. Robek, dr K. Fojtik, dr B. Filova), Jugosławii (prof. dr P. Vlahović), NRD (dr H. Strobach, dr M. Kasper), Polski (prof. dr W. Hensel, doc. dr M. Bier-nacka, doc. dr Z. Jasiewicz), Węgier (dr T. Bodrogi, dr M. Istvanovicz) oraz ZSRR (prof. dr J. W. Bromlej, dr S. J. Bruk, prof. dr K. W. Czistow, dr L. N. Terentiewa, dr J. W. Arutjunian, dr L. M. Drobizewa, dr I. S. Kon, dr K. W. Jakimowa). Naradę otworzył prof. dr J. W. Bromlej, który przedstawił dorobek naukowy Instytutu Etnografii AN ZSRR w okresie ostatnich trzech lat. Projekt etnosocjologicznych badań porównawczych w krajach europejskich zaprezentował dr J. W. Arutjunian, kierownik Oddziału Konkretnych Badań Społecznych Instytutu Etnografii AN ZSRR. Temat zaproponowanych badań: *Kierunki i tendencje rozwoju kultury we współczesnym społeczeństwie. Wzajemne oddziaływanie kultur narodowych*. W dyskusji zwrócono uwagę na konieczność poszerzenia w pro-

jękcie problematyki etnograficznej i zaproponowano skoncentrowanie się na rodzinie jako obiekcie badań. Zastanawiano się również nad rolą utworzonego w roku 1974 z inicjatywy etnografów bułgarskich Międzynarodowego Komitetu dla Etnograficznych Badań nad Współczesnością w planowanych pracach badawczych. Do zespołu roboczego, mającego opracować propozycję udziału etnografów w przygotowywanych badaniach etnosocjologicznych, powołano: doc. dr M. Biernacką, dr T. Bodrogi, prof. dr W. Chadźnikołowa, prof. dr K. W. Czistowa, dr L. M. Drożewą, dr M. Kaspra, doc. dr A. Robka i prof. dr P. Vlahovića.

Popołudniowe obrady przeznaczono na wzajemne poinformowanie się o pracach w zakresie etnograficznych studiów nad współczesnością w krajach socjalistycznych. O badaniach w Polsce mówili doc. dr M. Biernacka i doc. dr Z. Jasiewicz, badania w Bułgarii przedstawił prof. dr W. Chadźnikołow, na Węgrzech dr T. Bodrogi, w Czechosłowacji dr B. Filova i doc. dr A. Robek, w NRD dr H. Strobach i w Jugosławii prof. dr P. Vlahović.

Obrady w dniach 31 III i 1 IV 1976 roku odbywały się pod auspicjami Europejskiego Centrum Koordynacji Badań i Dokumentacji w Dziedzinie Nauk Społecznych z siedzibą w Wiedniu, w poszerzonym o socjologów i etnografów z krajów socjalistycznych i Europy zachodniej zespole. Obok wymienionych już uczestników narady etnografów w posiedzeniach udział wzięli: K. Filipec z Czechosłowacji, V. Goldschmidt i H. Friis z Danii, P. Bessaignet, J. Cuisenier, R. Rabier, J. Stoetzel, J. Grafmeyer i O. Abatzieva z Francji, V. Filias z Grecji, M. Prosic z Jugosławii, R. Grounhaug z Norwegii, L. Kasprzyk i M. Czerwiński z Polski, N. Gogoneata z Rumunii, I. Vitanyi i M. Hoppal z Węgier, M. Barrage z Wielkiej Brytanii, G. Sertorio i A. Casiccia z Włoch, W. A. Winogradow, S. A. Aratjunow, L. E. Kubbel i J. S. Wedenjapin z ZSRR oraz A. Schaff i S. Mills reprezentujący Europejskie Centrum w Wiedniu. Obradom przewodniczył prof. dr J. W. Bromlej. Z przemówieniami wstępnymi wystąpili prof. dr J. Stoetzel i prof. dr W. A. Winogradow, którzy przedstawili cele i kierunki działalności Europejskiego Centrum w Wiedniu i podkreślili znaczenie planowanych porównawczych badań etnosocjologicznych dla realizacji ustaleń Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie w Helsinkach. Projekt programu badań, znanego już, bo przedstawionego w związku z naradą etnografów, omówił dr J. W. Arutjunian. W dyskusji nad programem uczestniczyli m. in. członkowie delegacji polskiej: prof. dr L. Kasprzyk, doc. dr M. Czerwiński i doc. dr Z. Jasiewicz. Powołano zespół roboczy w celu opracowania i konkretyzacji programu badań, złożony z przedstawicieli poszczególnych delegacji. Z ramienia delegacji polskiej w pracach zespołu uczestniczył prof. dr L. Kasprzyk.

W dniu 1 IV 1976 roku dr I. S. Kon zreferował wyniki pracy zespołu roboczego. Zaproponowano badania nad kulturą w ramach rodziny jako temat pierwszej fazy ogólnoeuropejskich badań porównawczych. Przedmiotem badań mają stać się zarówno takie tradycyjne a jednocześnie stabilne elementy kultury rodzinnej, jak pożywienie, język, wychowanie dzieci oraz z drugiej strony elementy bardziej dynamiczne: systemy wartości i ich powiązania z oceną niektórych aspektów i sytuacji w życiu, w tym również życia rodzinnego oraz wzory konsumpcji kultury dostarczanej przez profesjonalnych twórców i instytucje kulturalne. Badania będą prowadzone przy pomocy ramowego kwestionariusza, wspólnego dla wszystkich państw — uczestników badań, który zostanie opracowany w celu zaadoptowania do specyfiki poszczególnych krajów. Badania nad rodziną potraktowano jako wstępną fazę prac nad szerszym problemem badawczym sformułowanym jako „Kierunki i tendencje zmiany kulturowej i wzajemnych oddziaływań kultur na-

rodowych (etnicznych) w epoce rewolucji naukowo-technicznej". W dyskusji nad projektem głos zabrał m. in. prof. dr A. Schaff — przewodniczący Centrum w Wiedniu, który zapewnił zebranych o zainteresowaniu tej międzynarodowej organizacji projektem badań i zachęcił do dalszych prac nad udoskonaleniem naukowego i organizacyjnego programu badań. Posiedzenie zakończono powołaniem Komitetu afiliowanego przy Centrum, któremu zlecono przygotowanie ostatecznego programu badań. W skład Komitetu weszli: J. W. Arutjunian, J. Cuisenier, M. Czerwiński, V. Filias, V. Goldschmidt i I. Vitanyi.

Dzień 2 IV przeznaczono na końcowe spotkanie w zespole etnografów krajów socjalistycznych. Prof. dr K. W. Czistow zreferował wyniki pracy grupy roboczej przygotowującej udział etnografów w etnosocjologicznych badaniach porównawczych. Zaakceptowano zawężenie pierwszej fazy badań do ram rodziny i zaproponowano skoncentrowanie się na takich dziedzinach kultury w rodzinie, jak: język, obrzędy rodzinne, pożywienie i wnętrze mieszkalne, folklor i folklorizm oraz tradycyjna wiedza i wierzenia. W trakcie dyskusji ustalono problem badań: „Rola tradycji kulturowych i ich dynamika we współczesnej rodzinie socjalistycznej”. Zdecydowano, iż koordynatorem badań etnograficznych nad tym zagadnieniem będzie powołany w roku 1974 na spotkaniu w Bułgarii Międzynarodowy Komitet dla Etnograficznych Badań nad Współczesnością. Na najbliższym posiedzeniu Komitetu, które odbędzie się w Smolenicach na Słowacji we wrześniu 1976 roku, poszczególne krajowe reprezentacje przedstawią własne propozycje badań nad rodziną i na ich podstawie przyjęty zostanie wspólny program badawczy. Etnografia polska do badań nad rodziną jako grupą społeczną, a przede wszystkim jako środowiskiem kulturowym, przystępuje z poważnym dotychczasowym dorobkiem. Kierunki i formy pracy zaproponowane w czasie obrad w Moskwie pomogą w dalszym rozwoju tej dziedziny badań. Stworzą bowiem konieczność krajowej koordynacji programów badawczych etnografów i socjologów, a ponadto, integrując wysiłki badawcze etnografów w skali krajów socjalistycznych i ogólnoeuropejskiej, pozwolą na uzyskanie szerokiej perspektywy badawczej.

Spotkanie przedstawicieli ośrodków etnograficznych krajów socjalistycznych stworzyło również okazję do dyskusji nad przygotowywaną syntezą *Etnografia narodów słowiańskich* oraz nad projektowanym w Instytucie Etnografii AN ZSRR kolejnym tomem *Etnografia w krajach socjalistycznych*. Dostarczono także możliwości zapoznania się z działalnością wyspecjalizowanego Instytutu Informacji Naukowej w Dziedzinie Nauk Społecznych AN ZSRR.

Zbigniew Jasiewicz

OBRADY ETNOGRAFÓW W BRATYSŁAWIE I SMOLENICACH

W dniach od 31 sierpnia do 3 września 1976 r. pod protektoratem Słowackiej Akademii Nauk i Instytutu Etnografii (Národopisného Ústavu SAV) toczyły się w Bratysławie (31 sierpnia) i w Smolenicach (1—3 września) obrady przedstawicieli nauk etnograficznych z socjalistycznych krajów Europy. W tym czasie odbywały swe posiedzenia: Międzynarodowy Komitet do Badania Współczesnego Bytu i Kultury przy Bułgarskiej Akademii Nauk (31 sierpnia) i w dniach następnym, Międzynarodowa Komisja do Badania Kultury Ludowej w Karpatach i na Bałkanach, Międzynarodowy Komitet Redakcyjny zbiorowego opracowania pt. „Etno-

grafia narodów słowiańskich". Równolegle do tego odbywała się także Międzynarodowa Konferencja poświęcona interetnicznym związkom w folklorze obszaru karpackiego.

W centrum uwagi Międzynarodowego Komitetu do Badań Współczesnego Bytu i Kultury, który odbywał swoje pierwsze posiedzenie w zespole przedstawicieli ośrodków etnograficznych: Bułgarii, Czechosłowacji, Niemieckiej Republiki Demokratycznej, Polski, Węgier i Związku Radzieckiego (nie było przedstawicieli Jugosławii i Rumunii), znalazły się zagadnienia organizacyjno-statutowe, koordynacji prac naukowo-badawczych oraz wydawnicze.

Odnosnie do spraw organizacyjnych stwierdzono, że statut Międzynarodowego Komitetu został dotychczas przyjęty i zatwierdzony przez ośrodki etnograficzne Bułgarii, Czechosłowacji, Jugosławii, NRD, Polski i Węgier. Ośrodki te zgłosiły również swych przedstawicieli krajowych, wchodzących w skład Międzynarodowego Komitetu. Przystąpienie do Komitetu zadeklarowali również na posiedzeniu przedstawiciele etnografii ZSRR, nie otrzymano natomiast jeszcze odpowiedzi ze strony etnografów Rumunii.

W myśl uchwał podjętych na poprzednich międzynarodowych konferencjach poświęconych problematyce badań nad współczesnością, w ciągu najbliższych 5 lat (1976—1980) siedziba Sekretariatu Międzynarodowego Komitetu znajdować się będzie w Sofii, a funkcję sekretarza generalnego pełnić ma starszy pracownik naukowy Instytutu Etnografii BAN — Delczo Todorow (Sofia, ul. Moskowska 6a).

Do głównych zadań Międzynarodowego Komitetu będzie należała inspiracja i koordynacja prac naukowo-badawczych prowadzonych przez ośrodki etnograficzne krajów socjalistycznych Europy. Koordynacja ta odbywać się winna — jak stwierdził to w referacie sekretarz D. Todorow — poprzez posiedzenia Komitetu, międzynarodowe sympozja naukowe, wydawanie „Biuletynu” oraz zbiorowych opracowań o charakterze syntetycznym, podsumowujących porównawczo wyniki prowadzonych badań. Działalność tę prowadzić będzie Komitet poprzez swych członków, a także przez inne krajowe placówki koordynujące, a więc instytuty etnograficzne względnie komitety lub komisje powołane do koordynacji badań nad współczesnością w skali ogólnokrajowej.

Obecnie Międzynarodowy Komitet podejmuje się funkcji koordynatora prac badawczych nad tematem, który został wstępnie sformułowany na konferencji kierowników instytutów i zakładów etnografii w Moskwie w dniach od 29 III do 4 IV 1976 r. Temat ten „Rola kulturowych tradycji i ich dynamika we współczesnej, socjalistycznej rodzinie”, nawiązuje do ogólnoeuropejskich badań projektowanych przez wiedeński ośrodek nauk społecznych przy UNESCO (kierowany przez prof. dra Adama Schaffa z Instytutu Filozofii i Socjologii PAN w Warszawie) i będzie realizowany w ścisłej z tym ośrodkiem współpracy. Tematem badań ośrodka wiedeńskiego ma być „Uczestnictwo kulturowe w ramach rodziny w warunkach współczesnej rewolucji naukowo-technicznej”.

Podczas wstępnych dyskusji, zarówno w Moskwie, jak w Bratysławie i w Smolenicach, ustalono, ażeby w badaniach nad rodziną etnografowie (w odróżnieniu od socjologów koncentrujących się głównie na analizie struktury i funkcjach społecznych rodziny) zachowali własną, etnograficzną specyfikę i analizowali współczesną rodzinę w aspekcie przeobrażeń kulturowych z uwzględnieniem jej etniczno-narodowego charakteru. Przy takim ujmowaniu tego problemu pomocnicze „pytania” zmierzające do wszechstronnej analizy współczesnej rodziny winny uwzględniać przede wszystkim: a) ogólną strukturę kulturową środowiska rodzinnego, a zwłaszcza podłoża tradycyjnego, b) mechanizm transmisji kulturowej.

dokonywującej się w rodzinie, c) język porozumiewania — narodowy, dwujęzyczność względnie wielojęzyczność, wynikająca z małżeństw mieszanych, zróżnicowanego narodowościowo środowiska itp., d) język literacki a dialekty — używany przez różne generacje, e) urządzenie wnętrz mieszkalnych, f) odzież, g) uroczystości świąteczne i obrzędy, h) folklor i folkloryzm, i) podział ról w rodzinie.

Są to na razie najogólniejsze wytyczne, które winny być w najbliższym czasie (do końca marca 1977 r.) w poszczególnych krajowych ośrodkach etnograficznych przeanalizowane i opracowane w „wersjach krajowych”, uwzględniających specyfikę własnego narodu i kraju. Ujednolicenie wytycznych (kwestionariuszy) dla potrzeb wszystkich krajów socjalistycznych Europy winno nastąpić w r. 1977; m. in. na planowanej międzynarodowej konferencji etnografów w Bułgarii, połączonej z drugim posiedzeniem Międzynarodowego Komitetu. Tematem konferencji mają być „Etnograficzne aspekty socjalistycznego obrazu życia Bułgarów”. Pełny tekst wytycznych do badań zostanie opublikowany w „Biuletynie” Komitetu. Trzeba również dodać, że planowane na 1978 r. sympozjum naukowe w Moskwie, poświęcone badaniom współczesności, stanowić będzie także pierwszą próbę podsumowania wyników badań nad rodziną prowadzonych na obszarze krajów socjalistycznych.

W referacie przedłożonym na posiedzeniu Komitetu w Bratysławie przez sekretarza D. Todorowa postulowana była również sprawa aktywizacji i koordynacji badań etnograficznych nie tylko na temat rodziny, ale także w szerszym zakresie. W związku z tym zachodzi potrzeba współpracy Międzynarodowego Komitetu z placówkami etnograficznymi wszystkich krajów socjalistycznych dla sprecyzowania ogólnych kierunków badań nad współczesnością, a następnie wpływania na prawidłowość procesów rozwojowych społeczeństw socjalistycznych. Przyjęcie wspólnej problematyki badawczej przez wszystkie kraje socjalistyczne zapewniłoby nie tylko wewnętrzną wymianę doświadczeń, ale także współpracę krajów socjalistycznych (jako całości) z wiedeńskim ośrodkiem naukowym przy UNESCO.

W zakresie wydawniczym Komitet planuje, jak już wspomniano, własny „Biuletyn” zawierający działy: naukowo-badawczy (krótkie streszczenia prac itp.), życia organizacyjno-naukowego (informacje o krajowych i międzynarodowych posiedzeniach, konferencjach, sympozjach) oraz dokumentacji bibliograficznej, obejmującej pełny zestaw prac na temat współczesności w krajach socjalistycznych. Najbliższy numer „Biuletynu” zawierać będzie krótkie informacje o dotychczasowym stanie badań nad współczesnością oraz bibliografię prac opublikowanych z tego zakresu w latach 1970—1975. Oprócz „Biuletynu” organizowana będzie również wspomniana już seria wydawnicza, w której znajdą miejsce najważniejsze wyniki badań, materiały z konferencji naukowych itp. W przygotowaniu są już dwa tomy tej serii zawierające materiały z dwu poprzednich międzynarodowych konferencji poświęconych tematyce współczesności.

Ważne znaczenie dla etnografii krajów socjalistycznych posiadały również obrady Międzynarodowej Komisji do Badania Kultury Ludowej w Karpatach i na Bałkanach. W posiedzeniu tej Komisji uczestniczyli przedstawiciele: Bułgarii, Czechosłowacji, Polski, Węgier i Związku Radzieckiego. Komisja ta (powstała jeszcze w r. 1959) ma swoją siedzibę w Bratysławie, a jej generalnym sekretarzem pozostał nadal docent Václav Frolec (Brno). W zakresie organizacyjno-naukowym Komisja podjęła doniosłą uchwałę poszerzenia swej działalności na obszar krajów bałkańskich, co znalazło również wyraz w zmianie nazwy uwzględniającej także Bałkany. Członkami Komisji będą etnografowie Bułgarii, Czechosłowacji, Jugosławii, Polski, Rumunii, Węgier i Związku Radzieckiego. Dotychczasowe wydawnictwa

Komisji z serii „Ethnographia Carpatica” przemianowane zostaną na „Ethnographia Carpatobalcanica”, podobnie jak i biuletyn Komisji „Carpatica” na „Carpatobalcanica”.

Program naukowy Komisji na lata 1976—1980 zakłada przygotowanie syntetycznych opracowań podsumowujących dotychczasowy dorobek naukowo-badawczy wszystkich ośrodków etnograficznych na obszarze Karpat w zakresie: architektury ludowej, pasterstwa oraz folkloru zbójnickiego. Dobór tematów uzasadniają istniejące w tym zakresie najbogatsze źródła archiwalne i terenowe oraz literatura przedmiotu, w tym także najnowsze publikacje będące już wynikiem działalności Międzynarodowej Komisji. Odpowiedzialność za wypracowanie jednolitej koncepcji planowanych opracowań przyjmują na siebie komisje narodowe: Czechosłowacja — architekturę ludową, Polska — pasterstwo, Związek Radziecki — folklor zbójnicki. Koncepcje tych opracowań mają być złożone w sekretariacie Komisji do końca 1977 r.

Oprócz tematycznych badań porównawczych nową formą międzynarodowej współpracy w ramach Komisji mają być studia monograficzne w wybranych wiejskich społecznościach lokalnych. Projekt ten przedłożony w głównym referacie V. Frolca zakłada, że poprzez studia nad tymi społecznościami można będzie ukazać obraz i mechanizm funkcjonowania całego systemu kultury i zachodzących przemian. Realizacja tego projektu wymaga jeszcze dodatkowych przemyśleń i ustaleń, ale została wstępnie przez ogół uczestników konferencji zaakceptowana.

Komisja karpacko-bałkańska postuluje ponadto kontynuację prac nad bibliografią oraz opracowanie projektu Atlasu Etnograficznego Karpat i Bałkanów. Niezależnie od wymienionych powyżej międzynarodowych zadań, każdy kraj może jeszcze prowadzić badania karpackie lub bałkańskie według własnego programu. Komisja postuluje, aby jednak i te badania składały się na ogólny dorobek Międzynarodowej Komisji.

W najbliższych latach przewiduje się w ramach Komisji zorganizowanie międzynarodowych konferencji na tematy: dorocznych zwyczajów na obszarze Karpat i Bałkanów (Czechosłowacja, 1977 r.); prymitywnego budownictwa mieszkalnego (Węgry, 1977 r.); osad rozproszonych i ich wpływu na kulturę ludową (Czechosłowacja, 1978 r.); 20-lecia działalności Międzynarodowej Komisji — podsumowanie wyników badań w zakresie społecznych i kulturowych zróżnicowań (Polska, 1979 r.); teoretycznych i praktycznych problemów etnograficznych i folklorystycznych badań społeczności lokalnych (Bułgaria, 1980 r.).

Obrady Rady Redakcyjnej zbiorowego i międzynarodowego opracowania „Etnografia narodów słowiańskich” poświęcone były dziełu, które ma ukazać syntetyczny obraz przemian społecznych i kulturowych dokonywujących się wśród wszystkich narodów słowiańskich — na szerokim tle wzajemnych powiązań i uzależnień, a także kontaktów z innymi narodami. Dzieło to składać się będzie z 3 tomów poświęconych narodom Słowiańszczyzny Wschodniej (t. 1), Zachodniej (t. 2) i Południowej (t. 3). Znane są założenia i metody tego opracowania zainicjowanego w 1971 r. przez prof. dra Mieczysława Gładysza z Krakowa (por. M. Gładyszowa, *Tematyka i problemy międzynarodowej sesji poświęconej „Etnografii narodów słowiańskich”*, „Etnografia Polska” 1975, t. 20, z. 2, s. 215—220). Zadaniem uczestników konferencji w Smolenicach było stwierdzenie aktualnego stanu prac nad tym dziełem. w szczególności zaś ustalenie dokładnych wytycznych potrzebnych do jego zakończenia. Prace nad przygotowaniem tomów 1 i 2 są już właściwie prawie zakończone, tom 3 znajduje się w opracowaniu (nieobecność delegacji jugosłowiańskiej

utrudniała ocenę stanu zaawansowania prac w Jugosławii nad tym tomem). Udział w posiedzeniu Międzynarodowej Rady Redakcyjnej brali przedstawiciele Bułgarii, Czechosłowacji, Polski, Serbów Łużyckich oraz Związku Radzieckiego.

Naczelnym tematem 3-dniowej Międzynarodowej Konferencji Karpackiej w Smoleńcach były „Interetniczne związki w folklorze obszaru karpackiego”. Do udziału w Konferencji zaproszono 35 folklorystów zajmujących się problematyką karpacką (reprezentantów Bułgarii, Czechosłowacji, Jugosławii, Polski, Rumunii, Węgier i Związku Radzieckiego). Wygłoszono kilkanaście referatów i komunikatów, z których część poświęcona była problemom teoretycznym folkloru, w pozostałych natomiast poddawano szczegółowej analizie różne, charakterystyczne formy twórczości folklorystycznej, jak podania, bajki, pieśni (w tym głównie ballady, pieśni pasterskie oraz zbójnickie). Analizując różne wątki folklorystyczne obszaru karpackiego wykazywano również ich zasięgi szersze, pozakarpackie. Usiłowano także wyjaśniać ich genezę oraz ustalać czynniki wpływające na oryginalność i złożoność folkloru karpackiego.

Należy wyrazić nadzieję, że omówione powyżej kolejne, międzynarodowe spotkanie etnografów i folklorystów, odbywające się jak zawsze w przyjaznej atmosferze, przyczyni się do zacieśnienia stosunków koleżeńskich i pogłębienia dalszej współpracy naukowej pomiędzy środowiskami etnograficznymi krajów socjalistycznych Europy.

Maria Biernacka

KONFERENCJA W ZABOROWIE

DALSZE USTALENIA MIĘDZYNARODOWYCH BADAŃ NAD WSPÓŁCZESNOŚCIĄ

Wydział I Nauk Społecznych PAN w ramach współpracy z Europejskim Ośrodkiem Badań i Dokumentacji Nauk Społecznych w Wiedniu, a w ślad za postanowieniami konferencji w Moskwie w dniach 30 III—1 IV 1976 — zwołał w okresie 27 X—30 X 1976 w Zaborowie k. Warszawy posiedzenie ścisłego komitetu celem ustalenia dalszych procedur badawczych. Wzięło w nim udział 14 uczestników z następujących krajów: Związku Radzieckiego (prof. dr J. W. Arutjunian, dr J. Griszajew), Wiedeńskiego Centrum Europejskiego (dr S. C. Mills), Francji (prof. dr J. Cuisenier), Węgier (prof. dr J. Vitanyi i dr G. Dienes), Grecji (prof. dr V. Filias) oraz przedstawiciele gospodarzy (doc. dr A. Siciński, doc. dr M. Czerwiński, prof. dr J. Burszta, doc. dr S. Pietraszko i dr B. Gotowski).

Zaproponowanym w Moskwie tematem badań ośrodka wiedeńskiego miało być „uczestnictwo kulturowe w ramach rodziny w warunkach współczesnej naukowo-technicznej rewolucji”. Temat ten był też punktem wyjścia obrad w Zaborowie. Sytuacja skomplikowała się z momentem, gdy przedstawiciel Instytutu Filozofii i Socjologii PAN (doc. A. Siciński) zaproponował jako temat porównawczych badań międzynarodowych „style życia” i problematykę tych badań przedstawił w przedłożonym referacie. Rozwinęła się stąd obszerna dyskusja, w wyniku której zgłoszono zmodyfikowaną w stosunku do moskiewskiej propozycję badawczą. Ta stała się znów przedmiotem szerszej dyskusji.

Ostatecznie nawiązano do ustaleń spotkania moskiewskiego i jako ogólny temat wspólnych badań przyjęto: „Konsumpcja kulturowa w ramach rodziny w warunkach współczesnej naukowo-technicznej rewolucji”. Wskazano przy tym, że

rodziny nie należy pojmować jako „zamknięty” zakres badań, lecz możliwe jest podjęcie równoczesnych badań w szerokiej skali. Stąd też propozycja obejmuje dwie paralelne grupy badań. Pierwszą może być szerokie studium przygotowawcze o charakterze konceptualistycznym i teoretycznym, które może bazować na danych wtórnych i które niekoniecznie musi być oparte o wspólne parametry (dotyczy to badań wspomnianych stylów życia). Pozostawia się przy tym danemu krajowi swobodę w podjęciu lub niepodjęciu tego typu badań. Drugą grupą mają być — wspólne dla wszystkich — badania kierunkowe (*pilot study*) nad rodziną oparte o tego samego rodzaju zbiory danych, parametry i podejścia badawcze, przy czym badaniami powinny być objęte dwa środowiska: wiejskie i miejskie z zaleceniem, by trzecie podejście objęło pierwszą generację ludności miejskiej.

To ukierunkowanie badawcze powinno objąć trzy parametry, a przynajmniej z każdego z nich jedno zjawisko (dział). Parametrami mają być: 1) rewolucja techniczna (struktura zawodowa, zastosowania techniczne w życiu domowym, udogodnienia komunalne i środki masowego przekazu); 2) kultura (sztuka i literatura, wiedza i wierzenia, obyczaje i zachowania społeczne); 3) rodzina (podział ról, równość-nierówność, więź rodzinna i inne). W badaniach powyższych należy przy tym uwzględnić uszeregowanie zjawiska: od aktywnego uczestnictwa do konsumpcji pasywnej i od form tradycyjnych do nietradycyjnych oraz — o ile to możliwe — aspekt synchroniczny i diachroniczny.

Powyższe propozycje mają podlegać zatwierdzeniu przez kierownictwo Ośrodka Wiedeńskiego.

Postanowiono odbyć wiosną 1977 r. dyskusję uczestników wszystkich krajów nad podjętymi badaniami, w maju 1978 r. nad uzupełnieniem obydwu typów badań, zaś w maju 1981 już nad zakończonymi badaniami.

Józef Burszta

OSIĄGNIĘCIA I PROBLEMY INFORMACJI ETNOGRAFICZNEJ KRAJÓW SOCJALISTYCZNYCH

XI KONFERENCJA MIĘDZYNARODOWEJ REDAKCJI „DEMOS”, MOSKWA 25—27 V 1976)

Począwszy od rocznika LVI (1972) „Lud” zamieszcza systematycznie sprawozdania z kolejnych narad pełnej redakcji międzynarodowej czasopisma informacyjno-bibliograficznego krajów socjalistycznych „Demos”, jak również z połączonych z tymi naradami dyskusji metodologicznych, poświęconych zasadom i praktyce problemowej klasyfikacji działów tematycznych naszej dyscypliny i doboru haseł dla jej przedstawiania w każdym z języków naszych krajów. Konferencje poprzednie, począwszy od pierwszej w Berlinie w roku 1957, inicjujące wydawanie czasopisma, były relacjonowane tylko sporadycznie w t. XLIX „Ludu” (1965) i w „Etnografii Polskiej” t. VIII, XI i XIII (1964, 1967, 1969). Obecnie, gdy wychodzi drukiem już szesnasty z kolei rocznik wydawnictwa z coraz liczniejszymi notkami informacyjnymi o publikacjach samodzielnych i artykułach w czasopismach etnograficznych dziesięciu uczestniczących w wydawnictwie krajów (Albania, Bułgaria, Czechosłowacja, Niemiecka Republika Demokratyczna, Jugosławia, Polska, Rumunia, Związek Radziecki, Węgry) i gdy dyskusje nad klasyfikacją zdają się dobiegać do ostatecznych ustaleń — wydaje się, że nie wystarczy sucha informacja o odbytych naradach, lecz że doczekamy się pełniejszej oceny znaczenia „Demosu”

dla naszej wiedzy o osiągnięciach naukowych bliskich nam krajów, że dowiemy się o jego brakach i naszych obecnych dezyderatach pod adresem redakcji narodowych, a więc też i nas samych, redakcji polskiej. Równocześnie wydaje się ważne, by duży w tej chwili wkład redakcji polskiej w osobach zwłaszcza doc. dr hab. B. Kopczyńskiej-Jaworskiej i dra S. Błaszczyka wniesiony do pracy nad klasyfikacją i propozycje, jakie przedstawili na piśmie oraz w naradach roboczych, znalazły również odbicie w „Ludzie” i dotarły w ten sposób do naszych kolegów, którzy przecież z tej pracy powinni korzystać, a także włączyć się w samą dyskusję. Wydaje mi się, że do tej pory, mimo wspomnianej na wstępie systematycznej informacji, „Demos” jest ciągle jeszcze zbyt mało popularny w kręgu etnografów polskich, a informacje przez nas zdobywane o wychodzących pozycjach bibliograficznych polskich nie są jeszcze ciągle — chociaż być powinny — obowiązkiem, który by każdy chciał wziąć na siebie. Dlatego też mimo dużego wysiłku zarówno polskiej redakcji, jak i redakcji innych krajów, informacja ciągle nie jest pełna, duży procent prac, zwłaszcza artykułów w czasopismach, ukazujących się w naszych krajach, nie jest popularyzowany w szerszym kręgu. Co więcej — musimy się przyznać, co sama zresztą robię na tym miejscu, że nam samym w Polsce brak często możliwości nie tylko dotarcia do pozycji wychodzących w różnych innych, niż nasza, miejscowościach, w tym zwłaszcza do wydawnictw regionalnych, muzealnych i in. o małych nakładach, ale czasem zbyt późno — np. dopiero z „Demosu” — dowiadujemy się o ich istnieniu. Nie dbamy należycie o to, by nas znano i byśmy sami wiedzieli wszystko, co osiągnęła nasza dyscyplina nawet we własnym kraju. Konieczna jest więc bodaj większa konferencja różnych ośrodków naukowych w kraju poświęcona popularyzacji „Demosu” i naszego w nim udziału, szukająca rozwiązań zmierzających do połączenia informacji krajowej i zagranicznej, być może poprzez polską wersję powieloną na szerszy użytek krajowy, mobilizującą nowych autorów dla publikacji referatów. A równocześnie doświadczenia w pracy nad „Thesaurusem” etnograficznym, zainicjowane przez naszą, niemiecką redakcję „Demos” i prowadzone w porozumieniu z przedstawicielami innych instytucji naukowych zgromadzonych w Akademii Nauk NRD, w tym zwłaszcza z historykami w obrębie Instytutu Historii AN NRD (w którym mieści się również etnografia, *Volkskunde*, w ramach działu poświęconego studium nad historią kultury), winny być również tutaj przedstawione wraz z uwagami etnografów polskich.

Licząc na zamieszczenie tych wszystkich informacji, propozycji i dyskusji na łamach następnych roczników „Ludu”, na tym miejscu jedynie informuję czytelników, że w maju 1976 r. odbyła się w Moskwie kolejna, XI konferencja międzynarodowej redakcji „Demos”. Uczestniczyli w niej z NRD etnografowie i historycy, kierownicy i pracownicy placówek Centralnego Instytutu Historii: dr B. Weissel, dr R. Weinhold, dr S. Kube, dr P. Wick, dr W. Fiedler, dr I. Gardoš, B. Emmrich, H. Palm; z Czechosłowacji: prof. A. Robek — kierownik Instytutu Etnografii i Folklorystyki ČSAV, dr L. Kunz — kierownik Instytutu Etnograficznego Morawskiego Muzeum w Brnie; z Węgier: dr L. Takacs i dr Z. Gabor z Instytutu Etnografii AN WRL; z Rumunii: dr P. Petrescu z Instytutu Badania Południowo-wschodniej Europy; z Bułgarii: prof. M. Veleva z Instytutu Etnografii BAN i dr S. Stojkova — dyrektor Instytutu Badań Folklorystycznych. Nie przybyli przedstawiciele Jugosławii i Albanii. Polskę reprezentowała podpisana. Najliczniejsza była reprezentacja Związku Radzieckiego, złożona z pracowników Instytutu Etnografii AN ZSRR z Moskwy i Leningradu, członków redakcji i dyrekcji Instytutu. Otworzył

konferencję prof. J. Bromlej — dyrektor Instytutu, witając uczestników i zaznajamiając ich z kierunkami i osiągnięciami badawczymi oraz wydawniczymi. Na zakończenie konferencji zastępca dyrektora Instytutu, prof. S. Bruk, przedstawił wyniki prac nad atlasami etnograficznymi ZSRR i atlasem europejskim. Zastępca dyrektora, prof. L. Terentiewa, prowadząca redakcję radziecką „Demosu”, przedstawiła sprawozdanie z prac redakcyjnych i wiele wniosków dotyczących metod pracy, w tym podjęty na zakończenie dyskusji nad klasyfikacją wniosków o zwrócenie się do akademii nauk krajów uczestniczących w pracach „Demosu” o powołanie specjalnej komisji międzydyscyplinarnej (ale oczywiście z przewagą merytoryczną etnografów) dla tych prac, nadania im właściwej rangi i uznania. Czynnemu udział w dyskusjach brali ponadto prof. K. Čistov, B. Putilov, E. Pomeranceva, L. Saburova, V. Sokołova i in. Informacje o pracach etnografów w ZSRR, przedstawione na konferencji, powinny — moim zdaniem — znaleźć się w formie odrębnych, nieco szerzej jeszcze opracowanych artykułów również w którychś z naszych czołowych czasopism etnograficznych, a to tym bardziej, że — niestety — nie jest łatwo dostępne wydane ostatnio w Związku Radzieckim zbiorowe wydawnictwo o etnografii w krajach socjalistycznych po drugiej wojnie światowej.

Program konferencji obejmował w dniu pierwszym, poza wspomnianymi wystąpieniami etnografów radzieckich, sprawozdanie redakcji naczelnej „Demosu” przedstawione przez R. Weinholda, sprawozdania i dezyderaty redakcji krajowych oraz program na lata 1976—1977. W dniu drugim uczestnicy konferencji zostali zaproszeni do zwiedzenia pięknie odrestaurowanych wspaniałych zabytków dawnej stolicy Rusi, Suzdału. W dniu trzecim główny referat o stanie i zasadach prac nad „Thesaurusem” wygłosił P. Wick, a prace przygotowane przez B. Kopczyńską-Jaworską i S. Błaszczyka zreferowała podpisana. Prace te spotkały się z dużym uznaniem. Po Bułgarii i Polsce także inne kraje podejmują obecnie próby tłumaczenia na własny język zasad przyjętych dla klasyfikacji, określania zakresu i podziału treści przedmiotu naszych prac etnograficznych.

Anna Kutrzeba-Pojnarowa

ZWIĄZKI INTERETNICZNE W FOLKLORZE ZACHODNICH SŁOWIAN

MIĘDZYNARODOWA SESJA FOLKLORYSTYCZNA W OPOLU

W dniach 21—23 listopada 1975 roku odbyła się w Opolu międzynarodowa sesja folklorystyczna na temat „Związków interetnicznych w folklorze Zachodnich Słowian”, zorganizowana przez Zakład Folklorystyki Instytutu Filologii Polskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu oraz Towarzystwo Przyjaciół Opola. Miała ona charakter roboczego spotkania folklorystów z Akademii Nauk w Pradze, Bratysławie i Brnie, z Instytutu Łużyckiego w Budziszynie i Lipsku oraz z ośrodków Polskiej Akademii Nauk i ośrodków uniwersyteckich w kraju. Ponieważ sesja odbyła się w ramach międzynarodowej współpracy nad wielotomową edycją, zgłoszoną do Departamentu Kultury UNESCO, pt. „Etnografia narodów słowiańskich”, dlatego też celem jej było przede wszystkim przedyskutowanie i ujednoczenie metod i form pracy nad folklorem poszczególnych etników słowiańskich, ze szczególnym uwzględnieniem zjawisk zapożyczonych z folkloru narodu sąsiedniego.

Tematyka sesji była niezwykle urozmaicona, a wynikało to głównie z istotnych przeobrażeń jakie dokonały się ostatnio w nauce światowej. Zamiast dawnych

badania, obejmujących strefy przygraniczne, w centrum zainteresowania folklorystów znalazły się zagadnienia dotyczące całościowego, porównawczego badania folkloru sąsiadujących z sobą narodowości. Pojawiły się pytania — szczególnie ciekawe — o to, co przejmujemy wzajemnie od siebie, co jest dla nas na tyle atrakcyjne, iż wchodzi na stałe do obiegowego repertuaru ustnego? Na nie właśnie próbowała odpowiedzieć doc. dr hab. Dorota Simonides (Opole), która podkreśliła w swym referacie doniosłą rolę badań interetnicznych we współczesnej folklorystyce oraz zaprezentowała własne ustalenia metodologiczne dotyczące badań nad materiałem empirycznym.

Badania tego typu prowadzone wśród Słowian Zachodnich posiadają już swe wymierne efekty. Pod kierunkiem międzynarodowego komitetu wydawniczego, w którym Polskę reprezentowała dr Helena Kapełuś (Warszawa), opracowano i wydano w pięknej szacie graficznej książkę *Spiewająca Lipka*, czyli antologię bajek Zachodnich Słowian. Na opolskiej sesji dr Helena Kapełuś przedstawiła dalsze wyniki swych penetracji naukowych tego zagadnienia, a mianowicie przeanalizowała formułę bajkową w folklorze słowiańskim, ujmując ją w szerokim aspekcie kulturowym.

Prof. dr Viera Gašparikova (Bratysława) z kolei wygłosiła referat pt. „Interetniczne związki słowacko-polskie w prozie ludowej”. Szczególnie wiele miejsca poświęciła autorka zagadnieniu narodowej redakcji wątku międzynarodowego, śledząc to na przykładzie tradycji zbójnickiej po obu stronach Tatr — i udowodniła, że badanie folkloru sąsiednich krajów nie może obyć się bez szerokiego kontekstu porównawczego z innymi, ościennymi krajami.

Te zagadnienia metodologiczne podjął w swym referacie prof. dr Jaromir Jech (Praga), który spojrział na folklor Zachodnich Słowian jako na problem interetniczny. Podział Słowian na trzy różne grupy oznacza jednocześnie, iż narody przynależne do każdej z nich znajdują się pod silnym oddziaływaniem innej tradycji folklorystycznej, która w przypadku Zachodnich Słowian jest tradycją zachodnio-środkowo-europejską. Trudno jednak w wielu wypadkach prowadzić tak szeroką analizę, skoro materiał którym dysponujemy, ma charakter sekundarny. A zatem współczesna folklorystyka nie powinna akcentować odrębności etnicznych, ale przede wszystkim dążyć do określenia ich elementów wspólnych, bowiem zdaniem prof. J. Jecha, można ustalić zachodniosłowiański typ opracowania międzynarodowego wątku (jako przykład elementu spajającego Słowian Zachodnich podał prof. J. Jech wątek śpiącego wojska).

Odrębne miejsce na sesji zajęły referaty dotyczące specyfiki funkcjonowania folkloru łużyckiego. Prof. dr Paweł Nedo (Lipsk) przedstawił referat pt. „Aspekty interetniczne w folklorze serbo-łużyckim”, w którym wykazał, iż wyspowsy charakter tego etniku, jak i jego dwujęzyczność, zadecydowały o silnych obcych wpływach na folklor łużycki, podczas gdy oddziaływanie odwrotne było bardzo słabe. Jednocześnie folklor łużycki zachował w tradycji ustnej wiele archaicznych form, będących wspólną własnością Zachodnich Słowian.

Formą uzupełnienia referatu prof. P. Nedo było wystąpienie dr Izoldy Gardošovej (Budziszyn), która zinterpretowała postać demona wodnego w folklorze łużyckim, oraz mgr A. Skrukwy, która zapoznała uczestników sesji z łużyckimi materiałami folklorystycznymi znajdującymi się w zbiorach Oskara Kolberga.

W programie sesji ponadto znalazł się jeszcze referat dr M. Šramkovej (Brno) pt. „Wpływ literatury na czeskie opowiadania ludowe” oraz wyjątkowo interesujący referat doc. dr hab. Adolfa Dygacza na temat związków interetnicznych w folklorze muzycznym Zachodnich Słowian.

Prezentacja referatów — zgodnie z programem sesji — nie wyczerpuje jeszcze wszystkich zagadnień, które stały się tematem dyskusji. W trakcie listopadowego spotkania folklorystów wiele miejsca poświęcono na przedyskutowanie ostatecznej koncepcji pracy pt. „Humor Zachodnich Słowian”, jako że kierownictwo zespołu sprawuje doc. dr hab. D. Simonides, a polską wersję językową tomu opublikuje Instytut Śląski w Opolu.

Ponadto zgłoszono inicjatywę przeprowadzenia do 1979 roku badań terenowych w strefach przygranicznych, wspólnie z folklorystami radzieckimi, czechosłowackimi i niemieckimi (Łużyczanami) oraz — w dalszej kolejności — zorganizowania międzynarodowej sesji wszystkich narodów słowiańskich. Dr A. Satke (Ostrawa) natomiast zaapelował do uczestników sesji o podjęcie starań w celu wydania materiałów J. Ligęzy (głównie zebranych przez niego anegdot).

Warto na zakończenie wspomnieć o sprawnej organizacji sesji oraz o wyjątkowej atmosferze towarzyszącej obradom, która zadecydowała o tym, iż sesja naukowa stała się jednocześnie przyjemnym spotkaniem towarzyskim. Szczególnie wzruszającym momentem było wręczenie prof. P. Nedo, jako Łużyczaninowi współpracującemu z Polakami studiującymi w Berlinie w latach międzywojennych, pamiątkowego medalu wybitego z okazji 50-lecia powstania Związku Polaków w Niemczech.

Wszystkie materiały z sesji zostaną wydane drukiem przez Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu.

Janina Hajduk-Nijakowska

KONFERENCJA NAUKOWA W MARTINIE

Wspaniałe Muzeum Etnograficzne w Martinie, będące Oddziałem Słowackiego Muzeum Narodowego, gościło w dniach 3—5 czerwca 1975 r. uczestników konferencji naukowej zorganizowanej z okazji VI Walnego Zgromadzenia Słowackiego Towarzystwa Ludoznawczego (Slovenská Národopisná Spoločnosť pri SAV). Konferencja ta, pod nazwą „Poslanie národopisu v socialistickej spoločnosti” (Znaczenie etnografii w społeczeństwie socjalistycznym), odbyła się dla uczczenia 30 rocznicy wyzwolenia Czechosłowacji, a jej celem było zjednoczenie na gruncie badań naukowych różnych specjalizacji naukowych i wykorzystanie ich dla potrzeb społeczeństwa i ideologii. Spotkaniu temu patronowały wiodące instytucje etnograficzne: Słowackie Towarzystwo Ludoznawcze przy Słowackiej Akademii Nauk w Bratysławie, Instytut Etnograficzny Słowackiej Akademii Nauk w Bratysławie (Národopisný ústav SAV), Oddział Etnograficzny Słowackiego Muzeum Narodowego w Martinie (Etnografický ústav SNM), Gabinet Muzeologiczny Słowackiego Muzeum Narodowego w Bratysławie (Muzeologický kabinet SNM) i Czechosłowackie Towarzystwo Ludoznawcze przy Czechosłowackiej Akademii Nauk w Pradze (Národopisná Spoločnosť Československá pri ČSAV). W konferencji wzięli udział słowaccy etnografowie ze wszystkich niemal ośrodków naukowych oraz zaproszeni goście z Brna, Pragi i z zagranicy: delegacja Węgierskiego Towarzystwa Ludoznawczego, w skład której wchodził J. Manga (Budapeszt) i A. Krupa (Békéscsaba) oraz delegacja Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w osobach D. Simonides (Opole) i G. Skalskiego (Poznań).

Program konferencji był niezwykle obfity i obejmował w sumie pełne dwa dni obrad (w godz. od 9 do 19) oraz jedno popołudnie przeznaczone na zwiedzanie

ekspozycji martińskiego Muzeum. W ciągu tych dwóch dni wystąpiło 23 referatów, nie licząc głosów w dyskusji. Program konferencji obejmował 4 posiedzenia, z których każde poświęcone było innej tematyce związanej z postawionym w tytule problemem. Pierwszy temat, spełniający rolę prologu konferencji, odnosił się bezpośrednio do głównego zagadnienia: *Znaczenie etnografii w społeczeństwie socjalistycznym*. Zawierał on następujące referaty: *Współczesne zadania nauk społecznych i kultury w świetle polityki kulturalnej KPCz*; *Znaczenie etnografii w budowaniu społeczeństwa socjalistycznego*; *Aktualne zadania słowackiej etnografii* (B. Filová, Bratysława); *Aktualne zadania czeskiej etnografii* (A. Robek, Praga) oraz *Miejsce etnografii w systemie nauk społecznych* (A. Pranda, Bratysława). We wszystkich tych wystąpieniach przewijała się wyraźnie akcentowana myśl o politycznym charakterze i znaczeniu etnografii. Etnografia bowiem badając kultury najszerszych warstw ludowych w społeczeństwach etnicznych i narodowych staje się nauką o politycznym wyrazie, zwłaszcza gdy cele danego systemu społecznego pokrywają się z obiektem badawczym etnografii. W toku minionych 30 lat uwidoczniła się potrzeba wypracowania wspólnej dla obu narodów — słowackiego i czeskiego — orientacji badawczej. Jej głównymi celami realizowanymi obecnie i w przyszłości są: badania i interpretacja wartości tradycyjnych kultur ludowych obu narodów oraz poddawanie naukowej interpretacji nowych wartości powstających w kulturze warstw ludowych podczas procesu budowania socjalizmu. Etnografia również, ze względu na swój obiekt i przedmiot badania oraz swoistą metodologię, aktywnie winna włączyć się w ramach nauk społecznych do rozwiązywania aktualnych problemów formowania socjalistycznej kultury.

Tematem drugiego posiedzenia konferencji był problem stosowania doświadczeń etnografii w nauczaniu i pracy ideologicznej. Omówiono go w następujących referatach: *Stosowanie doświadczeń etnografii w nauczaniu i pracy ideologicznej* (E. Horváthová, Bratysława), *Kilka uwag z badań nad religijnością ludową* (J. Manga, Budapeszt), *O problemie stosowania doświadczeń etnografii w wychowaniu młodej generacji na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Komeńskiego i w szkołach średnich* (J. Michálek, Bratysława), *O problemie stosowania doświadczeń etnografii w wychowaniu młodej generacji na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Karola w Pradze* (A. Robek, Praga) oraz *O problemie stosowania doświadczeń nauki w wychowaniu młodej generacji etnografów na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Purkyněgo w Brnie* (R. Jeřábek, Brno). Referaty te uwidoczniły, jak wielką wagę przykładają się w Czechosłowacji do problemu kształcenia młodej kadry etnografów. Dużo uwagi poświęca się doskonaleniu programów studiów — przez dostosowywanie ich do współczesnych osiągnięć nauk społecznych, a także roli szkół średnich w kształtowaniu ogólnej wiedzy o kulturze ludowej.

Kolejne posiedzenie omawianej konferencji skupiło się wokół wykorzystania wyników badań etnografii w formowaniu kultury socjalistycznej. Zagadnienie to przedstawiono w następujących referatach: *Etnografia a środki masowego przekazu* (B. Beneš, Brno), *Funkcja folkloru we współczesnej kulturze masowej* (D. Simonides, Opole), *Etnografia a oświata* (A. Krupa, Békéscsaba), *Wykorzystanie materiałów etnograficznych w programach radiowych na Słowacji* (O. Demo, Bratysława), *Wykorzystanie materiałów etnograficznych w rozgłośni czechosłowackiej na ziemi czeskiej* (D. Holý, Brno), *Problemy literackiego opracowania folkloru* (M. Leščák, Bratysława), *Ruch folklorystyczny jako przedmiot współczesnej słowackiej folklorystyki* (S. Švehlák, Bratysława), *Badania etnomuzykologiczne i ich znaczenie w pracy zespołów folklorystycznych* (S. Důžek, Bratysława) oraz *Wykorzystanie doświadczeń etnografii w rozwijaniu opieki nad ludową twórczością arty-*

styczną (B. Mazáková, Bratysława). Jak z samych tytułów referatów wynika, główny nacisk położono na zagadnienia folkloru i artystycznej twórczości ludowej we współczesnym życiu kulturalnym kraju. Uderzył w nich duży rozmach prowadzonych prac, zwłaszcza dokumentacyjnych, i wysuniętych zamierzeń dotyczących upowszechnienia wszelkich pozytywnych wartości niesionych przez kulturę ludową na przestrzeni jej wielowiekowego rozwoju. Wyrazem tego mogą być liczne przykłady opieki państwa nad współczesnymi przejawami twórczości ludowej.

Ostatnie, czwarte, posiedzenie miało na celu ukazanie roli etnografii w muzeach. Postawienie tego problemu było ze wszech miar uzasadnione, spotkało się też z tak dużym zainteresowaniem, że czas przeznaczony na dyskusję okazał się za krótki. Muzealnictwo odgrywa u naszych południowych sąsiadów bardzo dużą rolę w popularyzacji wiedzy o kulturze ludowej w szerokich kręgach społeczeństwa, stanowiąc znakomity pomost między nauką a praktyką, wykorzystuje oba elementy układu dla swojego nieustannego rozwoju. Mogliśmy się o tym przekonać bliżej, przechodząc salami nowo otwartej ekspozycji etnograficznej w Muzeum Etnograficznym w Martinie. Urządzono ją wysokim nakładem pracy i środków, wykorzystując bardzo szeroko nowoczesne środki wystawiennicze. Wielka plastyczność wystawy nie zaciera jej poznawczej warstwy ukazującej podstawowe dziedziny kultury ludowej ugrupowane wokół zagadnień: człowiek a pożywienie, człowiek a materiał, człowiek a odzież oraz artystyczna twórczość ludowa. Zagadnienie etnografii w muzeach ilustrowały następujące referaty: *Znaczenie i pozycja etnografii w muzeum* (I. Krištek, Martin), *Dokumentacja ikonograficzna w etnografii* (G. Skalski, Poznań), *Etnografia w specjalistycznym muzeum* (M. Benža, Martin), *Etnografia w muzeum na wolnym powietrzu* (J. Štika, Rožňov) oraz *Etnografia w muzeum krajoznawczym* (J. Koma, Preszów).

W podsumowaniu należy podkreślić serdeczne przyjęcie uczestników zjazdu przez gospodarzy oraz niezwykle bezpośrednią atmosferę, jaka towarzyszyła obradom od ich początku. Organizatorzy zapowiedzieli wydanie pełnych materiałów z tej konferencji w osobnym wydawnictwie.

Grzegorz Skalski

TEORIA KULTURY I POLITYKA KULTURALNA

SESJA NAUKOWA, KRAKÓW 21—22 LISTOPADA 1975 R.

W dniach 21 i 22 listopada 1975 r. Instytut Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego zorganizował sesję naukową pt. „Teoria kultury i polityka kulturalna”. Obrady otworzył rektor UJ, prof. dr M. Karaś, który podkreślił znaczenie tego typu spotkania, będącego zarówno okazją do wymiany poglądów między przedstawicielami różnych dyscyplin naukowych (filozofii, socjologii, historii sztuki, etnografii) na temat kultury, jak i dającego szansę dialogu między teoretykami kultury, a jej praktykami.

Jako pierwszy z prelegentów zabrał głos dr W. Loranc (wiceminister Kultury i Sztuki), przedstawiając referat, będący naszkicowaniem głównych nurtów polityki kulturalnej państwa. Omówił on założenia tej polityki w tak istotnych punktach, jak: stosunek do tradycji, formy i znaczenie mecenatu oraz upowszechnianie kultury. Prelegent podkreślił, że zarówno sukcesy, jak i niepowodzenia pewnych akcji w tym zakresie, stanowią bardzo interesujący materiał poznawczy dla praktyków, a także dla teoretyków kultury.

Prof. dr Z. Kuderowicz (Instytut Filozofii UJ) skoncentrował się w swoim wystąpieniu na analizie odcieni znaczeniowych terminu kultura na gruncie poszczególnych współczesnych teorii filozoficznych. Zwrócił w tym kontekście uwagę na przewagę znaczeń wartościujących. Centralnym fragmentem jego wystąpienia było przedstawienie sporów o kulturę, mających na gruncie poszczególnych koncepcji filozoficznych formę pytań o jej genezę, twórców, zakres wytworów podlegających wartościowaniu oraz o funkcję w rozwoju historycznym.

Prof. dr M. Porębski (Instytut Historii Sztuki UJ) przedstawił poglądy historyków sztuki na zagadnienia kultury artystycznej. Naszkicował założenia tej dyscypliny, polegające w uproszczeniu na diachronicznym widzeniu i badaniu współczesnej kultury artystycznej, na dostrzeganiu w niej walki dwóch tendencji znanych już w starożytności i zyskujących przewagę w różnych okresach historycznych: romantycznej i klasycznej.

Wystąpienie doc. dra A. Wallisa (Instytut Filozofii i Socjologii PAN) dotyczyło możliwości i granic prognozowania kultury. Prelegent podkreślił, że pewne bardzo istotne zjawiska kultury nie podlegają czynnościom prognostycznym. Nie można z odpowiednią dozą prawdopodobieństwa prognozować ani rozwoju sztuki, ani treści kulturalnych, czy też społecznych celów kultury. Można natomiast ustalić, w oparciu o odpowiedni aparat poznawczy, kulturowe następstwa przewidywanych zmian społeczno-technicznych, środowiskowych, kontaktów międzynarodowych itd.

Prof. dr J. Klimaszewska (Katedra Etnografii Słowian UJ) przedstawiła dwa zagadnienia: pierwszym było rozumienie terminu kultura w poszczególnych kierunkach etnografii, drugim — przedstawienie niektórych pożałowania godnych skutków wynikających z błędnego programowania, lub jego braku, w dziedzinie kultury ludowej. Skutki błędnej polityki kulturalnej, będące niekiedy wynikiem niezrozumienia roli tradycji i istotnych mechanizmów kultury ludowej, dają o sobie znać nie od dzisiaj szczególnie w takich jej działach, jak sztuka, folklor, rzemiosło. Wydaje się zatem, że rola pomocnicza etnografa-eksperta przy podejmowaniu decyzji o szerokim zasięgu społecznym, niekiedy niesłychanie istotnych dla wsi współczesnej, jest bardzo ważna, choć niezbyt jeszcze doceniana.

Kolejny referent, dr A. Paluch (Instytut Socjologii UJ) przedstawił pojęcie i rozumienie ewolucji kulturowej w neoewolucjonizmie oraz przeprowadził jego krytykę.

Jako ostatni wystąpił dr T. Goban-Klas (Instytut Socjologii UJ) na temat głównych problemów polityki w zakresie środków masowego przekazu.

Jak można ocenić sesję? Sądzę, że jej cele zostały osiągnięte jedynie częściowo. Przedstawiciele kilku dyscyplin humanistycznych zaprezentowali swój punkt widzenia na kulturę, zapoznano się wzajemnie z zakresem badań i z pewnymi założeniami metodologicznymi na gruncie poszczególnych dyscyplin i zapewne już to uznać można za sukces, gdyż stanowi podstawę do planowanych ściślejszych związków między dyscyplinami zajmującymi się kulturą. Ale temat konferencji był dwuczłonowy, o ile więc teoria kultury znalazła na niej właściwe, planowane odzwierciedlenie, o tyle polityka kulturalna potraktowana została marginalnie. Stało się tak w wyniku braku spodziewanego dialogu między teoretykami a praktykami kultury. Ci ostatni w żadnym stopniu nie zaakcentowali swojej obecności, brakło z ich strony jakiegokolwiek refleksji. W ten sposób nie znaleziono łącznika, który sprowadziłby teoretyczne rozważania na płaszczyznę konkretnych, choć może niekiedy uproszczonych zaleceń i recept.

Wydaje mi się, że brak takiego dialogu, takiej wymiany poglądów, która zbli-

żyłaby teoretyków kultury do jej praktyków, stanowi wielką bolączkę naszego życia kulturalnego. Mimo bowiem wysoko postawionej teorii, praktycy skazani są często (zbyt często) na działanie intuicyjne, co jest konsekwencją „nieprzetłumaczenia” teorii na język praktyki. A przecież w świetle wielu niekorzystnych zjawisk, jakie obserwować można w kulturze współczesnej, działalność taka wydaje się pierwszoplanowa. Miejmy nadzieję, że organizatorzy omawianej konferencji podzielają to zdanie i nie zrażając się jej częściowym niepowodzeniem, a nawet nim zdopinguowani, postarają się wykorzystać wynikające z niego wnioski i zalecenia.

Ryszard Kantor

BADANIA TERENOWE KATEDRY ETNOGRAFII UAM W AFGANISTANIE

W dniu 3 października 1976 roku powróciła do Poznania, po pięciomiesięcznym pobycie za granicą, Etnologiczna Wyprawa Azjatycka. Wyjazd zorganizowany został w ramach działalności Zespołu do Badań nad Kulturą Azji Środkowej Katedry Etnografii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. W wyprawie uczestniczyli: doc. dr hab. Z. Jasiewicz, etnograf, pracownik KE UAM — kierownik naukowy, mgr M. Gawęcki, etnograf, pracownik KE UAM — kierownik organizacyjny, mgr D. Penkala, etnograf, pracownik KE UAM, mgr M. Bero, etnograf, absolwent KE UAM, T. Okoniewska, studentka V roku etnografii UAM, mgr A. Ananicz, turkolog i iranista, pracownik UW, Z. Ananicz, studentka V roku iranistyki UW, T. Jaroszewski, lekarz, pracownik Instytutu Psychoneurologicznego w Warszawie, S. Ubermanowicz, fotograf i filmowiec, pracownik UAM, Z. Bańcer, kierowca, pracownik Fabryki Samochodów Ciężarowych w Starachowicach i W. Majda, kierowca, pracownik Fabryki Samochodów Dostawczych w Nysie. Dwuletnie przygotowania do badań, prowadzone z pełnym poświęceniem przez mgr M. Gawęckiego i innych członków zespołu, objęły m. in. obóz badawczo-przygotowawczy w Sokodzie w woj. białostockim (4—16 VIII 1975) oraz obóz przygotowawczy w Kołobrzegu (14—21 II 1976).

Celem wyprawy było: zgromadzenie materiałów do prac naukowych — Katedra Etnografii UAM uczestniczy w realizacji problemu międzyresortowego nr III/9 *Problemy społeczne i kulturowe krajów pozaeuropejskich* kierowanego przez prof. dr J. Chałasińskiego; stworzenie warunków dla rozwoju i specjalizacji młodej kadry naukowej — zaplanowano w oparciu o badania prace doktorskie i magisterskie; zgromadzenie eksponatów dla muzeów etnograficznych oraz nawiązanie kontaktów z zagranicznymi instytucjami etnograficznymi.

Główny ciężar wyposażenia ekspedycji spoczął na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Wydatnej pomocy i poparcia udzielił Urząd Wojewódzki w Poznaniu, Polski Komitet d/s UNESCO, Przedsiębiorstwo „Cukrownie Wielkopolskie”, Międzynarodowe Targi Poznańskie i wiele innych instytucji i przedsiębiorstw. Wyjazd nie mógłby dojść do skutku bez samochodów: mikrobusu „Nysa” udostępnionego przez Fabrykę Samochodów Dostawczych w Nysie oraz samochodu ciężarowego „Star 266” wypożyczonego przez Fabrykę Samochodów Ciężarowych w Starachowicach.

Wyprawa wyjechała z Poznania w dniu 8 V 1976 roku. Trasa dojazdowa do Afganistanu wiodła przez Czechosłowację, Austrię, Węgry, Rumunię, Bułgarię, Turcję i Iran. W Wiedniu zwiedzono Muzeum für Völkerkunde i konsultowano się u pracownika Muzeum dr A. Janata, prowadzącego badania terenowe w Afga-

nistanie. W Ankarze złożono wizytę na Wydziale Geografii i Historii Uniwersytetu, w obrębie którego pracuje Instytut Antropologii oraz zapoznano się ze zbiorami Muzeum Etnograficznego. Po przekroczeniu granicy Afganistanu, w drodze do Kabulu, etnografowie uzyskali możliwość odwiedzin w zróżnicowanej etnicznie wsi Szabasz (Tadźycy, Tatarzy, Czagataj, Pusztuni) oraz w obozowisku seminomadycznych Pusztunów w miejscowości Galamieh. Do Kabulu dotarto w dniu 7 VI 1976 roku. Okres poprzedzający wyjazd w teren wykorzystano dla zaznajomienia się z działalnością placówek etnograficznych: Sekcji Antropologii Instytutu Filozofii i Nauk Społecznych Uniwersytetu w Kabulu i Muzeum w Kabulu oraz przeprowadzenia kwerendy w bibliotekach naukowych. Po uzyskaniu zezwolenia na prowadzenie etnograficznych badań terenowych, otrzymanego dzięki poprzednim kontaktom z Komitetem d/s UNESCO w Afganistanie i staraniom Ambasady PRL w Kabulu, wyprawa wyjechała do punktów badawczych w środkowym i północnym Afganistanie.

Miejscowości do badań dobierano w porozumieniu z lokalnymi władzami administracyjnymi.

Pierwszą wsią, w której przeprowadzono badania stacjonarne był Najak (20 VI—27 VI 1976) w prowincji Bomjan, na wysokości około 3000 m. Uzyskano tutaj możliwości studiów nad Hazarami. Stwierdzono wyodrębnioną pozycję wśród ludności szyickiej endogamicznej grupy tzw. *saidów* i odnotowano napięcia w związku z ich uprzywilejowaną sytuacją.

W Tola-o-Barfak (1 VII—18 VII) w prowincji Baghlan zetknięto się z interesującym zróżnicowaniem Hazarów: plemiennym, odzwierciedlającym dawne pochodzenie etniczne (Karam Ali, Ali Dżam, Chaszł Chodża) i religijnym (sunnici, szyici, ismailici). Z Tola wyjeżdżano do wysokogórskiego obozowiska (ajlok) ismailitów Chaszł Chodża. W czasie przejazdu do następnego punktu badań objęto penetracją znane centrum rzemieślniczo-handlowe Khulm (Taszkurghan).

Dawlatabod (21 VII—6 VIII 1976), na równinie nad Amu Darią w prowincji Balkh, stworzył możliwości do badań w małym mieście rolniczo-rzemieślniczym, będącym lokalnym centrum handlowym. Mieszkańcami miasta są Tadźycy, Uzbekcy, Pusztuni, okoliczne wsie zamieszkują również Turkmeni i środkowoazjatyccy Arabi. Wystąpiły tutaj interesujące zagadnienia tradycyjnego rzemiosła oraz organizacji bazaru. Wyjazdy na wieś umożliwiły zapoznanie się z wsiami turkmeńskimi.

W ostatnim punkcie badawczym Qaisor (8 VIII—20 VIII 1976) w prowincji Foriob badano ośrodek handlowo-administracyjny zamieszkały przez mieszaną ludność: Uzbeków, Turkmenów, Pusztunów i Tadżyków oraz pobliskie wsie zasiedlone przez Kipczaków, stanowiących na tym terenie plemię uzbekkie. Przeprowadzono studia nad endogamiczną grupą kowali Hajdarów, liczącą kilkaset osób. Pod Almorem odwiedziono letnią osadę Uzbeków z plemienia Arab.

Osiągnięte wyniki badań stacjonarnych etnografowie w poważnej mierze zawdzięczają pracy tłumaczy. Lekarz wyprawy udzielił w miejscach postoju pomocy kilkuset osobom, uzyskując zainteresowanie i wdzięczność miejscowej ludności. Wyprawa polska spotykała się z życzliwością i pomocą władz terenowych.

Droga powrotna prowadziła przez Kabul, gdzie m. in. uzyskano zgodę na wywóz zakupionych eksponatów etnograficznych i przeprowadzono lekarские badania laboratoryjne członków ekspedycji. Dalej jechano przez Iran, Turcję, Grecję, Jugosławię, Austrię i Czechosłowację. Z Teheranu odesłano do Polski drogą lotniczą, przy pomocy Ambasady PRL w Iranie, chorego uczestnika wyprawy. Tutaj też zapoznano się ze zbiorami Muzeum Etnograficznego. W Salonikach zaznajomiono się z działalnością Muzeum i Archiwum Folkloru miejscowego uniwersytetu.

Rezultatem wyprawy są notatki z kilkuset wywiadów, zapisy obserwacji, szkice i rysunki, nagrania tekstów gwarowych i muzyki ludowej, kilka tysięcy zdjęć fotograficznych, filmy. Uzyskano materiały do opracowania zagadnień: tradycyjnego rolnictwa i procesów jego przeobrażeń; społeczności lokalnych i zróżnicowań plemiennych oraz religijnych; tradycyjnego rzemiosła metalowego; lecznictwa ludowego; budownictwa wiejskiego i małomiasteczkowego; pozycji i roli społecznej kobiety. Zgromadzono dane do znajomości zamkniętej, etniczno-zawodowej grupy Hajdarów. Badania nad tematami szczegółowymi podporządkowane były naczelnemu problemowi podjętemu przez Zespół, a mianowicie współczesnym przeobrażeniom społeczno-kulturowym w Afganistanie. Odszukano i zakupiono ponadto około dwustu eksponatów etnograficznych przeznaczonych dla Muzeum Etnograficznego i Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie. W skład kolekcji zebranej w trakcie wyprawy wchodzi: tkaniny dekoracyjne, odzież, naczynia metalowe, biżuteria ludowa, narzędzia rzemieślnicze i in.

Opracowane materiały z badań terenowych znajdują się w archiwum Katedry Etnografii UAM. Posłużą one do przygotowania prac naukowych: monografii i artykułów, rozpraw doktorskich i magisterskich oraz wykładów i ćwiczeń uniwersyteckich. Podjęto prace nad publikacją zbiorową, która przyniesie wstępną prezentację wyników badań. Ekspozaty etnograficzne, przed przekazaniem ich do muzeów, zostaną zbiorczo pokazane na wystawie „Kultura ludowa Afganistanu”.

Dzięki pracom terenowym Zespół do Badań nad kulturą Azji Środkowej Katedry Etnografii UAM zdobył cenne doświadczenia i materiały do dalszej pracy naukowej.

Zbigniew Jasiewicz

TKACTWO UZBEKÓW TURKESTANU

WYSTAWA W MUSÉE DES ARTS DÉCORATIFS DE LAUSANNE

Od czerwca do 10 października 1975 była czynna w Muzeum Sztuk Pięknych w Lozannie wystawa poświęcona sztuce tekstylnej Uzbeków (L'ART TEXTILE DES TRIBUS UZBEK DU TURKESTAN), zorganizowana przez miejscowe Towarzystwo Przyjaciół Afganistanu (ASSOCIATION DES AMIS DE L'AFGHANISTAN). Twórcami tej wystawy byli: Tomasz Knorr z Republiki Federalnej Niemiec i Dawid Lindahl ze Szwecji, a także liczni kolekcjonerzy prywatni, jak również Towarzystwo Przyjaciół Afganistanu. Otwarcie wystawy towarzyszył odczyt Karola M. Kieffer'a o Uzbekach i ich kulturze. 14 czerwca z okazji walnego zebrania Towarzystwa Paweł Bucherer omawiał swój projekt założenia skansenu w Afganistanie, a Annie Zorz-Dupaigne z Paryża pokazała dwa swoje filmy: wieś turkmeńska i L'ikat — jedwabne tkaniny turkmeńskie. Najcenniejszą a zarazem trwałą pozycją jest wydawnictwo, katalog wystawy, wydany przez Musée des Arts Décoratifs de Lausanne, bogato ilustrowany i podający rzeczowe i wyczerpujące opisy pokazanych na wystawie eksponatów. Równie cennym jest podanie przy każdym eksponacie nazwiska właściciela — kolekcjonera, umożliwia to bowiem na przyszłość stosunkowo łatwe zorganizowanie studiów nad tkaninami uzbeckimi w tak zawsze trudno dostępnych, a często wprost anonimowych, prywatnych kolekcjach w Europie czy w Ameryce.

Krzysztof Wolski

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI ZARZĄDU GŁÓWNEGO PTL
ZA OKRES KADENCJI OD 9 CZERWCA 1973 DO 13 WRZEŚNIA 1976 R.**

I. Stan organizacyjny Towarzystwa

W okresie sprawozdawczym Towarzystwo posiadało 18 Oddziałów, za pośrednictwem których prowadzono działalność statutową: w Gdańsku, w Katowicach (Oddział Śląski), Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lublinie, Łańcucie, Łodzi, Mszynie Dolnej, Opolu, Poznaniu, Przemyślu, Sanoku, w Toruniu, Warszawie, Wrocławiu, Zakopanem i Zielonej Górze. Na zebraniu Zarządu Gł. w dniu 12 IX 1976 zapadła uchwała o powołaniu Oddziału Towarzystwa w Rzeszowie.

Według stanu na dzień 31 VIII 1976 Towarzystwo posiadało 727 członków, w tym 3 członków prawnych. Ponadto w szeregach PTL mamy 6 członków Słowackiego Towarzystwa Ludoznawczego w Bratysławie oraz 9 członków honorowych¹. W latach ubiegłych ilość członków PTL kształtowała się następująco: 31 XII 1973 — 732, 31 XII 1974 — 776, 31 XII 1975 — 735.

Skład władz Towarzystwa, wybranych w dniu 8 VI 1973 w Lublinie na sprawozdawczo-wyborczym WZD, był następujący:

a) Zarząd Główny: prezes — prof. dr K. Zawistowicz-Adamska; wiceprezesi — prof. dr A. Kutrzeba-Pojnarowa i dr L. Itman; sekretarz generalny — doc. dr hab. B. Jaworska, z-ca sekretarza generalnego — doc. dr hab. D. Simonides; skarbnik — dr S. Błaszczuk, z-ca skarbnika — prof. dr S. Bąk; członkowie Prezydium: prof. dr M. Prüfferowa i dr L. Malicki; członkowie Zarządu Gł.: prof. dr J. Burszta, mgr P. Kaleciak, dr K. Marczak, prof. dr M. Frankowska, dr E. Fryś-Pietraszewska, dr J. Kamocki, dr K. Pietkiewicz, mgr E. Jaworski, mgr Z. Neymanowa, dr Wł. Jeż-Jarecki; z-cy członków: mgr inż. R. Krzanowska, mgr J. Lech, mgr M. Suboczowa.

W dniu 10 IV 1976 prof. dr K. Zawistowicz-Adamska ze względu na stan zdrowia zgłosiła rezygnację z pełnionej funkcji. Do czasu nowych wyborów Zarząd Gł. powierzył funkcję prezesa prof. dr A. Kutrzebie-Pojnarowej.

b) Główna Komisja Rewizyjna: przewodniczący — prof. dr Fr. Wokroj; członkowie: dr B. Linette, dr S. Chmielowski, dr A. Posern-Zieliński, mgr S. Lew, dr J. Pawłowska.

c) Sąd Koleżeński: przewodniczący — dr T. Prus-Wiśniowski; członkowie: dr W. Armon, doc. dr hab. M. Biernacka, dr B. Łopuszański.

II. Działalność ogólnorganizacyjna

Jednostkami organizacyjnymi Zarządu Głównego PTL jest biuro administracyjne i biblioteka główna oraz archiwum we Wrocławiu, Ośrodek Dokumentacji i Informacji Etnograficznej PTL w Łodzi, Redakcja Naczelna *Dzieł wszystkich O. Kolberga* w Poznaniu oraz redakcja: „Ludu” w Poznaniu i „Literatury Ludowej” we Wrocławiu. Placówki te zatrudniają łącznie 17 pracowników.

W okresie sprawozdawczym odbyło się 6 posiedzeń Zarządu Gł. (średnio po 2 posiedzenia rocznie)². Stosunkowo mała ilość zebrań spowodowana była ograniczeniem wydatków Towarzystwa na delegacje oraz trudnościami w zdobyciu noclegów. Zależnie od potrzeb organizowano zebrania Prezydium w poszerzonym

¹ Wasilij K. Bondarczuk, Cyryl Czistow, Jiří Dámborský, Olga Ganckaja, Milovan Gavazzi, Wiktor Gusiew, Jan Mjartan, Ljudmiła Terentiewa, Stanisław Bąk.

² W dniach: 30 III 1974 — Wrocław, 19 IX 1974 — Warszawa, 8 III 1975 — Wrocław, 18 IX 1975 — Wrocław, 10 IV 1976 — Łódź, 12 IX 1976 — Kraków.

składzie. W okresie sprawozdawczym odbyło się 9 zebrań zwyczajnych Prezydium oraz 3 posiedzenia nadzwyczajne³.

Przedmiotem posiedzeń Zarządu Gł. i Prezydium były sprawy organizacyjno-naukowe, administracyjno-finansowe i wydawnicze.

Główna Komisja Rewizyjna przeprowadziła ogółem 11 kontroli, z tego 4 kontrole Zarządu Gł. we Wrocławiu, 2 Redakcji Naczelnej *Dzieł wszystkich O. Kolberga* w Poznaniu, 2 Ośrodka Dokumentacji i Informacji Etnograficznej PTL w Łodzi i 3 kontrole Oddziałów⁴.

Sąd Koleżeński w okresie sprawozdawczym nie odbył żadnego posiedzenia.

W listopadzie i grudniu 1974 r. kontrolę działalności Towarzystwa przeprowadziła Polska Akademia Nauk, zaś w lutym i marcu tegoż roku Wydział Spraw Wewnętrznych Wojew. i Miasta Wrocławia. Poza drobnymi zaleceniami natury formalnej obie kontrole zwróciły uwagę na duże zaległości w opłacaniu składek członkowskich.

W wyniku zaleceń kontrolnych przeprowadzono ponowną weryfikację stanu członków Towarzystwa oraz zalecono Oddziałom maksymalne wysiłki w celu wyegzekwowania zaległych składek. W niektórych przypadkach zaległości sięgały kilku lat. W ostatnim roku, na skutek niezbyt sprawnej działalności Oddziałów, wysłano z biura Zarządu Gł. imienne przekazy PKO do wszystkich członków zalegających z opłatą składek z prośbą o uregulowanie zaległości i wypowiedzenie się co do dalszej przynależności do PTL. Przedsięwzięcie to okazało się ze wszech miar słuszne, gdyż odwrotnie na konto Zarządu wpłynęły wpłaty na łączną sumę 4.995,— zł. Najwięcej zaległości zlikwidowano w Oddziałach: Warszawskim i Wrocławskim. W wyniku powyższych akcji zadłużenie z tytułu składek zmniejszyło się z ok. 40.000,— zł w końcu 1974 r. do 15.380,— zł na koniec czerwca 1976.

A. Działalność organizacyjna Zarządu Głównego

W okresie sprawozdawczym działalność organizacyjna Zarządu Gł. — obok spraw dotyczących wewnętrznej organizacji Towarzystwa — koncentrowała się na podtrzymywaniu kontaktów z instytucjami interesującymi się problematyką ludoznawstwa i na reprezentowaniu interesów PTL oraz przekazywaniu opinii środowiska etnograficznego odnośnym władzom i instytucjom.

Wobec powołania przez Polską Akademię Nauk w 1975 r. Komitetu Nauk Etnologicznych PAN, część prac prowadzonych do tej pory wyłącznie przez Towarzystwo przejął Komitet. W realizacji niektórych poczynań Komitetowi pomaga nadal nasze Towarzystwo, jak np. w zakresie prac nad bibliografią etnografii polskiej, które finansuje Komitet a wykonują współpracownicy Ośrodka Dokumentacji i Informacji Etnograficznej w Łodzi.

W okresie sprawozdawczym udało się zacieśnić współpracę PTL z CPLiA, która przejawiała się m. in. czynnym udziałem przedstawicieli „Cepeli” w sesjach naukowych w Warszawie i Krakowie w 1974 r. oraz w finansowaniu przez „Cepelię” dwóch obecnie przygotowywanych wydawnictw. Niemalą zasługę ma w tym

³ Zebrania zwyczajne: 22 VIII 1973 — Warszawa, 6 X 1973 — Wrocław, 8 XII 1973 — Łódź, 27 V 1974 — Poznań, 21 IX 1974 — Warszawa, 28 XI 1974 — Warszawa, 14 XII 1974 — Wrocław, 25 I 1975 — Wrocław, 28 VI 1975 Wrocław; zebrań nadzwyczajne: 12 X 1974 — Białejewko, 15 III 1976 — Łódź, 15 V 1976 — Wrocław.

⁴ W dniach 14—15 XII 1973, 15—16 XI 1974, 10 VI 1975 i 14—15 V 1976 — kontrola biura i działalności Zarządu Głównego we Wrocławiu; 15 II 1975 i 23 IV 1976 — kontrola Redakcji Naczelnej DWOK w Poznaniu; 18 IV 1975 i 12 XII 1975 — kontrola Ośrodka Dokumentacji i Informacji Etnograficznej w Łodzi; 19 II 1975 — kontrola Oddziału PTL w Zielonej Górze, 12 V 1975 Oddziału w Kielcach i 10 IV 1976 Oddziału w Koszalinie.

zakresie obecny prezes CPLiA, mgr Tadeusz Więckowski, żywo interesujący się pracami naszej organizacji.

Poszerzono również kontakty z Towarzystwem Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia”, czego wyrazem był m. in. udział reprezentacji PTL w dwóch kolejnych zjazdach uczonych polskiego pochodzenia w Krakowie w latach 1974 i 1975 oraz udział 8 uczonych polskiego pochodzenia w sesji naukowej WZ Delegatów w ubiegłym roku we Wrocławiu. Przygotowujemy do druku specjalną obcojęzyczną edycję katalogu naszych wydawnictw na zlecenie Centrali Handlu Zagranicznego „Ars Polona”. W tym miejscu należy jednak zaznaczyć, że — jak zorientowaliśmy się w kontaktach z „Ars Polona” — Towarzystwo nasze nie może liczyć na specjalnie duży zbyt swoich wydawnictw wśród Polonii ze względu na słabą znajomość języka polskiego wśród przedstawicieli młodszej generacji.

Nawiązanie powyższych kontaktów instytucjonalnych z CPLiA i „Polonią” jest dużą zasługą Oddziału Warszawskiego PTL. Tenże Oddział z upoważnienia Zarządu Gł. PTL włączył się do akcji zainicjowanej przez Polskie Towarzystwo Archeologiczne opracowując postulaty odnośnie do wykorzystania osiągnięć naukowych etnografii i etnologii w programie edukacji młodzieży. Postulaty te, zaaprobowane przez Komitet Nauk Etnologicznych PAN, przekazano Ministerstwu Oświaty i Wychowania.

W dziedzinie współpracy międzynarodowej należy odnotować stały udział przedstawicieli PTL w pracach redakcji międzynarodowego czasopisma etnogr. „Demos”, zwłaszcza duży tu był wkład pracy członków Zarządu: dra S. Błaszczyka, prof. dr A. Kutrzeby-Pojnarowej i doc. dr hab. B. Jaworskiej, oraz udział w pracach Międzynarodowej Komisji do Badania i Ochrony Zabytków Tradycyjnego Rybołówstwa pod kierunkiem prof. dr M. Znamierowskiej-Prüfferowej, m. in. udział strony polskiej w Międzynarodowej Konferencji w Baja na Węgrzech w 1974 r.; od 1976 r. prace te przejął specjalny zespół w ramach Komitetu Nauk Etnologicznych PAN.

Osobnego omówienia wymaga zawarta w 1973 r. umowa o współpracy między PTL a Slovenską Národopisną Spoločnosťą. W realizacji postanowień tej umowy, oprócz zintensyfikowania wymiany wydawnictw, 10 etnografów polskich zostało powołanych na członków SNS i 6 etnografów słowackich na członków PTL. Reprezentanci SNS brali udział w Walnych Zgromadzeniach PTL w latach 1974 i 1975, zaś przedstawiciele PTL (doc. dr hab. D. Simonides i mgr G. Skalski) w zebraniu SNS w Martinie w 1975 r. Nie został, niestety, do tej pory zrealizowany postulat wzajemnego udziału w akcjach badawczych, co z naszej strony spowodowane jest małą ilością badań podejmowanych przez Towarzystwo.

Podjęte kroki w celu podpisania podobnej umowy z Węgierskim Towarzystwem Ludoznawczym nie zostały dotąd uwieńczone pomyślnym skutkiem. Natomiast nastąpiło wyraźne zbliżenie z Czeskim Towarzystwem Ludoznawczym.

Odnośnie do wewnętrznych prac organizacyjnych Zarząd Gł. opracował w 1975 r. nowy plan pracy Towarzystwa na pięciolecie 1976—1980 (w załączeniu). Plan zakłada dalszy rozwój działalności Towarzystwa zmierzającej do większej integracji i aktywizacji środowisk etnograficznych.

Postuluje się, aby w dalszej działalności Towarzystwo nasze stało się forum wymiany doświadczeń oraz osiągnięć różnych środowisk naukowych, skupiających etnografów, jak również specjalistów z dziedzin pokrewnych i sympatyków ludoznawstwa. Ponadto pragnęlibyśmy zaktywizować członków i sympatyków Oddziałów terenowych przez włączenie ich do prac badawczych związanych z realizacją badań węzłowych i międzyresortowych. Z planem tym łączy się przyjęcie przez

nasze Towarzystwo zobowiązania zorganizowania sieci korespondentów terenowych (zob. omówienie wyników przez mgr Z. Neymanową na s. 362—364).

Wiele uwagi poświęcił Zarząd zagadnieniu popularyzacji wydawnictw PTL i upłynnieniu zapasu wydawnictw, których wartość wynosi blisko półtora miliona złotych. W tym celu organizowano sprzedaż wydawnictw PTL z okazji różnego rodzaju sesji i konferencji naukowych, takich jak: Kongres Słowistów w Warszawie w 1973 r., zjazdy uczonych polskiego pochodzenia w Krakowie w latach 1974 i 1975, Festiwal Ziemi Górskich w Zakopanem w 1975 r., Sesja Słowian Zachodnich w Opolu w 1976 r., czy sesje naukowe PTL. Zorganizowano wystawy kolbergowskie w 1973 r. w Krakowie i w 1974 r. w Moskwie. Obie wystawy połączono z wydaniem specjalnych katalogów obcojęzycznych, finansowanych przez Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Ludową Spółdzielnię Wydawniczą i Towarzystwo Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia”. W 1976 r. wydano i rozpowszechniono w kraju nowy katalog wydawnictw. Podjęto uchwałę (dotąd niezrealizowaną), aby rozesłać w celach reklamowych komplety wydawnictw PTL do wybranych instytucji kulturalnych w kraju.

Ważne miejsce w działalności Towarzystwa zajmują sesje naukowe. W okresie sprawozdawczym odbyło się ich 8 przeważnie staraniem poszczególnych Oddziałów. Materiały z sesji, których znaczną część opublikowano w „Ludzie”, bądź

Sesje i konferencje naukowe PTL w latach 1973-1976

Lp.	Oddział	Rok	Tematyka	Uwagi dotyczące organizacji sesji
1.	Wrocław	1973 19-20 IX	Historia kontaktów polsko-ro-syjskich w dziedzinie etnografii	Wspólnie z Zarządem TPPR we Wrocławiu
2.	Kraków	1973 7 XII	Peru	Wspólnie z Muzeum Archeologicznym w Krakowie
3.	Kraków	1974 7-8 IV	Pasterstwo w Polsce	Wspólnie z Muzeum Etnograficznym w Krakowie
4.	Warszawa	1974 20-22 IX	Společne zadania etnografii w Polsce Ludowej	z okazji WZD PTL
5.	Kraków	1974 9-10 XI	Strój ludowy	Wspólnie z Muzeum Etnograficznym w Krakowie
6.	Poznań	1974 10-20 IV	V Seminarium amerykańskie	Wspólnie z Pracownią IHKM PAN
7.	Wrocław	1975 19-21 IX	Wczoraj, dziś i jutro PTL	Z okazji WZD PTL
8.	Kraków	1975 15-16 XI	Magia i czarownictwo	Wspólnie z Muzeum Etnograficznym w Krakowie

w innych pismach fachowych, odzwierciedlają aktualne kierunki zainteresowań i wyniki badań poszczególnych środowisk. Są to pod każdym względem pożyteczne zebrania naukowe.

Oprócz sesji zorganizowanych przez Oddziały należy wspomnieć o szczególnie uroczystym charakterze WZD i sesji naukowej zorganizowanej w ubiegłym roku przez Zarząd Gł. i Oddział Wrocławski PTL z okazji 80-lecia naszego Towarzystwa. W wyniku starań Zarządu Gł. szczególnie zasłużeni działacze PTL otrzymali z tej okazji odznaczenia państwowe i resortowe.

Na zakończenie przeglądu działalności Zarządu Głównego w okresie ostatniej kadencji trzeba wspomnieć jeszcze o trudnej sytuacji lokalowej oraz wysiłkach, jakie zostały poświęcone sprawie lepszej organizacji biura Zarządu PTL we Wrocławiu. Jeśli chodzi o lokal, to — jak wiadomo — Towarzystwo nasze nie dysponuje własnym pomieszczeniem. Od dawna korzystamy z nadzwyczajnej gościnności Uniwersytetu Wrocławskiego, który bezpłatnie udziela część swojej powierzchni zarówno na potrzeby naszej biblioteki i archiwum, jak również biura i magazynu wydawnictw. Niestety, sytuacja lokalowa agend Zarządu uległa w ostatnim czasie wyraźnemu pogorszeniu. Obiecany na prośbę Towarzystwa przez Uniwersytet Wrocławski w 1974 r. nowy lokal znajdował się w domu, który został rozebrany w związku z budową nowej arterii komunikacyjnej, a następnie projektowane przez Uniwersytet przeniesienie biura PTL do lokalu przy ul. Szewskiej 19/20 także nie doszło do skutku, gdyż domu tego nie opuścili poprzedni użytkownicy. W maju 1976 r. Uniwersytet zażądał opróżnienia magazynów wydawnictw PTL przy ul. Przybyszewskiego dając w zamian lokal za mały i ze względu na wysoki stopień zawilgocenia nie nadający się na magazynowanie książek. Żądanie to Uniwersytet motywował koniecznością wykorzystania pomieszczeń magazynowych na laboratoria dla nowo powstałego zakładu. W tej sytuacji Zarząd zlecił wykonanie odpowiedniej ekspertyzy specjalistom z Ossolineum we Wrocławiu i w trosce o swe dobro odmówił zgody na przeniesienie księgozbioru, zwracając się do PAN z prośbą o interwencję. W wyniku rozlicznych starań udało się eksmitowany z danych pomieszczeń księgozbiór umieścić w pozostawionych nam magazynach oraz w dwóch pomieszczeniach wygospodarowanych przez kierownictwo domu uniwersyteckiego. We wrześniu 1976 r. Uniwersytet zażądał opróżnienia dalszych pomieszczeń, w wyniku czego trzeba było przenieść archiwum PTL do czytelnicy, uniemożliwiając tym samym korzystanie z biblioteki. Reaktywowanie czytelnicy byłoby możliwe, gdyby Towarzystwu udało się zakupić metalowe szafy archiwalne, które zajmują mniej miejsca i mogą pozostawać w niestrzeżonym pomieszczeniu. Z przykrością musimy stwierdzić, że kierownictwo administracji Uniwersytetu nie wykazało tu należytego zrozumienia dla interesów Towarzystwa.

Drugim przedmiotem troski Zarządu była płynność kadry pracowniczej spowodowana w pierwszym rzędzie niskimi wynagrodzeniami oraz niekiedy sytuacją rodzinną pracowników. Liczne zmiany personalne zakłócały niewątpliwie sprawna pracę biura, wymagały stałej zmiany zakresów obowiązków i odbijały się w pewnym stopniu ujemnie na sprawnej działalności biura. Obecnie Akademia przystąpiła do regulacji płac pracowniczych, co być może przyczyni się do poprawy sytuacji w tym względzie.

B. Działalność agend specjalnych PTL

1. Ośrodek Dokumentacji i Informacji Etnograficznej w Łodzi.

Pod kierunkiem doc. dr hab. B. Jaworskiej Ośrodek bieżąco gromadzi podstawowe informacje do kart dokumentacyjnych (kartoteka ośrodków badawczych,

twórców ludowych, zespołów folklorystycznych, festiwalu, wystaw etnograficznych, konferencji itp.) oraz materiały do kroniki w „Ludzie”, ponadto kontynuował prace nad tezaurem haseł etnograficznych opracowywanych w ramach współpracy z międzynarodowym czasopismem „Demos”. W okresie sprawozdawczym przedstawiciele PTL wzięli udział w dwóch zebraniach redakcyjnych „Demos” przedstawiając stanowisko strony polskiej w problemach dyskusyjnych tezaurusa i przygotowując polską wersję tablic hierarchiczno-systematycznych.

Na zlecenie Komitetu Nauk Etnologicznych PAN w Ośrodku gromadzono materiały do bieżącej bibliografii etnografii polskiej (od 1970 r.) i przystąpiono do prac redakcyjnych nad bibliografią za lata 1960—1965.

W ostatnim roku wdrożono także prace do przygotowania indeksu personalnego etnografów pracujących w Polsce (dla potrzeb ODiE i KNE PAN) oraz przystąpiono do sporządzenia wykazu prac magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych wykonanych w XXX-leciu PRL i do rejestracji aktualnie prowadzonych prac badawczych.

Działalność informacyjna ODiE polega głównie na przekazywaniu opracowań Komitetowi Nauk Etnologicznych PAN oraz instytucjom zagranicznym.

2. Redakcja Naczelna „Dzieł wszystkich” O. Kolberga w Poznaniu.

Pod kierunkiem red. naczelnego, prof. dra J. Burszty, oraz Komitetu Redakcyjnego złożonego z przedstawicieli PTL i PAN, placówka ta w dalszym ciągu realizowała swoje zadanie, do wykonania którego została powołana, tj. wydanie drukiem spuścizny O. Kolberga w 80 tomach — pomnikowym wydawnictwie dla uczczenia 1000-lecia Państwa Polskiego realizowanym przez PTL na podstawie specjalnej uchwały Rady Państwa z dnia 13 lipca 1960 r. Od początku swej działalności Redakcja wydała 58 tomów, w tym 36 fotooffsetowych i 22 z rękopisów. Objętość wydanych tomów wynosi 1.652,2 ark. wyd., tj. około 86% całości DWOK. Wydanie *Dzieł wszystkich* opiera się na corocznej dotacji finansowej PAN oraz na zlimitowanych przydziałach papieru, które pozwalają na wydawanie rocznie tylko po jednym tomie.

Równoległe z edycją Redakcja prowadzi akcję druku wznowień tomów, których nakład został wyczerpany i które są poszukiwane na rynku księgarskim. Działalność ta opiera się na środkach Polskiego Wydawnictwa Muzycznego i Ludowej Spółdzielni Wydawniczej (wyniki działalności wydawniczej w tym zakresie zob. niżej).

W okresie sprawozdawczym zespół Redakcji DWOK, wyspecjalizowany w zakresie wydawania źródeł, przystąpił do opracowywania naukowego rękopiśmiennego materiału O. Kolberga jako uzupełnień do komentarzy tekstowych i muzycznych, do opracowania jego biografii, indeksu melodycznego i in.

3. Sekcje specjalistyczne.

Sekcja amerykańska, pracująca w Poznaniu pod kierunkiem prof. dr Marii Frankowskiej, zajmowała się głównie przygotowaniem V ogólnopolskiego Seminarium Amerykanistycznego, które odbyło się w kwietniu 1974 r. w Poznaniu, oraz na pracach przygotowawczych do następnego seminarium.

Sekcja folklorystyczna, pracująca w Opolu pod kierunkiem doc. dr hab. D. Simonides, zorganizowała wspólnie z Zakładem Folklorystyki Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu w dniach 19—21 listopada 1975 r. międzynarodową sesję pt. „Związki interetniczne w folklorze Zachodnich Słowian”. W czasie sesji wręczono uczestnikom i gościom wydawnictwa PTL: *Śląsk* O. Kolberga (DWOK, t. 43), zeszyt śląski „Literatury Ludowej” i in. Udział w sesji wzięli członkowie PTL z Łodzi, Torunia, Lublina, Katowic, Opola.

W marcu 1976 r. zorganizowano w Opolu pierwsze orientacyjne zebranie na temat włączenia się członków sekcji w badania węzłowe związane z folklorem. W zebraniu uczestniczyli członkowie z Łodzi (dr Hajduk-Nijakowska). Na zebraniu opracowano projekt kwestionariusza do badań terenowych nad stanem współczesnego folkloru słownego.

Sekcja muzealna, pracująca pod kierunkiem prof. dr M. Znamierowskiej-Prüfferowej, zrealizowała wiele zamierzeń. W powiązaniu z planem pracy sekcji, mgr A. Tyszkowa opracowuje zagadnienia dokumentacji muzealnej. Praca jej zmierza do unowocześnienia rozwiązań dokumentacyjnych i organizacyjnych muzealnictwa etnograficznego, co ma na celu bardziej planowe wyszukiwanie i opracowywanie zbiorów muzealnych w oparciu o elektroniczną technikę obliczeniową (ETO), wymagającą opracowania poszczególnych systemów klasyfikujących zbiory w zakresie dokumentów pisanych, ikonograficznych i wytworów rąk ludzkich. Problem ten będzie mógł być zreferowany zapewne za kilka miesięcy. Dr J. Czajkowski z Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku zebrał materiał uzyskany jako odpowiedź na ankietę rozesłaną do muzeów, dotyczącą formy dokumentacji, rodzajów oraz ilości obiektów architektury ludowej w skansenach. Prof. dr M. Znamierowska-Prüfferowa opracowała zarys układu grup narzędzi rybackich według wzorów proponowanych przez szereg specjalistów, rozszerzony o podgrupy narzędzi występujących w Polsce. Nawiązane przez nią kontakty oraz odbyte wykłady i seminaria, m. in. na Wydziale Muzealnym w Leicester, przyczyniły się do zapoczątkowania lub intensyfikacji wymiany naszych publikacji muzealnych z placówkami etnograficznymi w Szkocji, Anglii, Walii i Irlandii Północnej, gdzie jest duże zainteresowanie polskim muzealnictwem etnograficznym.

Sekcja muzealna, udzielając pomocy administracyjno-organizacyjnej, przyczyniła się do powstania Zespołu do Badania i Ochrony Zabytków Rybołówstwa Tradycyjnego w Polsce przy Komitecie Nauk Etnologicznych PAN. Dalszy plan pracy Sekcji przewiduje m. in. zwołanie konferencji poświęconej podstawowym zagadnieniom dokumentacji muzealnej oraz zapoczątkowanie opracowania systematyki wybranych zagadnień kultury ludowej w oparciu o materiały zebrane w muzeach oraz o odnośną literaturę polską i obcą.

4. Biblioteka Główna i wymiana wydawnictw.

Nabytki. W okresie sprawozdawczym wpłynęło do Biblioteki 3 178 vol.

Okres	Wymiana	Zakup	Inne	Razem vol.
VI 1973-VII 1974	1047	55	22	1124
VII 1974-VIII 1975	938	40	15	993
VIII 1975-VIII 1976	958	82	21	1061
1973-1976	2943	177	58	3178

Zarówno dzieła zwarte, jak i czasopisma, pochodzą głównie z wymiany krajowej i zagranicznej. Wartość dzieł pochodzących z wymiany za okres sprawozdawczy wynosi 102.520,77 zł. Zakup książek zagranicznych dokonywany jest za pośrednictwem Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN w Warszawie. Rocznie przeznaczają się na ten cel około 10 000 zł. W związku z rocznym przyrostem księgozbioru w ilości około 1 000 vol. istnieje problem składowania napływających książek.

Udostępnianie księgozbioru. W okresie sprawozdawczym udostępniło czytelnikom w różnej formie łącznie 40 371 vol.

Lata	Liczba czytelników w czytelni i wypożyczalni	Liczba wypożyczeń książek i czasop. w czytelni	Liczba wypożyczeń książek poza bibliotekę	Liczba książek wysł. do innych bibliotek
1973/1974	2427	11902	1800	70
1974/1975	2400	9666	1500	100
1975/1976	2411	13623	1600	110
Razem 1973-1976	7238	35191	4900	280

W latach 1974—1975 czytelnia biblioteki czynna była tylko 3 godz. dziennie, od września 1975 r., tj. po zaangażowaniu w bibliotece absolwentki Studium Bibliotekarskiego, czytelnia otwarta jest 6 godz. dziennie i dodatkowo 2 razy po południu do godz. 18-tej.

Z czytelni biblioteki korzystali w większości studenci etnografii, archeologii i innych dyscyplin oraz pracownicy naukowcy Uniwersytetu Wrocławskiego, poza tym osoby zainteresowane wybraną problematyką (pracownicy Izby Rzemieślniczej, radia i telewizji, domów kultury i in.).

Z wypożyczeń poza bibliotekę korzystali w większości również studenci oraz pracownicy naukowcy różnych kierunków, członkowie PTL i in. W bardzo dużym stopniu ze zbiorów biblioteki korzystali pracownicy *Polskiego Atlasu Etnograficznego*. W obiegu książek najwięcej kłopotu sprawiali niektórzy członkowie PTL, którzy mimo upomnień nie zwracali w terminie wypożyczonych tytułów. Pod względem wypożyczeń biblioteka jest kontrolowana przez Główną Komisję Rewizyjną PTL i Biuro Finansowe PAN.

Zarządzeniem nr 49/71 Sekretarza Naukowego PAN z dnia 16 XII 1971 r. w sprawie organizacji i działania sieci bibliotek naukowych PAN, biblioteka PTL została włączona do sieci bibliotek PAN i pozostaje pod opieką biblioteki Ossolineum we Wrocławiu.

Informacja biblioteczna. W okresie sprawozdawczym biblioteka udzieliła ok. 700 informacji ustnych i pisemnych na temat poszukiwanych książek oraz wielu porad korzystającym z biblioteki w zakresie opracowywanych zagadnień.

Biblioteka współpracuje z Zakładem Katalogów Centralnych Biblioteki Narodowej w Warszawie, wysyłając opisy dzieł zwartych otrzymywanych z zagranicy, oraz z Działem Katalogów Centralnych Biblioteki PAN w Warszawie, przekazując opisy czasopism zagranicznych. Dzięki temu zbiory nasze dostępne są zainteresowanym spoza ośrodka wrocławskiego.

Skontrum w Bibliotece. W 1973 r. zinwentaryzowano część dzieł zwartych i czasopism, był to sprawdzian wrywkowy; w 1974 — czasopisma holenderskie i austriackie; w 1975 — czasopisma duńskie, afrykańskie, japońskie, tureckie, wietnamskie, „judaica”, Ameryki Łac., kubańskie, belgijskie, fińskie, estońskie i łotewskie; w 1976 — czasopisma angielskie i francuskie.

Wymiana wydawnictw. W okresie sprawozdawczym prowadzono wymianę z 55 instytucjami w kraju i 170 za granicą. W 1976 r. nawiązaliśmy współpracę z Muzeum Śląskim w Opawie, z Instytutem Etnomedycyny w Hamburgu oraz z Biblioteką Europejskiej Etnologii Uniwersytetu w Marburgu. Poza tym zwróciliśmy się z propozycją nawiązania wymiany wydawnictw do kilkunastu instytucji m. in. w Czechosłowacji, Rumunii, Belgii i W. Brytanii. Należy tu pod-

kreślić, że drogą wymiany Biblioteka otrzymuje rocznie przeszło 200 periodyków i serii wydawniczych oraz kilkadziesiąt publikacji zwartych, z czego 80% to wydawnictwa zagraniczne. Wzajemnie wysyłamy nasz rocznik „Lud”, dwumiesięcznik „Literatura Ludowa” oraz zapasy pozostałych wydawnictw wydanych w ubiegłych latach. Dzięki wymianie wydawnictwa Towarzystwa docierają do 36 krajów.

5. Archiwum

Ze względu na brak odpowiedniej powierzchni archiwum znajdowało się w pomieszczeniach magazynowych PTL. Materiały, po uprzednim zamówieniu, udostępniane były zainteresowanym w czytelni biblioteki, jedynie w uzasadnionych wypadkach za zgodą Zarządu niektóre mogły być wypożyczone poza siedzibę PTL. Obecna sytuacja lokalowa PTL pobudza Zarząd do usilnych starań o właściwe pomieszczenie dla archiwum.

III. Działalność Oddziałów

Poszczególne Oddziały działają w zróżnicowanych warunkach i posiadają różną liczebność oraz wykazują zróżnicowaną aktywność.

Liczebność Oddziałów: Oddział Warszawski liczy 99 członków, Łódzki 91, Krakowski 77, Poznański 76, Wrocławski 70, Mszana Dolna 67, Oddział Toruński 61, Lubelski 29, Łąncucki 26, Śląski 19, Koszaliński 18, Gdański 16, Sanocki 13, Przemyski 24, Zakopiański 11, Kielecki 10, Opolski 10 i Zielonogórski 10.

W związku z różnymi warunkami środowiska Oddziały prowadzą odmienną działalność. Np. Oddział Krakowski koncentruje się na urządzaniu dorocznych monotematycznych sesji naukowych, Oddziały Śląski i Łódzki — na akcji wydawniczej, Oddział Łódzki ponadto na pracy w Kole Miłośników Folkloru Łodzi, Oddział Toruński prowadzi akcję kolportażową, Lubelski i w Mszanie Dolnej prowadzą szeroką akcję samokształceniową. Praca najmniejszych Oddziałów ogranicza się prawie całkowicie do pracy indywidualnej zrzeszonych członków. Jak z powyższego widać trudno jest wypracować Towarzystwu jakiś jeden model działania, co niekiedy oddziaływuje ujemnie na możliwości przeprowadzenia akcji, których zasięg objąłby wszystkich członków naszego Towarzystwa.

IV. Działalność wydawnicza Towarzystwa

W okresie sprawozdawczym ukazały się drukiem następujące tytuły:

Czasopisma

„Lud”, pod red. prof. dra J. Burszty

t. 57 (poświęcony VII Międzynarodowemu Kongresowi Słowistów)	29,16 ark. wyd.
t. 58	29,00 „ „
t. 59 (poświęcony XXX-leciu PRL)	30,00 „ „
t. 60 (dedykowany Prezesowi PTL — prof. dr K. Zawistowicz-Adamskiej)	30,00 „ „

„Łódzkie Studia Etnograficzne”, pod red. prof. dr K. Zawistowicz-Adamskiej

t. 15	10,75 ark. wyd.
t. 16	12,00 „ „
t. 17	13,00 „ „

„Literatura Ludowa” pod red. prof. dra Cz. Hernasa	
rocznik XVII, z. 4-6/73	15,00 ark. wyd.
rocznik XVIII, z. 1-6/74	30,00 „ „
rocznik XIX, z. 1-6/75	30,00 „ „
rocznik XX, z. 1-3/76	15,00 „ „
	<hr/>
	243,91 „ „
Pozycje zawarte	
W serii „Biblioteki Popularnonaukowej”: t. 8 E. Ozgowicz, <i>Śląska rzeźba ludowa w drewnie</i> , pod red. doc. dra A. Nasza. Wyd. w 1973 r.	10,84 „ „
W serii „Prac i Materiałów Etnograficznych”: t. 27	
E. Kucharska, A. Nasz. S. Rospond, <i>Wież śląska w 1840 r. Relacje z podróży naukowej I. I. Srezniewskiego po Śląsku</i> , pod red. doc. dra A. Nasza. (Pracę wydano wspólnie z Opolskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk). Wyd. w 1973 r.	13,75 „ „
<i>Folklor robotniczej Łodzi. Pokłosie konkursu</i> , pod red. B. Kopczyńskiej-Jaworskiej, J. Kucharskiej i J. P. Dekowskiego. (Publikacja wydana jako tom „Literatury Ludowej”, R. XII-XV, wypełniający lukę powstałą w latach 1969-1971). Wyd. w 1976 r.	16,00 „ „
Katalog wydawnictw PTL	2,00 „ „
	<hr/>
	42,59 „ „
Dziela wszystkie Oskara Kolberga	
t. 51 <i>Sanockie—Krośnięskie cz. III</i> , 1973	41,90 „ „
t. 49 <i>Sanockie—Krośnięskie cz. I</i> 1974	43,50 „ „
t. 61 <i>Pisma muzyczne cz. I</i> 1975	25,20 „ „
	<hr/>
	110,60 „ „
Łącznie w okresie sprawozdawczym wydano	397,10 „ „
Według planu wydawniczego Towarzystwa na rok 1976 ukażą się jeszcze:	
„Literatura Ludowa”, rocznik XX, z. 4-6/76	15 ark. wyd.
„Łódzkie Studia Etnograficzne”, t. 18	10 „ „
DWOK, t. 56 <i>Ruś Czerwona cz. I</i>	40 „ „
	<hr/>
	65 „ „

W opracowaniu redakcyjno-graficznym i w druku znajdują się dalsze 2 tomy DWOK: 57 *Ruś Czerwona cz. II* (ok. 50 ark.) i 62 *Pisma muzyczne cz. II* (ok. 45 ark.). Tomy te ukażą się w latach 1977—1978. W opracowaniu redakcyjnym i autorskim znajdują się wszystkie pozostałe tomy (łącznie 19 pozycji). Ponadto nakładem Polskiego Wydawnictwa Muzycznego i Ludowej Spółdzielni Wydawniczej ukazują się wznowienia tomów wyczerpanych. Po wznowieniu w 1974 r. t. 1 *Pieśni ludu polskiego* z nowym wstępem w wersji angielskiej, w 1976 r. ukazało się III wyd. t. 2 *Sandomierskie* (obydwa wznowienia nakładem PWM). W druku znajdują się wznowienia: t. 3—4 *Kujawy cz. I—II* i t. 5—6 *Krakowskie cz. I—II* (PWM) oraz t. 7—8 *Krakowskie cz. III—IV* i t. 60 *Przystówia* (LSW). W planie są dalsze wznowienia. PTL uzyskuje każdorazowo od wydawców zwrot wartości diapozytywów wykorzystanych przy wznowieniach (z wyjątkiem t. 60, który nie był wykonany fotooffsetowo i nie ma diapozytywów). Za uzyskane środki Towarzystwo zakupuje wznowione egzemplarze, które udostępnia osobom i instytucjom komple-

tującym DWOK; część tych egzemplarzy stanowi żelazny zapas wznovionych pozycji.

W przygotowaniu redakcyjnym znajdują się także następne numery czasopism oraz inne tytuły. Należy tu podkreślić regularność ukazywania się „Literatury Ludowej”, która począwszy od 1972 r., kiedy to redakcję merytoryczną przejął prof. dr Czesław Hernas, ukazuje się punktualnie co dwa miesiące, ku zadowoleniu odbiorców krajowych i zagranicznych.

Zaawansowany tok prac wydawniczych wskazuje na to, że mimo trudności plan wydawniczy na rok 1976 zostanie wykonany w 100%.

Z powyższego zestawienia wynika, że w okresie sprawozdawczym Towarzystwo wydawało głównie czasopisma, tj. „Lud”, „Literaturę Ludową” i „Łódzkie Studia Etnograficzne” (łącznie ok. 60% wydawnictw). Ograniczeniu uległy wydawnictwa książkowe, w tym także *Dzieła wszystkie* O. Kolberga, które od 1972 r. ukazują się w ilości tylko po jednym tomie rocznie. Wynikło to z tego, że na skutek poważnych trudności, jakie wystąpiły na światowym rynku papierniczym, a tym samym i w polskim ruchu wydawniczym, Polska Akademia Nauk ograniczyła Towarzystwu limit objętościowy wydawnictw ze 170 arkuszy wyd. w latach 1970—1973 do 110 arkuszy rocznie w latach następnych, przyznając 70 ark. na czasopisma i 40 na DWOK. Z tego też względu w okresie 1974—1975 nie wydaliśmy żadnej pracy zwartej w ramach naszych serii: tj. „Prac Etnologicznych”, „Prac i Materiałów Etnograficznych”, „Archiwum Etnograficznego”, „Biblioteki Popularnonaukowej” i „Atlasu Polskich Strojów Ludowych”.

Zarząd Główny i Rada Wydawnicza PTL ponawia nieustannie starania w Polskiej Akademii Nauk o zwiększenie limitu arkuszowego na druk publikacji zwartych-seryjnych. Jednak na lata 1976—1977 Akademia przydzieliła Towarzystwu tylko 40 arkuszy na stałe czasopisma i 1 tom DWOK rocznie.

Należy tu jednak zaznaczyć, że kilkuletnie starania w Polskiej Akademii Nauk o przyznanie dodatkowych arkuszy na realizację zaległych roczników „Literatury Ludowej” i równoczesne starania w Naczelnym Zarządzie Wydawnictw o zezwolenie na ich druk, przyniosły wynik w postaci wspomnianej wyżej publikacji *Folklor robotniczej Łodzi*. Praca ta (o objętości 16 ark. wyd. w nakładzie 1000 egz.) ukazała się dzięki pomocy finansowej wydziału kultury m. Łodzi, który pokrył wszystkie koszty w kwocie 150 tys. zł. Publikacja uzyskała nader życzliwe recenzje prasowe, a największą miarą jej sukcesu jest fakt, że w kilka tygodni po wydrukowaniu nakład został całkowicie wyczerpany.

Poza planem wydawniczym PAN, dzięki pomocy finansowej Zarządu Głównego „Cepelii”, Towarzystwo wyda w 1976 r. w ramach serii „Atlas Polskich Strojów Ludowych” zeszyt pt. *Strój kielecki*, opracowany przez A. Jacher-Tyszkową, pod red. prof. dr A. Kutrzeby-Pojnarowej. Będzie to już 31 zeszyt APSL. Publikacja ta znajduje się w druku.

Perspektywiczny plan wydawniczy Towarzystwa na lata 1977—1980 przewiduje wydanie w grupie czasopism kolejnych 4 roczników „Ludu” (t. 61—64) po 30 ark. wyd. i „Literatury Ludowej” (R. XXI—XXIV) również po 30 ark. oraz „Łódzkie Studia Etnograficzne” (t. 19—22) po 10 ark. rocznie, razem 280 ark. wyd. W grupie wydawnictw książkowych plan przewiduje jedynie 4 kolejne tomy DWOK: 57 *Ruś Czerwona* cz. II, 62 *Pisma muzyczne* cz. II, 68—69 *Utworki instrumentalne i wokalne* cz. I—II, razem ok. 160 ark. wyd.

Podsumowując, należy stwierdzić, że działalność wydawnicza Towarzystwa ze względu na swój wąski profil naukowy, niskie nakłady i ceny tytułów oraz stosunkowo duże koszty, jest nierentowna. Wiele publikacji może ukazywać się drukiem jedynie dzięki pomocy zainteresowanych instytucji.

V. Działalność finansowa

Podstawą działalności finansowej Towarzystwa są budżety roczne zatwierdzone przez Polską Akademię Nauk, która dotuje PTL i nadzoruje wykorzystanie przyznanych środków.

Dla zorientowania w wysokości posiadanych środków oraz sposobach ich wydatkowania zgodnie z przeznaczeniem, służą poniższe dane, ujmujące w kwotach łącznych zarówno wydatki, jak i dochody w latach 1973—1975:

Dochody	Plan	Wykonanie
Dotacje budżetowe	4.995.410	4.995.410
Wpływy ze składek członkowskich	76.550	40.359
Wpływy ze sprzedaży	1.457.403	974.943
Dotacje na prace zlecone	489.930	773.176
Razem	7.019.293	6.783.888

W sprawie nie wykonania planu wpływów ze składek członkowskich należy wyjaśnić, że chociaż przeprowadzona weryfikacja członków PTL spowodowała skreślenia z listy szeregu osób, co w rezultacie — o czym już była mowa — zmniejszyło stan zadłużenia członków w zakresie składek, nadal wiele osób nie spełnia obowiązku bieżącego regulowania tej należności. Sprawa ta wymaga dalszej troski wszystkich Oddziałów. Jeśli zaś chodzi o wpływy ze sprzedaży — mniejsza niż planowana sprzedaż wydawnictw własnych wynikała m. in. z ograniczonej ilości pozycji wydawniczych, spowodowanej brakiem arkuszy wydawniczych i trudnościami w uzyskaniu przydziału papieru.

W okresie 1973—1975 wydatkowano na działalność:

Koszty wg preliminarza	Plan	Wykonanie
Administracja	771.374	770.993
Biblioteka	243.582	256.737
Popularyzacja	294.042	245.548
Wydawnictwa Zarządu Gł.	1.552.162	1.800.981
Wydawnictwa DWOK	2.932.114	2.382.168
Akcje zlecone	478.936	518.912
Razem	6.272.210	5.976.339

Łączne wydatki na administrację, bibliotekę i popularyzację wykonano poniżej planu zgodnie z zaleceniem oszczędnościowym Polskiej Akademii Nauk.

Wydatki na działalność wydawniczą uwarunkowane zostały ograniczonym limitem arkuszowym, szczególnie w działalności DWOK, co w pełni uzasadnia poziom wykonania.

Przekroczenie planu akcji zleconych, uzależnione od finansowania jednostek terenowych, zostało zaakceptowane przez PAN.

W I półroczu 1976 wydatkowano:

Koszty wg preliminarza	Plan roczny	Wykonanie w I półr.
Administracja	296.232	154.308
Biblioteka	126.421	51.981
Popularyzacja	121.643	32.561
Wydawnictwa Zarządu Gł.	618.638	138.373
Wydawnictwa DWOK	897.573	193.808
Akcje zlecone	129.900	14.453
Razem	2.190.407	585.484

Wykorzystanie rodzajowe funduszy

Lp.	Treść	§	1973	1974	1975	Razem 1973-1975	I półr. 1976
1.	Osobowy fundusz płac	11	459.178	525.835	500.072	1.485.085	251.070
2.	Bezosobowy fundusz płac	12	82.329	109.456	90.357	282.142	30.083,50
3.	Fundusz honorariów	13	417.272	456.146	415.841	1.289.259	103.016,50
4.	Nagrody i inne wynagrodzenia	15	13.281	15.418	6.739	35.438	—
5.	Podatki od wynagrodzeń	16	2.460	2.370	52.081	56.911	24.434,—
6.	Fundusz na podróże krajowe	18	18.307	44.589	44.589	107.485	8.848,60
7.	Materiały i przedmioty	31	72.748	28.870	55.444	157.062	21.593,—
8.	Podróże zagraniczne	35	30.049	—	3.950	33.999	—
9.	Usługi materialne	36	822.112	621.514	721.411	2.165.037	70.854,40
10.	Usługi niematerialne	37	34.458	32.280	34.562	101.300	30.232,85
11.	Ubezpieczenia społeczne	41	71.551	81.870	87.244	240.665	43.045,72
12.	Zakładowy fundusz mieszkaniowy	46	—	2.189	2.180	4.369	—
13.	Różne wydatki	49	1.414	2.296	3.430	7.140	845,20
14.	Zakładowy fundusz socjalny	69	—	6.087	4.360	10.447	1.460,70
	Razem		2.025.159	1.928.920	2.022.260	5.976.339	585.484,47
	Plany roczne		2.084.314	2.165.800	2.022.096	6.272.210	2.190.407,—

Zestawienie nakładów na akcje wydawnicze 1973-1975

Rok	Lp.	Tytuł	Ilość ark.	Całkowity koszt	W tym honoraria	Koszt 1 ark.
1973	1.	„Literatura Ludowa”, z. 1-6	30	204.672	64.099	6.822
	2.	„Lud”, t. 56 i 57	58	325.822	120.887	5.618
	3.	<i>Dumy ukraińskie</i>	8	71.314	17.439	8.890
	4.	<i>Śląska rzeźba ludowa</i>	11	132.640	20.415	12.058
	5.	„Łódzkie Studia Etnograficzne”, t. 15	10	61.044	10.054	6.104
	6.	<i>Dziela wszystkie</i> O. Kolberga ⁵ , t. 51	42	875.606	175.313	20.871
		Razem 1973	159	1.671.048	408.207	—
1974	1.	„Literatura Ludowa”, z. 1-5	25	181.886	54.254	7.275
	2.	„Lud”, t. 58	30	158.226	60.644	5.274
	3.	<i>Wieś opolska</i>	14	108.042	32.707	7.744
	4.	„Łódzkie Studia Etnograficzne”, t. 16	12	126.175	62.850	10.514
	5.	<i>Dziela wszystkie</i> O. Kolberga ⁶ , t. 49	44	832.874	124.409	18.929
		Razem 1974	125	1.407.203	334.864	—
1975	1.	„Literatura Ludowa”, z. 6/1974, 1-5/1975	30	210.423	76.276	7.014
	2.	„Lud”, t. 59	30	202.903	86.314	6.763
	3.	„Łódzkie Studia Etnograficzne”, t. 17	13	164.783	89.271	12.675
	4.	<i>Dziela wszystkie</i> O. Kolberga ⁷ , t. 61	30	673.689	87.288	22.456
		Razem 1975	103	1.351.798	339.149	—
		Ogółem 1973-1975	387	4.430.049	1.082.220	—

⁵⁻⁷ Podane nakłady działalności DWOK dotyczą zarówno efektywnie ukazujących się drukiem poszczególnych pozycji wydawniczych, jak i dalszych pozycji pozostających w opracowaniu, zaliczkowanych od lat z tytułu honorariów i siłą rzeczy wpływających na wyższe koszty w latach sprawozdawczych.

Należy wspomnieć o ukazaniu się drukiem w lipcu 1976 „Ludu” t. 60, co zwiększyło wykonanie działalności wydawniczej Zarządu Gł. o dalsze 150 tys. zł.

Wykorzystanie rodzajowe funduszków przedstawia załączona tabela (s. 340).

Porównanie planów rocznych z wykonaniem wskazuje na znaczne oszczędności finansowe przy jednoczesnym wykonaniu zadań rzeczowych. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż pozycje limitowane, jak płace, fundusz bezosobowy oraz honoraria i delegacje, pozostają w zasadzie na niezmiennym poziomie.

Wysokie nakłady wydawnicze mogły być dokonane dzięki zwiększonej w 1975 r. dotacji Polskiej Akademii Nauk na pozycje: działalność Zarządu Gł. i Redakcji DWOK. Należy zaznaczyć, że niektóre pozycje ukazały się dzięki pomocy finansowej udzielonej Towarzystwu z zewnątrz.

Nakłady na pozycje wydawnicze zakończone w latach 1973—1975 ilustruje załączona tabela (s. 341).

W I półroczu 1976 ukazały się drukiem dalsze pozycje wydawnicze, mianowicie:

1. Katalog	2 ark.,	koszt. całk. 17,149 w tym honor. 5,575
2. <i>Folklor robotn. Łodzi 16</i>	„ „ „	154,290 „ „ „ 71,211
	Razem 18 ark.	171,439 76,786

Obok akcji wydawniczej Zarządu, Oddziały Towarzystwa prowadziły w okresie sprawozdawczym akcje badawcze. Jednakże tylko badania Oddziału Łódzkiego były finansowane i zlecane bezpośrednio temu Oddziałowi (badania w Bełchatowskim i Bytowskim).

W 1974 r. szczegółową kontrolę działalności PTL za okres od 1 lipca 1971 do 30 czerwca 1974 r. przeprowadziła inspektor PAN, mgr Zofia Jaszczołt. Kontrola wykazała znaczną poprawę organizacji pracy, ewidencji, sprawozdawczości i gospodarki finansowej Towarzystwa, zwróciła też uwagę na potrzebę zlikwidowania zaległości w opłacie składek członkowskich oraz zmniejszenie zapasu wydawnictw.

Kontrole statutowe Głównej Komisji Rewizyjnej, o których już była mowa, stwierdzały pewne usterki formalne w dokumentacji finansowej nadesłanej z Oddziałów oraz również mocno akcentowały nadmierne zapasy magazynowe i zaległe składki członkowskie.

Periodyczne kontrole terenowych władz finansowych, ZUS i PZU nie stwierdziły uchybień.

Zalecenia pokontrolne zostały w znacznej części wykonane, pozostałe, jak np. uregulowanie składek członkowskich lub upłynnienie zapasów magazynowych, są w trakcie realizacji.

Na zakończenie sprawozdania finansowego należy podkreślić, że dzięki uzyskanej w 1975 r., w wyniku specjalnych starań, dodatkowej dotacji na pokrycie zadłużenia wynikłego ze wzrostu kosztów poligraficznych, Towarzystwo nasze po raz pierwszy od 9 lat znajduje się w korzystnej sytuacji finansowej. Należałoby tę szansę w pełni wykorzystać poszerzając maksymalnie nasz zakres działalności.

Bronisława Jaworska

RAMOWY PLAN PRACY POLSKIEGO TOWARZYSTWA LUDOZNAWCZEGO NA LATA 1976—1980

Działalność PTL prowadzona jest w dwóch głównych pionach organizacyjnych:
— poczynania kierowane bezpośrednio przez Zarząd Główny oraz powoływane przy nim sekcje specjalistyczne;
— działania podejmowane z inicjatywy poszczególnych Oddziałów według planów przystosowanych do potrzeb i właściwości poszczególnych środowisk.

I. Plan pracy Zarządu Głównego

Towarzystwo stawia sobie za cel w pierwszym rzędzie wymianę poglądów, osiągnięć oraz doświadczeń różnych środowisk naukowych, skupiających etnografów i specjalistów z dziedzin pokrewnych (folklorystów, muzeologów itp.), jak również zaktywizowanie członków i sympatyków Oddziałów terenowych przez włączenie ich do prac badawczych, które w miarę możliwości będą ukierunkowywane przez potrzeby ogólnopolskich planów naukowych z perspektywą włączenia PTL do badań węzłowych czy międzyresortowych.

A. Szczegółowy plan pracy w zakresie prac badawczych przewiduje:

1) Akcję szkolenia przyszłych korespondentów terenowych PTL zbierających informacje dla potrzeb konkretnych opracowań naukowych związanych — jak było przewidziane wyżej — z ogólnopolskim pięcioletnim planem badań naukowych. W ramach tej akcji przewidujemy:

- a) w latach 1976—1977 zorganizowanie ogólnopolskiej sieci korespondentów;
- b) organizowanie dla korespondentów co 2 lata sesji szkoleniowej z wykładami. O ile uzyskalibyśmy fundusze na ten cel od koordynatora tematu węzłowego, pierwsza sesja zostałaby zorganizowana już w końcu 1976 r.;
- c) przygotowanie i rozprowadzanie kwestionariuszy badawczych, opracowywanie wyników badań.

2) Rozwijanie działalności Ośrodka Dokumentacji i Informacji Etnograficznej w Łodzi (uruchomionego w 1968 r.):

- a) doskonalenie naukowych metod pracy Ośrodka (problematyka klasyfikacji i systematyki zasobów);
- b) organizowanie na zlecenie Komitetu Nauk Etnologicznych PAN prac nad bibliografią bieżącą etnografii polskiej i wyborami bibliograficznymi dla bibliografii międzynarodowych;
- c) rozwijanie działalności usługowej, pomoc w przygotowywaniu ekspertyz w dziedzinie etnografii;
- d) gromadzenie dalszej dokumentacji życia naukowego i folklorystycznych poczyniń organizacyjnych,

3) Gromadzenie i opracowywanie księgozbioru Biblioteki Centralnej PTL.

B. Upowszechnianie osiągnięć etnografii polskiej w kraju i za granicą oraz dokształcanie kadry etnograficznej.

1) Przygotowywanie dorocznych sesji naukowych z okazji Walnych Zgromadzeń Delegatów PTL:

1976 — sesja w Krakowie poświęcona kulturze ludowej ziemi krakowskiej;

1977—1980 — coroczne sesje połączone z Walnymi Zgromadzeniami Delegatów; tematyka uzależniona będzie od decyzji podjętych, zgodnie ze statutem, na kolejnych Walnych Zgromadzeniach Delegatów.

2) Organizowanie sesji naukowych okolicznościowych i tematycznych, m. in. w latach 1977 i 1979 VII i VIII sesje amerykańistyczne Sekcji amerykańistycznej PTL w Poznaniu (kier. nauk. prof. dr M. Frankowska).

3) Współpraca z bratnimi towarzystwami ludoznawczymi w krajach demokracji ludowej, ze Słowackim Towarzystwem Ludoznawczym w ramach dwustronnej umowy o współpracy.

4) Propagowanie czynnego udziału etnografów polskich w poczynaniach zagranicznych.

5) Prowadzenie akcji wydawniczej (wg planów omówionych wyżej).

II. Plan pracy Oddziałów

W planach działalności Oddziałów istnieją różne kierunki, przy czym zaznaczyć należy, że dokonanie podziału dziedzin działalności, jaki zastosowano w planie Zarządu, jest trudne do przeprowadzenia z uwagi na zróżnicowany charakter środowisk, w których Oddziały pracują. Generalnie przewidują one:

1) Badania naukowe nad kulturą ludową regionu, powiązane z działaniem na rzecz ochrony zabytków, organizowaniem „izb pamiątek”, małych skansenów *in situ* w powiązaniu z szeregiem instytucji kulturalnych działających w tym samym regionie. Ponadto Oddziały włączą się z czynną pomocą przy organizowaniu sieci korespondentów.

2) Realizowanie opracowań popularnonaukowych, takich jak informatory, katalogi, foldery, przewodniki i inne wydawnictwa okolicznościowe — materiały ze zjazdów, konferencji lokalnych itp. Wydawnictwo stałe posiada jedynie Oddział Łódzki („Łódzkie Studia Etnograficzne”), pozostałe Oddziały będą korzystały z wszelkich dostępnych dla nich wydawnictw lokalnych i ogólnopolskich.

3) Organizowanie odczytów:

a) dla członków PTL — samokształceniowych,

b) popularnonaukowych, samodzielnie lub we współpracy z takimi instytucjami, jak domy kultury, PTTK, PPK-„Ruch” oraz towarzystwa regionalne, zakłady pracy, uczelnie itp.

4) Organizowanie sesji bądź seminariów naukowych poświęconych zagadnieniom kultury regionu, na terenie którego Oddział działa, zwykle w powiązaniu z różnego rodzaju „dniami”, festiwalami itp.

5) Pomoc w organizowaniu wystaw sztuki ludowej, konkursów, festiwali itp. Opieka nad twórcami ludowymi.

6) Prace w kołach zainteresowań.

INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI ODDZIAŁÓW PTL W LATACH 1973—1976

ODDZIAŁ GDAŃSKI

W okresie sprawozdawczym Oddział liczył 16 członków. W skład Zarządu wchodził: dr L. Malicki — prezes, mgr T. Sadkowski — wiceprezes, mgr K. Szałańska — sekretarz, mgr E. Szymroszczyk — skarbnik. Komisja Rewizyjna: red. T. Bolduan — przewodniczący, mgr M. Halicka i mgr E. Went — członkowie.

Zarząd odbył 17 posiedzeń, Oddział 6 zebrań, w tym 1 wyborcze; 3 zebrania odbyła Komisja Rewizyjna. Na plenarnych zebraniach członków Oddziału wygło-

szo następujące referaty na temat skansenów oraz muzealnictwa na Pomorzu Gdańskim: dr L. Malicki, *Węgierski skansen etnograficzny w Szentendre*; mgr B. Malinowski, *Skanseny fińskie i sztokholmski*; mgr B. Wieczorek, *Koncepcja nowej wystawy etnograficznej w Muzeum Kaszubskim w Kartuzach*; mgr T. Lasowa, *Wystawy etnograficzne w Muzeum Regionalnym w Pucku*. Dwa spotkania członków odbyły się w ośrodkach muzealnych w Kartuzach i Pucku i były połączone ze zwiedzeniem wystaw, przeglądem prac inwentaryzacyjnych, oceną krytyczną działalności i udzieleniem rad dotyczących ukierunkowania rozwoju placówek. Goszczono także w Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko—Pomorskiej w Wejherowie. Zaznajomiono się i dyskutowano nad aktualnymi planami wystawienniczymi, w których dominuje urządzenie skansenu w zabytkowej chacie rybackiej w Nadolu nad jeziorem Żarnowieckim oraz planami naukowymi i wydawniczo-oświatowymi tej rozwijającej się placówki.

Ponadto w ramach akcji popularyzacyjnej mgr H. Samplawska: wygłosiła szereg referatów z zakresu kultury ludowej Pomorza *Historia i kultura ludowa Dolnego Powiśla* — referat w Liceum Ogólnokształcącym w Kwidzynie, *Zwyczaje i obrzędy weselne* — w Klubie Seniora przy PDK w Kwidzynie, *Sztuka ludowa Pomorza Gdańskiego* — w Muzeum w Grudziądzu, *Zwyczaje wiosenne na Pomorzu* — w Powiatowej Bibliotece w Kwidzynie, *Sztuka ludowa Dolnego Powiśla* — w Klubie Pomerania, *Obrzędy doroczne na Pomorzu* — w Domu Spokojnej Starości w Kwidzynie.

Żywe kontakty podtrzymywano także z Towarzystwem „Pax”, dla którego dr L. Malicki przygotował bogato ilustrowany odczyt pt. *Kaszubski rok obrzędowy*, wygłoszony w Klubie Domu Kultury w Pucku. Impreza była połączona z udaną sprzedażą wydawnictwa „Sztuka ludowa na Pomorzu Gdańskim”.

Oddział Gdański współpracował z wieloma instytucjami. Zorganizował dwa „Poranki folklorystyczne” w Pałacu Opatów w Oliwie, prezentując publiczności 10 lutego 1974 r. Regionalny Zespół Tancerzy przy Powiatowym Domu Kultury w Kościerzynie oraz Kapelę Ludową Cirockich i 12 maja 1974 r. Ludowy Zespół Dramatyczny z Gnieźdźewa z przedstawieniem pt. *Degusë* (dyngus).

Współpracowano z miejscową Jednostką Wojskową w Oliwie podczas Zlotu Wojskowych Grup PTTK, oprowadzając po wystawach etnograficznych 500 osób (K. Szałaśna). Przeprowadzono szkolenie z zakresu kultury ludowej Pomorza dla 30 osób na kursie przewodników PTTK. M. Buczkowska i T. Sadkowski wzięli udział w organizowaniu niektórych imprez „Jarmarku Wdzydzkiego” (20—22 lipca 1974 r.). M. Halicka brała udział w organizacji stoisk twórców ludowych i wystawy „Współczesnej sztuki ludowej” na gdańskim „Jarmarku Dominikańskim” (3—18 sierpnia 1974 r.). Prócz tego K. Szałaśna i E. Szymroszczyk współpracowały stale z Regionalnym Biurem Sprzedaży „Cepelia” w Gdyni i Art-Regionem w Sopocie, biorąc udział w komisjach kwalifikacyjnych. K. Szałaśna przygotowała wystawę czasową pt. „Współczesna sztuka ludowa woj. Gdańskiego” przeznaczoną do Warny (Bułgaria) na tamtejsze „Dni Gdańska” i opracowała folder ilustrowany do tej wystawy. L. Malicki, współpracując z badawczą organizacją dla europejskiego rybołówstwa tradycyjnego, opracował na międzynarodową konferencję w Baja (Węgry) referat bogato ilustrowany pt. *Fischereigeräte in den Museen zu Gdańsk* i brał czynny udział w tej konferencji. W 1973 roku ukazała się w druku ilustrowana praca L. Malickiego pt. *Kociewska sztuka ludowa* (nakład Muzeum Narodowego w Gdańsku, 2 000 egzemplarzy), a w 1974 roku opracował do druku ilustrowany artykuł pt. *Węgierski skansen etnograficzny Szentendre*.

Księgozbiór Oddziału powiększył się i liczy obecnie 208 tomów.

ODDZIAŁ KIELECKI

Oddział Kielecki liczy obecnie 10 członków. Wskutek rozpadnięcia się Zarządu w 1972 r. Oddział w okresie sprawozdawczym nie prowadził praktycznie żadnej działalności.

Na posiedzeniu plenarnym członków Oddziału w dniu 19 grudnia 1975 r. wybrano nowy Zarząd w następującym składzie: prezes — mgr B. Erber, wiceprezes — mgr A. Szura, sekretarz — B. Dzierżek, skarbnik — mgr J. Skotnicka. Komisja Rewizyjna: mgr A. Dobrowolska, T. Gajda.

Nowowybrany Zarząd przedstawił propozycję planu działalności Oddziału na rok 1976:

— zwerbowanie członków Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w środowiskach interesujących się zagadnieniami kultury ludowej (Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Związek Harcerstwa Polskiego, Socjalistyczny Związek Młodzieży Wiejskiej, nauczycielstwo, kolekcjonerzy, Koła Gospodyń Wiejskich, środowisko dziennikarskie itp.);

— organizowanie raz w miesiącu zebrań Zarządu Oddziału;

— prelekcje w jednym lub kilku wybranych Gminnych Ośrodkach Kultury w ramach programu „Studium Wiedzy o Regionie”;

— współpraca i opieka merytoryczna nad projektowanym w Chałupkach koło Kielc muzeum — izbą pamiątek, ilustrującą historię garncarstwa w Chałupkach, oraz nawiązanie kontaktów z wieloma instytucjami w Kielcach w celu szerzenia wiedzy o kulturze ludowej.

Podczas dyskusji zwrócono Zarządowi uwagę, by poczynił próby mające na celu zwiększenie w „Cepelii” asortymentu prezentującego region, by gromadzić materiały folklorystyczne do następnego zeszytu „Literatury Ludowej”, nawiązać kontakt z „Ruchem” i ZSMW w sprawie możliwości zorganizowania wystawy objazdowej w klubach „Ruchu”.

ODDZIAŁ KOSZALIŃSKI

Oddział liczy 18 członków (w tym 12 etnografów oraz artysta plastyk, działacz polityczny, literat, dziennikarz, konserwator zabytków i historyk sztuki). W skład Zarządu Oddziału wchodzi: prezes — mgr Z. Szulc, sekretarz — mgr A. Mosiewicz, skarbnik — mgr U. Dalska.

W latach 1973—1975 odbywały się raz na dwa miesiące zebrania ogólne (brak sprawozdania z działalności Oddziału za rok 1975/1976) z określoną tematyką, w których uczestniczyły także osoby zaproszone. Tematycznie zebrania ogólne stanowiły najczęściej forum do dyskusji nad przygotowanymi tematami członków Oddziału, a także nad zagadnieniami etnograficznymi prezentowanymi przez przedstawicieli ośrodków naukowych spoza województwa. Rozważano możliwości bardziej wszechstronnej działalności na rzecz ochrony zabytkowego budownictwa wiejskiego. Omawiano formy współpracy z organizacjami i instytucjami społeczno-kulturalnymi w dziedzinie upowszechniania problematyki PTL. Odbyło się spotkanie członków PTL z dr W. Błaszczkowskim na temat haftu kaszubskiego.

W ramach akcji popularyzacyjnej w okresie sprawozdawczym odbyły się 44 spotkania o następującej tematyce: *Przemiany w kulturze wsi koszalińskiej pod wpływem turystyki* — S. Górny; *Dawna sztuka ludowa na Pomorzu Środkowym* — H. Ostrowska-Wójcik; *Rola organizacji młodzieżowej w kształtowaniu nowoczesnego kulturowego oblicza wsi* — E. Małyga; *Kultura ludowa ludności rodzimej na Pomorzu Zachodnim* — H. Soja; *Pomorze Zachodnie w etnografii niemieckiej* — H. Soja; *Zabytki budownictwa ludowego, ich ochrona na Pomorzu*

Zachodnim — J. Sienkiewicz, U. Dalska; *Legendy i baśnie koszalińskie* — G. Bojar-Fijałkowski.

Oddział w Koszalinie ma stały kontakt z Państwowym Ogniskiem Kultury Plastycznej, z Wojewódzkim Domem Kultury i z ZO ZSMW w Koszalinie, w wyniku czego została przeprowadzona szeroka penetracja środowiska wiejskiego w zakresie stanu liczebnego twórców ludowych oraz twórców-amatorów uprawiających rękodzieło ludowe i artystyczne. Wykorzystując kontakty z miejscową prasą („Głos Koszaliński”, „Pobrzeże”) członkowie PTL publikują w miarę możliwości artykuły dotyczące problematyki PTL (S. Górny, Z. Szulc, G. Bojar-Fijałkowski).

Oddział prowadzi działalność badawczą. Jedenastu członków PTL w oparciu o Ośrodek Naukowo-Badawczy w Koszalinie oraz Katedrę Etnografii UAM w Poznaniu prowadzi tematyczne badania związane z terenem woj. koszalińskiego. Sześciu członków uczęszcza na seminaria doktorskie. Prowadząc badania nad określonymi tematami członkowie ci równocześnie publikują swoje dotychczasowe wyniki: K. Wołos, *Zmiany w obrzędowości weselnej na tle zmian modelu małżeństwa i rodziny na wsi koszalińskiej po 1945 r.*; H. Ostrowska-Wójcik, *Dawna sztuka ludowa na Pomorzu Środkowym*; Z. Szulc, *Twórczość ludowa i pamiątkarska w woj. koszalińskim*.

Oddział PTL w Koszalinie był współautorem II Jarmarku Folklorystycznego w Bytowie i XII Konkursu twórczości pamiątkarskiej i wytworów ludowych. Współuczestnicząc w tych imprezach i innych inicjatywach, Oddział mógł, w oparciu o pełniejsze rozeznanie, lepiej oddziaływać na właściwe instytucje zobowiązane do świadczenia pomocy w zakresie opieki nad twórczością ludową i ochrony zabytków etnograficznych.

ODDZIAŁ KRAKOWSKI

W ciągu 3 lat przyjęto deklaracje członkowskie od 27 osób. Po weryfikacji członków, stan obecny Oddziału wynosi 77 osób. Skład Zarządu Oddziału jest następujący: prezes — dr A. Kowalska-Lewicka, wiceprezes mgr H. Szewczykowa, sekretarz — dr E. Fryś-Pietraszkowa. Członkowie Zarządu: prof. dr R. Reinfuss, mgr T. Gustab-Skorusa. Komisja Rewizyjna: mgr Z. Reinfuss, mgr M. Gołuchowska-Zachorowska, dr Z. Szromba-Rysowa.

W okresie sprawozdawczym odbyło się 9 zebrań Zarządu Oddziału oraz 8 otwartych zebrań naukowych, na których wystąpili prelegenci krajowi i zagraniczni z odczytami na temat kultury krajów europejskich i pozaeuropejskich: Ion Vladutiu z Rumunii wygłosił odczyt pt. *Współczesne badania etnograficzne nad przemysłem artystycznym w Rumunii*; Nils Bringeus ze Szwecji — *Etnologia szwedzka*; prof. M. Gavazzi — *Losy zadrug Słowian południowych*; B. Małkin — *Indianie Urubu* oraz *Wrażenia z podróży na wyspę Dominikanę*; M. Żornecka — *Tańce ludowe w ZSRR*; inż. S. Makowiecki — *Bogactwo folkloru Hiszpanii*; inż. A. Krzanowski — *Wrażenia z podróży do Peru*.

Dużym osiągnięciem Krakowskiego Oddziału było zorganizowanie wspólnie z Muzeum Etnograficznym trzech ogólnopolskich sesji naukowych: w 1973 r. — sesję poświęconą kulturze starożytnego Peru, połączoną z wystawą, na którą złożyły się eksponaty zarówno ze zbiorów Muzeum Archeologicznego, jak i ze zbiorów prywatnych Romy i Andrzeja Krzanowskich; w 1974 r. — sesję naukową poświęconą zagadnieniu stroju ludowego, a w 1975 r. sesję naukową poświęconą zagadnieniom magii i czarownictwa. Na sesjach wielu członków Oddziału Krakowskiego wygłosiło referaty: prof. dr J. Klimaszewska — *Teoria magii w etnologii*; prof.

dr R. Reinfuss — *Postać znachora w kulturze ludowej Łemków*; dr A. Kowalska-Lewicka — *Bacowie i czarownicy Beskidu Sądeckiego*; mgr H. Szewczykowa — *Tezauryzacja stroju ludowego*; dr J. Kamocki — *Wpływ mundurów wojskowych na strój ludowy*; mgr A. Tyszkó — *Grafika polska XIX wieku jako źródło do badań nad strojem ludowym*; mgr A. Mleczo — *Kultury starożytnego Peru w świetle najnowszych badań*; mgr K. Turlik — *Ceramika staroperuwiańska i jej rola w życiu ówczesnych Indian*; mgr R. i A. Krzanowscy — *Próba porównania dawnej i współczesnej ceramiki peruwiańskiej*; mgr Z. Tabasz — *Kolekcja zabytków staroperuwiańskich w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Krakowie*.

W sesjach uczestniczyło wielu specjalistów danej problematyki reprezentujących szereg ośrodków naukowych. Materiały z sesji ogłasza się drukiem. W 1974 r. ukazał się tom zawierający materiały z sesji poświęconej pożywności ludowemu, wydany przez Oddział Krakowski wspólnie z Muzeum Etnograficznym w Krakowie.

W 1974 r. Oddział nawiązał ścisłą współpracę z powstałą w Krakowie Radą Towarzystw Społeczno-Kulturalnych, mającą na celu koordynację działalności wszystkich tego typu towarzystw na terenie Krakowa. Polskie Towarzystwo Ludoznawcze wzięło udział w zorganizowanej przez Radę wystawie mającej na celu przedstawienie dorobku wszystkich towarzystw działających w Krakowie na przestrzeni ostatniego 30-lecia. Polskie Towarzystwo Ludoznawcze miało na powyższej wystawie oddzielną gablotę. Niezależnie od tego Oddział zorganizował spotkanie Zarządu z prezesem Rady, mające na celu zorientowanie Rady o charakterze i profilu Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Oddział kontynuował nadal kolportaż wydawnictw PTL.

W 1976 r. Oddział Krakowski skoncentrował się w poważnym stopniu na pracach przygotowawczych do Walnego Zgromadzenia.

ODDZIAŁ LUBELSKI

Aktualny stan członków Oddziału wynosi 29 osób. W okresie sprawozdawczym przyjęto 2 nowych członków. Skład Zarządu Oddziału jest następujący: prezes — dr K. Marczak, wiceprezes — H. Babinic, sekretarz — mgr J. Babinic, skarbnik — mgr R. Schreiter; mgr I. Iskrzycka i mgr A. Beż — członkowie. Skład Komisji Rewizyjnej: przewodniczący — E. Kępa, członkowie — dr F. Olesiejuk i mgr A. Gauda.

W okresie sprawozdawczym odbyły się 22 posiedzenia Zarządu, które poświęcone były omawianiu następujących spraw organizacyjnych:

- ustalenie programu pracy i poszczególnych zebrań członków Oddziału;
- organizacja ogólnopolskiego zjazdu PTL;
- organizacja badań terenowych;
- typowanie kandydatów do odznaczeń na jubileusz 80-lecia PTL oraz do nagrody im. Oskara Kolberga.

Ponadto odbyło się ogółem 15 zebrań członków Oddziału. Pięć zebrań miało charakter organizacyjny. Omawiane na nich były sprawy związane z organizowaniem Ogólnopolskiego Zjazdu PTL, przygotowaniem badań terenowych. Na dziedziściu zebraniach wygłoszone były odczyty połączone z dyskusją na następujące tematy: *Ośrodek garncarski w Baranowie* — S. Dados; *Od obrzędu do teatru* — J. Zięba; *Okólniki urzędowskie* — E. Kępa; *Wesele ukraińskie na Podlasiu* — J. Ignatiuk; *Pasterze Arumuni koczujący na półwyspie Bałkańskim* — J. Petera; *Kultura ludowa Albanii* — J. Petera; *Trzej regionaliści podlascy w końcu XIX i XX wieku* — A. Oleszcuk; *Stan badań nad mieszkalnym wnętrzem ludowym*

na Lubelszczyźnie — K. Marczak; *Ludowe wnętrze mieszkalne na Lubelszczyźnie* — K. Marczak. Jedno zebranie członków poświęcone było 30-leciu Oddziału Lubelskiego PTL. Na zebraniu Prezes K. Marczak przedstawiła historię Oddziału.

Jedną z podstawowych form działalności Oddziału w wymienionym okresie było popularyzowanie wiedzy o kulturze ludowej regionu Lubelskiego. W ramach tego, oprócz wygłaszania odczytów na zebraniach członków Oddziału, odbyto 31 prelekcji dla: przewodników PTTK w Lublinie i Zamościu, nauczycieli, regionalistów, dziennikarzy, Regionalnej Pracowni Krajoznawczej w Lublinie, młodzieży szkół zawodowych, domów kultury.

Ważnym wydarzeniem w okresie sprawozdawczym było zorganizowanie w Lublinie po raz pierwszy w historii Oddziału w czerwcu 1973 r. Ogólnopolskiego Zjazdu członków PTL.

W roku 1975 Oddział wystąpił z inicjatywą zorganizowania na terenie przysiółka Zagłębia Węglowego na Lubelszczyźnie kompleksowych etnograficznych badań terenowych. Projekt ten został w pełni poparty przez Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie, który na ten cel przeznaczają corocznie specjalne fundusze. Odbyły się dotychczas dwa etapy badań: pierwsze w październiku 1975 r., a drugie w marcu bieżącego roku. Na te badania Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego przeznaczył około 120 000 tys. zł — przekazując je Muzeum Okręgowemu do rozliczenia. Nawiązana została również ścisła współpraca z Muzeum Okręgowym w Lublinie, Muzeum Wsi Lubelskiej i Stowarzyszeniem Twórców Ludowych. W badaniach brało udział 18 osób. Ogółem przebadano 42 wsie. Tematyka badań dotyczyła problematyki kultury materialnej, społecznej i duchowej.

Do osiągnięć Oddziału w okresie sprawozdawczym, godnych podkreślenia należy zaliczyć również: nawiązanie kontaktu z Biurem Organizacyjnym Festiwalu Folkloru Ziem Górskich, w którym uczestniczyły trzy osoby z Oddziału; uzyskanie odznaczeń dla dwóch zasłużonych członków Oddziału, a mianowicie: Złotej Odznaki za ochronę nad zabytkami — dla Eugenii Dziewulskiej oraz nagrody im. Oskara Kolberga — dla Aleksandra Oleszczuka.

Zarząd Oddziału kontynuował sprzedaż wydawnictw PTL.

ODDZIAŁ W ŁAŃCUCIE

Oddział liczy 26 członków. W omawianym okresie skupił się na dwóch podstawowych zadaniach: dalszym dokumentowaniu dorobku kultury ludowej łańcuckiego regionu i propagowaniu wartości ogólnopolskiej kultury ludowej, oczywiście z uwzględnieniem kultury ludowej łańcuckiej wsi.

W ramach tej działalności Ob. Franciszek Frączak, artysta malarz, członek Oddziału, zebrał i opisał miejsca legendowe łańcuckiego regionu. Oprócz zapisu, temat ten został dodatkowo utrwalony na taśmie magnetofonowej w formie autentycznej relacji informatorów. Równocześnie wymienione legendy zostały zilustrowane obrazami wykonanymi przez Frączaka techniką temperową. Poza tym F. Frączak w swojej twórczości malarskiej zrealizował duży cykl obrazów, głównie olejnych i akwarel, tematycznie poświęconych kulturze ludowej łańcuckiego regionu, między innymi wyglądowni wewnątrz mieszkalnych dawnych chat, różnym odmianom miejscowego stroju ludowego, zwyczajom i obrzędowi, przede wszystkim weselnym. Z obrazów tych zorganizowane zostały poglądowe wystawy, z którymi Frączak wyjeżdżał do wielu miejscowości b. powiatu łańcuckiego i województwa rzeszowskiego. Wystawy łączone były z odpowiednimi prelekcjami folklorystycznymi, wygłaszanymi przez autora.

Ponadto członkowie Oddziału wygłosili szereg odczytów w placówkach kulturalno-oświatowych, klubach, świetlicach i szkołach średnich. Tematem odczytów była kultura ludowa ogólnopolska i lokalna. Poza tym w Gminnym Ośrodku Kultury w Białobrzegach zorganizowane zostało Studium Wiedzy o Regionie. Studium w całości poświęcone było kulturze ludowej Polski i regionu łancuckiego. Studium w środowisku wzbudziło duże zainteresowanie. Finansował je Gminny Ośrodek Kultury, współorganizator Studium.

Członkowie Oddziału brali także udział w obcych imprezach folklorystycznych, między innymi: w seminarium poświęconym magii i czarownictwu w kulturze ludowej, Kraków 15—16 listopada 1975 r., w II Międzywojewódzkim Konkursie połączonym z konferencją folklorystyczną pod nazwą „Praca w obrzędach i zwyczajach ludowych” — Rzeszów 22—24 listopada 1975 r., w Ogólnopolskim Sympozjum na temat: „Kowalstwo wiejskie jako przedmiot zainteresowań etnograficznych” — Częstochowa 22—23 maja 1976 r.

W okresie sprawozdawczym praca Oddziału skupiała się również na:

— podtrzymywaniu żywotności wesel wiejskich; zostało wznowione *Wesele budziańskie* i *Wesele wolańskie*. *Wesele budziańskie* pokazane zostało 10 razy, między innymi w Budach Łancuckich, Markowej, Żołyni. *Wesele wolańskie* występowało między innymi w gminie Białobrzegi w ramach uroczystości dożynkowych. Występy tych wesel cieszyły się ogromnym zainteresowaniem i frekwencją. Działacz ludowy, twórca *Wesela budziańskiego*, członek Oddziału, opracował wspomnienia ze swego życia. Wspomnienia te zawierają również ciekawy materiał etnograficzny.

— zbieraniu materiałów biograficznych do monografii o pisarzach ludowych łancuckiego regionu.

Łancucki Oddział poczynił nadto starania mające na celu uruchomienie Muzeum Regionalnego w Łancucie (zebrano już bogaty materiał etnograficzny) oraz odtworzenie kilku podstawowych odmian stroju ludowego.

ODDZIAŁ ŁÓDZKI

W okresie sprawozdawczym liczba członków Oddziału Łódzkiego wzrosła o 32 osoby (są to członkowie Koła Miłośników Folkloru Łódzkiego) i obecnie Oddział liczy 91 członków. Zarząd Oddziału pracował w następującym składzie: prezes — doc. dr hab. J. Kucharska, wiceprezes — mgr Z. Neymanowa, sekretarz — mgr B. Żłobicka, skarbnik — mgr I. Lechowa.

Realizując cele i zadania statutowe Oddział skoncentrował się na zagadnieniach związanych z etnograficznymi badaniami terenowymi, wydawnictwem „Łódzkich Studiów Etnograficznych” i akcją popularyzacyjną.

Rozpoczęto i przez cały okres kontynuowano etnograficzne badania terenowe nad procesem kształtowania się świadomości społecznej Kaszubów Bytowskich, pod merytorycznym kierownictwem doc. dr hab. Jadwigi Kucharskiej. W badaniach na przełomie lutego i marca 1975 r. brało udział 18 osób. W czterech wsiach w okolicy Bytowa (Studzienice, Kłęczno, Płotowo, Osłowa Dąbrowa) badano stosunek mieszkańców tych wsi do przeszłości (historii) własnej wsi, parafii, regionu, przywiązanie do mowy kaszubskiej oraz stosunek do zagadnień wiary i religii. W drugim terminie od 27 czerwca do 10 lipca 1975 10-cio osobowa grupa prowadziła w tych samych wsiach badania na inny temat. Przedmiotem badań była rodzina kaszubska jako obiekt i podmiot procesów etnicznych (konsolidacji, asymilacji i integracji). W badaniach dążono do poznania różnych okoliczności (służba wojskowa, wyjazdy do pracy, małżeństwa mieszane, kontakty rodzinno-towarzy-

skie) sprzyjających nawiązywaniu kontaktów z rodzinami kaszubskimi z innych powiatów, z przedstawicielami obcej grupy etnicznej (niemieckiej) oraz z kulturą polską. Po zakończeniu badań przewidywana jest sesja naukowa podsumowująca ich wyniki.

Rozpoczęte prace badawcze w b. powiecie bełchatowskim miały charakter dokumentacyjno-inwentaryzacyjny; był to początkowy etap badań zmierzających do zarejestrowania zjawisk kulturowych obrazujących warunki bytowe i podstawy gospodarcze społeczności lokalnej, znajdującej się w zasięgu oddziaływania wielkiej inwestycji przemysłowej. W 1974 r. przeprowadzono uproszczoną inwentaryzację budownictwa mieszkalnego dla 117 obiektów, inwentaryzację wyposażenia wewnątrz mieszkalnych w 73 obiektach, uzyskano dokumentację opisową w formie 70 wywiadów terenowych (441 str.), dokumentację fotograficzną (186 zdjęć). Środki na wyżej wymienione badania uzyskano z Wydziału Kultury Urzędu Wojewódzkiego przy poparciu Pełnomocnika Wojewody ds. budowy Okręgu Górniczo-Energetycznego w Bełchatowie. Badania na terenie Bełchatowskiego będą kontynuowane w latach następnych.

Sprawą wiążącą się ściśle z prowadzeniem w przyszłości badań etnograficznych w zmodyfikowanej formie jest rozpoczęta przez Zarząd Główny PTL akcja werbująca korespondentów terenowych do stałej współpracy z Towarzystwem. Włączając się do tej ogólnopolskiej akcji Oddział poprzez swojego reprezentanta, mgr Zofię Neymanową, przeprowadził rekonesans we wsiach regionu sieradzkiego w celu nawiązania odpowiednich kontaktów.

W zakresie działalności wydawniczej stałą pozycją wydawniczą Oddziału Łódzkiego jest rocznik „Łódzkie Studia Etnograficzne”. W omawianym okresie wydano drukiem tom XVI i XVII „Łódzkich Studiów Etnograficznych”. Tom XVI zawiera materiały z terenu województwa łódzkiego, a t. XVII stanowi compendium informacji n/t działalności naukowo-badawczej, popularyzatorskiej i wydawniczej etnograficznego środowiska naukowego w Łodzi i województwie. Informacje obejmują okres 30-tu lat. Do druku oddany został tom XVIII, w całości poświęcony zagadnieniom polskiej sztuki ludowej ze zwróceniem uwagi na stan wiedzy, prace badawcze i upowszechnienie. Tom ten został sfinansowany przez Związek Rękodzieła Ludowego i Artystycznego „Cepelia”. Kolejny przygotowywany tom XIX zawiera etnograficzne opracowanie związane z regionem sieradzkim. W kwietniu 1976 r. wyszło w druku osobne wydawnictwo *Folklor robotniczej Łodzi. Pokłosie Konkursu*, będące podsumowaniem konkursu, którego głównym inicjatorem i realizatorem był Oddział. Publikacja ta została rozreklamowana wśród instytucji oświatowych.

Jedną z form działalności Oddziału jest prowadzona od lat wymiana wydawnictw z 47 instytucjami w kraju i za granicą. Ostatnio nawiązano wymianę z Instytutem Etnografii Uniwersytetu Wiedeńskiego. Innym rodzajem rozpowszechniania wydawnictw etnograficznych (PTL-owskich) jest prowadzona ich sprzedaż w kiosku zlokalizowanym przy Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi.

W ramach akcji naukowo-popularyzacyjnej na zebraniach członków Oddziału w okresie 1973—1975 zorganizowano pokaz filmów etnograficznych dotyczących Australii i Oceanii, a wypożyczonych z ambasady RFN w Warszawie, oraz cykl odczytów z przeżroczami poświęcony Kanadzie — jej najdawniejszym mieszkańcom, a także jej sprawom współczesnym. Odczyty te zostały wygłoszone przez prof. Josta z Uniwersytetu w Ottawaie.

W 1974 r. powstało przy Łódzkim Oddziale PTL wspomniane Koło Miłośników

Folkloru Łódzkiego, którego członkami są w większości uczestnicy zorganizowanego w 1973 r. konkursu na folklor robotniczy Łodzi. Obecnie Koło liczy 34 członków. Założeniem programowym Koła jest utrwalenie folkloru łódzkiego dla potrzeb naukowych poprzez systematyczne gromadzenie materiałów, a także pielęgnowanie i krzewienie folkloru, w związku z czym organizowano różne imprezy o tematyce związanej z Łodzią. W okresie sprawozdawczym odbyły się 32 zebrania Koła, z tego 11 przypada na wieczory wspomnień rodzinnych, 4 na wieczory autorskie osób piszących amatorsko, a będących członkami Koła. Pozostałe zebrania poświęcone były sprawom bieżącym związanym z działalnością Koła.

W ramach akcji naukowo-popularyzacyjnej w 1975—1976 r. również wygłoszono szereg odczytów i wykładów. Prof. Karoly Gall z Instytutu Etnografii Uniwersytetu Wiedeńskiego wygłosił na spotkaniach z członkami Oddziału cykl wykładów, których treścią była etnografia krajów alpejskich. Cykl obejmował wykłady o następujących tematach: 1) Historia i metody badań regionów etnicznych w Austrii. Wykład był ilustrowany filmem pt. *Zwyczaje zapustne na wsi austriackiej*; 2) Problematyka i metody badań nad rybołówstwem w Instytucie Etnograficznym w Wiedniu; 3) Pasterstwo w Alpach (wykład ilustrowany filmem o tym samym tytule); 4) Folklor słowny Austrii; 5) Zwyczaje związane z wypasem na halach.

Mgr Z. Neymanowa wygłosiła odczyt na temat rzemiosła artystycznego w Towarzystwie Przyjaciół Złoczewa w Złoczewie.

Członkowie Oddziału, dr J. Dekowski i B. Wojewódzki, sprawowali merytoryczny patronat i brali czynny udział w pracach nad organizacją Muzeum Regionalnego w Opocznie.

ODDZIAŁ W MSZANIE DOLNEJ

Oddział zrzesza 67 członków. W wyniku weryfikacji w okresie sprawozdawczym skreślono 12 członków, pozyskano 47, a 3 osoby zmarły.

Skład Zarządu Oddziału przedstawia się następująco: prezes — mgr P. Kaleciak, sekretarz — mgr J. Hanuka, członek — Z. Kmieciak.

Oddział urządzał co kwartał jedno plenarne posiedzenie naukowe, na którym członkowie wygłaszali odczyty, referując przeważnie wyniki swych własnych badań. Niektóre referaty były streszczeniem ogólniejszych opracowań etnograficznych w oparciu o literaturę specjalistyczną.

Oddział urządzał również wspólne „posiady” z Oddziałem Związku Podhalan w Mszanie Dolnej, gdyż wielu członków PTL jest równocześnie członkami Związku Podhalan.

W 1975 r. urządzono uroczystą sesję naukową w 100-lecie urodzin Władysława Orkana. Zarząd Oddziału brał aktywny udział w organizowaniu Rady Stowarzyszeń i Związków Regionalnych województwa Nowosądeckiego, a prezes Oddziału jest członkiem tejże Rady.

Oddział inspiruje i ukierunkowuje działalność naukową swych członków w oparciu o ich osobiste zainteresowania i predylekcje. Oddział wskazuje w miarę możliwości materiały i opracowania źródłowe, wskazuje literaturę i zachęca do własnych badań terenowych. Opracowania zbliżające się do wyczerpania tematu są czytane na posiedzeniach Oddziału i wspólnie dyskutowane. Gotowe artykuły są przygotowywane do druku.

Część prac członków Oddziału ukazała się w „Archiwum Etnograficznym” nr 30 w dwu zeszytach zatytułowanych *Materiały etnograficzne z powiatu Limanowskiego*. Zeszyty te ukazały się dzięki zasiłkom finansowym Wydziału Kultury

Powiatowej Rady Narodowej w Limanowej. Ambicją Oddziału jest wydanie dalszych zeszytów „Archiwum Etnograficznego”, na które jest duże zamówienie społeczne i czekają przygotowane prace.

Członkowie Oddziału popularyzują wiedzę etnograficzną w szkołach i na koloniach letnich, wygłaszają odczyty i pogadanki oraz sprzedają wydawnictwa PTL. Wśród wielu popularyzatorów wyróżniają się: 1) prof. Antoni Górszczyk — honorowy członek PTL, 2) Walenty Gawron — honorowy członek PTL, 3) dr Tadeusz Prus-Wiśniowski — działacz TWP, 4) mgr Jan Kapłon — działacz PTTK, 5) mgr Julisz Hanuka — działacz PTTK i ZHP, 6) artysta Stanisław Ciężalik, 7) mgr Piotr Kaleciak.

Działalność naukowo-popularyzatorską członków Oddziału wspiera biblioteka Oddziału obejmująca 275 pozycji bibliograficznych. Bibliotekę prowadzi prezes Oddziału.

ODDZIAŁ OPOLSKI

Oddział w Opolu liczy 16 osób¹. Skład Zarządu Oddziału: prezes — dr S. Michalik, wiceprezes — dr P. Świerc, sekretarz — mgr K. Różanowski, skarbnik — mgr K. Skałuba, członek Zarządu — dyr. I. Kuźniewski.

Zarząd odbył 6 zebrań, zorganizowano 1 zebranie członków i 1 zebranie Komisji Rewizyjnej.

Kontynuowano dalsze badania i prace naukowo-badawcze oraz zajmowano się zbieraniem folkloru muzycznego Opolszczyzny i materiałów z dziedziny kultury i sztuki ludowej regionu opolskiego, a także gromadzeniem folkloru związanego z powstańcami śląskimi i plebiscytem na Górnym Śląsku.

Kontynuowano prace w Zespole Wojewódzkim ds. realizacji programu „Kultura ludowa — dobrem narodu”.

Popularyzację wiedzy ludoznawczej prowadzono w różnych środowiskach, w szczególności wśród młodzieży. Referaty przy większej frekwencji wygłosili: dr P. Świerc — *Z badań nad folklorem Śląska Opolskiego*, doc. dr A. Dygacz — *Rzeka Odra w pieśniach ludowych* (z ilustracją muzyczną), mgr K. Różanowski — *Folklor polski w zasobach akt Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Opolu*, dr S. Michalik — *Z badań nad folklorem w przyrodzie*; dyr. I. Kuźniewski — *Pieśni ludowe miasta Opola*. Wygłoszono nadto 7 pogadanek o tematyce ludoznawczej. Członek Oddziału, doc. dr A. Dygacz, kontynuował swoje wystąpienia w TV propagując folklor muzyczny.

W okresie sprawozdawczym nie prowadzono działalności wydawniczej i wymiany wydawnictw. Księgozbiór Oddziału powiększył się tylko o pozycje otrzymane z Zarządu Głównego.

ODDZIAŁ POZNAŃSKI

Aktualnie Oddział liczy 76 członków, w tym kilku honorowych. Zarząd Oddziału w składzie: dr S. Błaszczyk — przewodniczący, prof. dr F. Wokroj — wiceprzewodniczący, dr B. Linette — wiceprzewodniczący, mgr D. Penkala — sekretarz, mgr G. Skalski — skarbnik, prof. dr M. Frankowska, prof. dr J. Burzta — członkowie, został wybrany na walnym zebraniu Oddziału w dniu 15 maja 1973 r. Członkowie Zarządu pełnili swe funkcje bez zmian przez cały okres kadencji. W skład Komisji Rewizyjnej wchodził: mgr M. Tarko, mgr A. Pawlak i dr S. Chmielowski.

¹ Dane sprawozdawcze obejmują działalność Oddziału tylko za lata 1973—1974. Brak sprawozdania za okres 1975—1976.

W okresie sprawozdawczym odbyło się 11 zebrań Zarządu i 10 zebrań plenarnych Oddziału połączonych z prelekcjami. Tematyka większości wykładów dotyczyła zagadnień kultur pozaeuropejskich: prof. dr hab. M. Frankowska — *Indianie i ich kultura w dzisiejszym Meksyku*, dr A. Posern-Zieliński — *Mormoni jako grupa etniczna w amerykańskim społeczeństwie pluralistycznym*, mgr Lubaczewski — *Wrażenia z podróży do Indii* — cz. 1 i 2, doc. dr hab. Z. Jasiewicz — *Chorezm. Dzieje i tradycyjna kultura ludowa*, J. Petrus — *Afganistan — przeszłość i teraźniejszość*, mgr P. Klafkowski — *Tybet i Tybetańczycy. Dzieje i współczesna kultura*.

Zarząd Oddziału współuczestniczył z Komisją Etnograficzną Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w zorganizowaniu wykładu doc. dr Srebricy Knežević z Jugosławii pt. *Etnologia w Serbii. Organizacja, kształcenie, prace badawcze*. Z odczytami *Etnografia w Jugosławii* występował prof. dr P. Vlachović z Belgradu.

Oddział udzielił pomocy finansowej Komitetowi Organizacyjnemu V Seminarium Amerykanistycznego w kwietniu 1974 r. Udzielił również dotacji pieniężnej i wziął czynny udział w organizacji sesji redakcyjnych „Demos” i „Ethnologia Slavica” oraz II Międzynarodowej Konferencji Etnografów Słowiańskich, które odbyły się w październiku 1974 r. w Błażewku. Oddział wziął czynny udział i udzielił pomocy finansowej VIII Międzynarodowemu Seminarium Ethnologicum, które odbyło się we wrześniu 1975 r. w Julinie w woj. rzeszowskim. Oddział popierał organizowaną przez Katedrę Etnografii UAM wyprawę naukową do Afganistanu — EWA 76, kierowaną przez doc. dra hab. Zbigniewa Jasiewicza.

Członek Oddziału, dr S. Błaszczyk, uczestniczy stale w pracach redakcyjnych międzynarodowego zespołu opracowującego tezaurus haseł etnograficznych; wziął udział m. in. w konferencji, która odbyła się w Dreźnie w 1975 r. Uczestniczy on także w zespole opracowującym polską wersję tezaurusu pod kier. doc. dr hab. B. Jaworskiej. Mgr G. Skalski wziął udział jako przedstawiciel Oddziału PTL w konferencji „Posłanie narodopisu w socjalistycznej społeczności”, która odbyła się w czerwcu 1975 r. w Martinie na Słowacji. Mgr Skalski wygłosił na konferencji referat zatytułowany — *Dokumentacja ikonograficzna w etnografii*.

Kilku członków Oddziału otrzymało w 1975 r. wysokie odznaczenia państwowe. Złoty Krzyż Zasługi Rada Państwa przyznała mgr Medardowi Tarko; Dr S. Chmielowski i F. Kosiński otrzymali odznaczenie „Za opiekę nad zabytkami”, przyznane przez Ministerstwo Kultury i Sztuki na wniosek Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego.

Oddział Poznański posiada bibliotekę znajdującą się w lokalu Redakcji DWOK pod opieką mgr Agaty Skrukwy. Sprzedażą wydawnictw PTL zajmuje się od marca 1973 r. mgr Danuta Penkala. Punkt sprzedaży i magazyn wydawnictw mieści się w Katedrze Etnografii UAM.

ODDZIAŁ W PRZEMYSŁU

Oddział Przemyski liczy 24 członków. Zarząd Oddziału pracował w następującym składzie: prezes — mgr T. Burzyński, sekretarz — W. Widuch, skarbnik — G. Jakubowski. Komisja Rewizyjna: przewodniczący — T. Dobrowolski, członkowie — J. Pietrzak i W. Nachyna.

W okresie sprawozdawczym odbyło się 19 posiedzeń Zarządu, na których poruszano sprawy organizacyjne Oddziału i określono charakter pracy oraz współpracy z innymi instytucjami społeczno-kulturalnymi działającymi w Przemysłu. Dyskutowano także na temat możliwości Oddziału zorganizowania opieki merytorycznej nad działalnością kulturalną gminnych ośrodków kultury.

W ciągu trzech lat działalność Oddziału koncentrowała się głównie na prowadzeniu akcji informacyjno-oświatowej w formie prelekcji i wycieczek terenowych. W tym okresie członkowie Oddziału wygłosili około 70 prelekcji tematycznie związanych z historią regionu i kulturą ludową terenów nadszańskich, ze szczególnym uwzględnieniem budownictwa i architektury ludowej o charakterze świeckim i sakralnym, kultury społecznej wsi oraz sztuki ludowej. Większość prelekcji została wygłoszona w wiejskich klubach „RUCH”, w szkołach, w PTTK i Młodzieżowym Domu Kultury w Przemyślu. W roku 1974 nawiązano kontakt z PTTK w Przemyślu, co umożliwiło członkom Oddziału częstsze odbywanie wycieczek krajoznawczych w okolice Przemyśla. Wielu przewodników i pracowników PTTK wstąpiło do Oddziału.

Z innych form działalności Oddziału na uwagę zasługuje kilka akcji, które cieszyły się dużym zainteresowaniem. W roku 1973 w ramach Dni Przemyśla oraz z okazji 10-lecia Oddziału PTL w Przemyślu zorganizowano sesję popularno-naukową poświęconą ochronie dorobku kultury ludowej, połączoną z otwarciem wystawy czasowej na temat „Kultura ludowa — dobrem narodu”. Składały się na nią planse traktujące o sztuce ludowej Pogórza Przemyskiego oraz kilkadziesiąt rzeźb twórców ludowych. Odbyło się również spotkanie z rzeźbiarzami ludowymi, w wyniku czego założono kartotekę twórców ludowych. Referaty na sesji wygłosili: mgr A. Kunysz — *Kultura ludowa dobrem narodu*, mgr T. Burzyński — *Polskie Towarzystwo Ludoznawcze i jego działalność w zakresie ochrony kultury i popierania twórczości ludowej*, mgr J. Z. Mikołajtis — *Twórczość wiejskich artystów ludowych*.

Oddział współpracował również przy organizacji wystawy czasowej haftów ludowych w Dubiecku w ramach dni tego miasteczka.

W ramach badań terenowych Oddział wykonał wstępną inwentaryzację chałup wiejskich z I połowy XIX wieku w Medyce i Babcicach. Dokumentacja została przesłana do Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku i do Konserwatora Zabytków.

W roku 1975 ze środków PTL zrealizowano 9 wyjazdów terenowych pod kątem zbierania materiałów do publikacji w informtorze „Z Naszej Ziemi”. Oddział bowiem pragnie w 1976 r. reaktywować wydawanie biuletynu informacyjnego o tej nazwie. Zgromadzono materiały do kolejnego 9 numeru. Są to artykuły: T. Burzyński, *Rybołówstwo ludowe nad Sanem*, G. Jakubowski, *Zwyczaje wielkanocne wsi przemyskiej*, A. Koperski, *Obrządek pogrzebowy w dawnych wiekach*, S. Lew, *Skansen Muzeum w Kolbuszowej*. Biuletyn będzie wydawany dwa razy do roku. Z braku własnego tytułu wydawniczego członkowie Oddziału publikowali swe prace w innych wydawnictwach. W okresie sprawozdawczym ukazały się lub zostały złożone do druku prace stanowiące podsumowanie wyników badań terenowych prowadzonych przez Oddział w poprzedniej kadencji: S. Lew, *Sztuka ludowa Lasowiaków*, Kolbuszowa 1972; *Budownictwo wiejskie między Sanem a Wisłoką*. „Mat. Muz. Bud. Ludowego w Sanoku”; J. Pawłowska, *Stare i nowe w kulturze społecznej wsi z okolic Birczy*. „Rocznik Przemyski” 1975; *Obrzędy doroczne we wsiach z okolic Dubiecka*. „Rocznik Przemyski” 1976; T. Burzyński, *Z badań nad obrzędowością rodzinną. Zwyczaje, obrzędy i wierzenia narodzinowe z okolic Babcic n/Sanem*. „Rocznik Przemyski” 1976; T. Dobrowolski — dwie biografie sylwetek Przemyśla ze sfery działalności muzycznej: *Stanisław Wisłocki — światowej sławy dyrygent* i *Edward Jurczyński — dyrygent Przemyskiego Towarzystwa Muzyczne*, w: *Z życia kultury i literatury Ziemi Przemyskiej*, Przemyśl 1974.

ODDZIAŁ W SANOKU

Oddział Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego przy Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku grupuje 13 członków, w tym 12 osób spośród pracowników muzeum. Aktualny skład Zarządu Oddziału: S. Stefański — przewodniczący, mgr H. Piasecka — sekretarz, M. Wołoszczak — skarbnik, B. Andruszko i M. Bar — członkowie. Komisja Rewizyjna: mgr J. Malinowska — przewodnicząca, S. Nowakowska — sekretarz, mgr H. Olszański — członek.

W okresie sprawozdawczym Zarząd Oddziału zbierał się 6-krotnie. Na swych posiedzeniach omawiał sprawy poszerzenia form działalności oraz możliwości ściągnięcia zaległości w składkach członkowskich.

Członkowie Oddziału wygłosili szereg odczytów, przede wszystkim dla młodzieży. Tematyka odczytów dotyczyła wyłącznie spraw związanych z ochroną zabytków kultury ludowej na terenie woj. krośnieńskiego. Odczyty odbywały się pod hasłem „Kultura ludowa — dobrem narodu”. Ponadto Oddział był współorganizatorem wystawy w Klubie Górnika w Sanoku, zorganizowanej pod hasłem „Człowiek — praca — kultura” w ramach realizacji przeglądu aktywności kulturalnej ludzi pracy. Z okazji Międzynarodowego Roku Ochrony Zabytków urządzono w sali klubowej Domu Kultury w Sanoku wieczór pt. „Melodie z dawnych instrumentów muzycznych”.

Oddział w Sanoku współpracował z PTTK, zwłaszcza z Oddziałami w Sanoku, Lesku, Krośnie i Rzeszowie, w zakresie szkolenia kandydatów na przewodników, m. in. przez wygłaszanie na kursach prelekcji o ochronie zabytków budownictwa ludowego i małomiasteczkowego.

ODDZIAŁ ŚLĄSKI

Oddział Śląski liczy 19 członków, w tym 15 etnografów oraz 4 folklorystów. Siedzibą Oddziału są obecnie Katowice. W skład Zarządu wchodzi: prezes — mgr M. Suboczowa, wiceprezes — mgr A. Widera, sekretarz — mgr M. Lipa-Kupieńska, skarbnik — prof. J. Tacina. Komisja Rewizyjna — mgr H. Łoś i mgr S. Łysik. Zasięgiem działalności Oddział obejmuje Górny Śląsk, Śląsk Cieszyński oraz Częstochowskie.

Oddział prowadzi badania naukowe w zakresie kultury ludowej i jej przemian współczesnych oraz folkloru, prowadzi też sporadycznie akcję popularyzatorską, współdziała z innymi Towarzystwami Naukowymi na Śląsku oraz z „Cepelią” w zakresie porad fachowych. Na szerszą działalność brak Oddziałowi środków materialnych.

Efektom ostatnich dwu lat pracy Oddziału jest będący w druku *Informator o kulturze ludowej Śląska i regionu Częstochowskiego*. Jest to praca zbiorowa członków Oddziału, obejmująca 14 rozdziałów oraz dwie mapy ujmujące zjawiska etnograficzne przestrzennie. *Informator* został opracowany jak gdyby na zapotrzebowanie społeczne regionu.

Akcja odczytowa Oddziału jest prowadzona sporadycznie: m. in. odbyły się odczyty w Bielsku Białej pt. *Historia i zabytki Bielska Białego i rejonu oraz Założenia, przebieg i wyniki konkursu rzeźby ludowej w drewnie w woj. Katowickim*, wygłoszone przez mgr B. Turno; w Bytomiu pt. *Ceramika Śląska — wyroby, warsztaty, twórcy* oraz *Współczesne pojęcie sztuki ludowej* — wygłoszone przez mgr M. Lipę. Dr L. Dubiel i mgr E. Jaworski przedstawili sylwetkę zmarłego Józefa Ligęzy jako etnografa i folklorysty podczas wieczoru zorganizowanego w 1974 r.

Członkowie Śląskiego Oddziału PTL opublikowali następujące prace: dr B. Bazielich — *Złote hafty w tradycyjnej odzieży na Śląsku*; mgr E. Jaworski — *Józef Ligeża 28.02.1910—24.12.1972*, „Lud”, tom 58. W przygotowaniu znajduje się praca mgr J. Taciny — *Tańce ziemi Żywieckiej*.

Członkowie Oddziału wnieśli swój duży wkład w myśl utworzenia oraz w realizację Śląskiego Skansenu (Parku Etnograficznego), w Wojewódzkim Parku Kultury i Wypoczynku w Chorzowie, którego otwarcie połączone z sesją naukową, tematycznie związaną ze skansenami, nastąpiło w 1975 r. Etnografowie — członkowie Oddziału opracowali pierwsze i zasadnicze założenia Skansenu, przeprowadzili szczegółową inwentaryzację w terenie oraz wytypowali najbardziej cenne obiekty do przeniesienia do Skansenu.

W planie prac Oddziału na lata następne ustalono badania nad twórczością ludową ujętą w formie monografii poszczególnych twórców ludowych. W efekcie powstanie zbiór monografii twórców do wydania drukiem, o ile Oddział uzyska na ten cel odpowiednią subwencję z Zarządu Głównego.

ODDZIAŁ TORUŃSKI

Oddział w Toruniu liczy obecnie 61 członków, w tym 42 z Torunia, pozostali z Keyni i innych miejscowości. W skład Zarządu Oddziału wchodził: prezes — prof. dr M. Prüfferowa, sekretarz — mgr E. Arsyńska, skarbnik — mgr M. Polakiewicz.

W okresie sprawozdawczym działalność Oddziału skupiała się przede wszystkim na pracy popularyzatorskiej poprzez wygłaszanie odczytów popularno naukowych oraz na pracy kolportażowej.

Działalność popularyzatorska Oddziału w okresie sprawozdawczym wyraziła się w zorganizowaniu szeregu odczytów publicznych na zebraniach członków Oddziału. W 1973 r. został wygłoszony odczyt pt. *Kultura ludowa Turkmenii* — kand. nauk M. Muradowa, w 1974 r. *Folklor i jego sceniczna adaptacja* — prof. dr R. Reinfuss oraz *Sztuka Indian Meksyku dawniej i dziś* — prof. dr M. Frankowska. W 1975 r. wygłosili odczyty: doc. dr S. Salmonowicz — *Z dziejów obyczajowości mieszczańskiej w Toruniu w XVII i XVIII w.* oraz prof. dr R. Reinfuss — *Geneza niektórych motywów w sztuce ludowej*. Oddział zorganizował także wieczór poświęcony pamięci Profesora Kazimierza Moszyńskiego, na którym zostały wygłoszone 4 referaty: dr T. Karwicka — *Zarys biografii Kazimierza Moszyńskiego*, mgr I. Bagińska — *Problematyka etnomuzykologiczna w studiach Kazimierza Moszyńskiego*, mgr M. Pieciukiewicz — *Znaczenie Kazimierza Moszyńskiego dla etnografii białoruskiej*, prof. dr M. Prüfferowa — *Wkład K. Moszyńskiego w rozwój muzealnictwa etnograficznego*.

Liczne prelekcje na temat legend, podań i sztuki ludowej Ziemi Michałowskiej w domach kultury i ośrodkach czasowych wygłaszał członek Oddziału J. Mańlicki z Brodnicy. Członek Oddziału M. Kalinowska-Bąkowska z Radziejowa Kuj., nauczycielka w tamtejszym Liceum Ogólnokształcącym, od dwóch lat prowadzi kółko folklorystyczne liczące 15 osób. Kółko to oprócz pracy w terenie i na zebraniach przygotowuje materiały do apeli szkolnych. W roku szkolnym 1974/1975 na apelach został przedstawiony rok obrzędowy na Kujawach poprzez pogadanki ilustrowane piosenkami ludowymi, melodiami i recytacjami.

W omawianym okresie członkowie Oddziału dr T. Karwicka, J. Chere i E. Arsyńska kontynuowali prace badawcze na temat: „Folklor Torunia”. Opracowano również niektóre zagadnienia do druku: prof. dr M. Prüfferowa — *Rybołówstwo*

ludowe północnej Polski, dr T. Karwicka — *Monografia etnograficzna Ziemi Dobrzyńskiej*, mgr M. Pieciukiewicz — *Znaczenie Moszyńskiego dla etnografii białoruskiej*, dyr. A. Błachowski — *Wielcy Polacy, ich życie i dzieła w rzeźbie ludowej*.

W okresie sprawozdawczym Oddział prowadził kolportaż następujących wydawnictw: „Lud” t. 58, DWOK — t. 39, 40, 49, 50, 51, 60, 61, 63 (dla subskrybentów), „Literatura Ludowa” za rok 1974, „Atlas Polskich Strojów Ludowych”.

Z biblioteki Oddziału, liczącej obecnie ponad 800 pozycji, korzystają przede wszystkim członkowie PTL z Torunia, pracownicy Muzeum, a w ostatnich latach pełni ona często także rolę księgozbioru uzupełniającego dla słuchaczy Podyplomowego Studium Etnografii przy UMK w Toruniu.

ODDZIAŁ WARSZAWSKI

Zarząd Oddziału pracował w następującym składzie: prezes — mgr Z. Jeż-Jarecka, wiceprezesi — mgr M. Parnowska, dr A. Zadrożyńska, skarbnik — nac. E. Mach, Komisja Rewizyjna: przewodniczący — H. Nowosad, członkowie — dr K. Pietkiewicz, mgr B. Teżycka. W wyniku przeprowadzonej weryfikacji stan członków wynosi 99 osób. Zarząd Oddziału odbył 16 zebrań oraz szereg spotkań roboczych nie protokołowanych.

W latach 1973—1975 działalność merytoryczna Oddziału koncentrowała się głównie na organizowaniu zebrań naukowych i dyskusyjnych, na których omawiane były problemy etnograficzne. Do ważniejszych osiągnięć w tym zakresie należy zaliczyć spotkanie członków Oddziału, na którym przedyskutowano cele, formy i kierunki działania PTL. Dyskusja była zainspirowana przez Zarząd Główny PTL w ramach ogólnej dyskusji w związku z II Kongresem Nauki Polskiej (1973), wytyczającym główne linie działania rozwoju nauki na następne 10-lecie, do którego poważny wkład winny wnieść towarzystwa naukowe. Na zebraniu tym sformułowano szereg ciekawych postulatów, które w formie protokołów zostały przekazane do Zarządu Głównego PTL i spotkały się z zainteresowaniem i uznaniem. Ponadto wygłoszono następujące odczyty: dr J. Jasiński — *Wybrane problemy Afryki Wschodniej*; mgr P. Burchard — *Indianie Kolumbii*; dr M. Małkin — *Indianie Jiwaro z Ekwadoru*; dr B. Małkin — *Indianie Yuko-Motilon z Kolumbii*; dr A. Kodak-Sertel — *Matężstwo przez porwanie u ludności tureckiej*. Oprócz działalności odczytowej prowadzono akcję popularyzatorską. Członkowie Oddziału występowali w telewizji, prowadzili szkolenie dla przewodników PTTK, wygłaszając wykłady z zakresu kultury ludowej. Ponadto Oddział Warszawski włącza się do różnych imprez popularyzatorskich organizowanych przez Państwowe Muzeum Etnograficzne dla szerokiego kręgu społeczeństwa Warszawy. W ramach tych akcji Oddział był współorganizatorem pokazów tańców ludowych i fragmentu wesela łowickiego w wykonaniu Zespołu Regionalnego ze wsi Mąkolice. Członkowie Oddziału są zapraszani na środowowe odczyty organizowane przez PME, na których wygłosili następujące referaty: P. Burchard — *W środku Europy i Zielony płomień*; W. Korabiewicz — *Nepal*; J. Petrus — *Afganistan wczoraj i dziś*; K. Kolczyński — *Majowie*; J. Olędzki — *Afryka współczesna*; L. Mróz — *Mongolia*.

W okresie sprawozdawczym 1975/1976 Oddział Warszawski PTL realizując cele i zadania statutowe Towarzystwa podjął następujące akcje: 1. Prace badawcze. Mgr M. Wiczorkowski prowadzi badania na zlecenie Urzędu Wojewódzkiego w Jeleniej Górze (Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków) nad zespołem cmentarzy woj. jeleniogórskiego. Dotychczasowe badania były prowadzone we Wschowie woj. Zielona Góra na cmentarzu ewangelickim z XVII wieku. Wyniki badań stały się pionierskim początkiem inaugurującym szeroko zakrojone na przyszłość

akcje ratowania zabytkowych cmentarzy w kraju. Ponadto zebrany materiał stanie się podstawą pracy doktorskiej (był referowany na seminarium doktorskim w Katedrze Etnografii UW). Na podkreślenie zasługuje, że obok aspektu naukowego, zarysowała się możliwość przysporzenia dochodu pieniężnego dla Towarzystwa.

2. Rozpowszechnianie wiedzy etnograficznej, popularyzacja, ochrona zabytków. Zarząd Warszawski czynnie włączył się do zainicjowanej przez Polskie Towarzystwo Archeologiczne akcji przeprowadzenia analizy dotychczasowych podręczników szkolnych i programów nauczania szkół podstawowych i średnich pod kątem naszych specjalności, dla potrzeb i programów przyszłej szkoły 10-letniej. Zarząd uczestniczył we wspólnych posiedzeniach, zorganizował spotkanie w siedzibie Muzeum, w którym uczestniczyli przedstawiciele Polskiego Towarzystwa Archeologicznego, Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Naczelnej Organizacji Technicznej oraz Dyrekcji Państwowego Muzeum Etnograficznego (przewodniczącym posiedzenia był dyr. dr K. Makulski). W ostatecznym wyniku 4-osobowy zespół: mgr M. Parnowska, mgr M. Orlewicz, mgr I. Kabzińska-Stawarz i mgr M. Ignatowicz opracowały „Projekt wprowadzenia elementów etnografii do programu kształcenia w 10-letniej szkole średniej”. Projekt został przedstawiony Komitetowi Nauk Etnologicznych PAN i spotkał się z pełną aprobatą. Przedstawiono go również w środowisku etnografów, dzięki czemu wpłynęły do Oddziału pisemne wypowiedzi, które wzięto pod uwagę w ostatecznym opracowaniu pt. „Postulaty środowiska etnograficznego reprezentowanego przez Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w sprawie wykorzystania osiągnięć naukowych etnografii i etnologii w programie edukacji młodzieży” (opracowane przez mgr M. Parnowską). W dniu 26.07.76 r. „Postulaty” zostały złożone w gabinecie Ministra Oświaty i Wychowania, dra J. Kuberskiego, a w ślad za nimi Komitet Nauk Etnologicznych PAN wysłał pismo popierające całą akcję, za co w tym miejscu dziękujemy przewodniczącemu Komitetu, prof. J. Burszczie.

Jednocześnie Oddział pragnie poinformować, że członek Oddziału, Nacz. E. Mach, opracował w 1972 r. projekt koncepcji szerokiego stosowania pierwiastków sztuki ludowej w programie nauczania ośmioklasowej szkoły podstawowej w ramach planowych i pozalekcyjnych zajęć praktyczno-technicznych i wychowania plastycznego. Projekt spotkał się z pełną akceptacją Ministerstwa Oświaty i Wychowania, Instytutu Programów Szkolnych, co zostało udokumentowane na piśmie, a przedstawione wnioski wcielone w życie w szkołach podstawowych w wielu województwach. Czynne są również w szkołach wiejskich dziecięce zespoły pieśni i tańca, np. w Keyni, Kadzidle, Białym Dunajcu, Jabłonce i Radkowicach K/Wierzbnika.

Pragnąc rozwijać popularyzację sztuki ludowej przez zachęcanie do nabywania umiejętności tradycyjnego rękodzieła, przekazywania wiadomości o kulturze ludowej i kultywowania rodzimego folkloru, Zarząd Oddziału proponuje zorganizowanie przeglądu—konkursu pod hasłem: „Dzieci kultywują dzieło ojców” lub „Sztuka ludowa w szkole” i przeznacza na ufundowanie nagrody 5 000 tys. zł na pomoce naukowe niezbędne do realizowania programu i nagrody przechodniej w postaci rzeźby ludowej, którą by ofiarowano na własność 3-krotnemu zwycięzcy w konkursie. Konkurs należałoby ogłosić w szkołach zbiorczych woj. warszawskiego lub w skali ogólnopolskiej.

W związku z powyższym Zarząd Oddziału pozwolił sobie złożyć formalny wniosek zgodnie z § 24 Statutu następującej treści: „Walne Zgromadzenie Delegatów PTL zachęca Zarządy i Członków Oddziałów do popularyzowania, szczególnie w szkołach wiejskich, nauczania wiadomości o kulturze ludowej i kultywowania folkloru i plastyki ludowej oraz współdziałania w organizowaniu „przeглядów — konkursów”. Opracowane założenia konkursów i uzasadnienie załączono.

Zarząd Oddziału współpracuje z Działem Oświatowo-Naukowym PME i członkowie PTL uczestniczą w odczytach, otwarciach wystaw oraz różnych imprezach organizowanych przez PME. W kiosku muzealnym w PME udało się rozprowadzić dzieła na sumę 14 588.—zł. Księgozbiór Oddziału jest konsekwentnie powiększany o dary nadsyłane przez Zarząd Główny.

W ramach działalności organizacyjnej Oddział Warszawski PTL był współorganizatorem w 1972 r. Zjazdu w Ostrołęce i Sesji poświęconej Adamowi Chętnikowi. W 1974 roku zorganizowano w Warszawie XLIX Walny Zjazd PTL.

ODDZIAŁ WROCŁAWSKI

Oddział liczy 70 członków. W skład Zarządu wchodzi: prezes — dr J. Bohdanowicz, sekretarz — dr K. Zielnica, skarbnik — mgr B. Jankowska.

W okresie sprawozdawczym na plenarnych posiedzeniach członków Oddziału omawiano sprawy związane z organizacją sesji naukowych i wygłaszano referaty. Dr Z. Kłodnicki wygłosił referat ilustrowany przezroczami na temat etnografii Bałkanów oraz mgr J. Kurek wygłosił referat pt. *Kult drzew*.

W zakresie pracy organizacyjnej Oddział Wrocławski wspólnie z Zakładem Historii Nauki i Techniki Polskiej Akademii Nauk zorganizował w 1973 roku I Ogólnopolską konferencję na temat „Historia kontaktów polsko-rosyjskich w dziedzinie etnografii”. Głównym inicjatorem Sesji był członek Oddziału Wrocławskiego, mgr A. Kuczyński. Na Sesji z Oddziału Wrocławskiego wygłosili referaty: mgr B. Jankowska, mgr A. Kuczyński — *Polacy jako badacze kultury ludów Kameczatki; Perspektywy polsko-radzieckiej współpracy naukowej na polu historii etnografii*. Konferencja cieszyła się dużym zainteresowaniem uczestników z wielu ośrodków naukowych w Polsce. Materiały z Konferencji zostały ogłoszone drukiem w serii „Studia z Dziejów Nauki” (wyd. Ossolineum). Ponadto Oddział Wrocławski był gospodarzem jubileuszowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w 1975 r. z okazji 80-lecia Towarzystwa.

W omawianym okresie nadzieje Oddział Wrocławski podjął liczne inicjatywy w zakresie popularyzacji wiedzy etnograficznej i wydawnictw. Nawiązano ścisłe kontakty z Wojewódzkim Domem Kultury i Powiatową Poradnią Kulturalno-Oświatową. W ramach współpracy z wymienionymi instytucjami odbyto szereg spotkań autorskich, wygłoszono kilkadziesiąt odczytów z zakresu etnografii krajów europejskich i azjatyckich (prof. dr A. Godlewski, dr H. Romańska, mgr J. Kurek), prowadząc również sprzedaż wydawnictw PTL. Nadal kontynuowano współpracę z Wrocławskim Towarzystwem Naukowym oraz podjęto starania o nawiązanie ścisłej współpracy z Okręgowym Zarządem PTTK.

Szczególnie duże nadzieje Zarząd Oddziału wiąże z faktem powołania w swym łonie Koła Upowszechniania Kultury Ludowej. Nowopowstała agenda zrzesza znanych działaczy kulturalno-oświatowych województwa, którzy deklarują jak najdalej idącą pomoc w propagowaniu zagadnień ludoznawczych w placówkach terenowych oraz pomoc w kolportażu wydawnictw Towarzystwa. Aktywiści Koła planują wprowadzenie do programów działalności kierowanych przez nich placówek problematyki etnograficznej, a to poprzez organizację odczytów, konkursy i wystawy oraz inne formy popularyzacji, umożliwiające jednoczesną sprzedaż wydawnictw, rozumianych tu jako niezbędne materiały instruktażowe.

Oddział nie prowadził własnych badań, jednakże znaczna część jego członków pracuje w instytucjach etnograficznych: w Katedrze Etnografii, Polskim Atlasie Etnograficznym, Muzeum Etnograficznym. Z tej racji prowadzą oni badania i dzia-

łałość naukową w swych macierzystych placówkach. Badania etnograficzne prowadzą również członkowie PTL pracujący w Pracowni Technicznych Środków Naukowo-Badawczych, którzy interesują się żywo problemami sztuki i obrzędowości, na badanie których posiadają znaczne środki finansowe i techniczne. Inni członkowie Oddziału, jak dr J. Pawłowska, mgr A. Kuczyński i mgr H. Romańska, prowadzą ożywioną pracę badawczą i edytorską we własnym zakresie. Tam, gdzie jest to możliwe, Oddział patronuje poczynaniom swych członków.

ODDZIAŁ W ZAKOPANEM

Oddział zakopiański PTL liczy 11 członków. W skład Zarządu Oddziału wchodzi: prezes — dr W. Jostowa, sekretarz — mgr H. Średniawa, skarbnik — W. Bratkowska.

W okresie sprawozdawczym Oddział w Zakopanem zajmował się sztuką ludową regionu przy współpracy ze Stowarzyszeniem Twórców Ludowych, Tatrzańskim Towarzystwem Kulturalnym oraz „Cepelią” i Zrzeszeniem „Milenium”.

Członkowie Oddziału brali udział w badaniach penetracyjnych na terenie Orawy, Podhala i Spisza. Na podstawie tych badań zorganizowano konkurs i wystawę pokonkursową orawskiej sztuki ludowej, prezentującą prace 90 twórców. Otwarta w Muzeum w Zubrzycy Górnej ekspozycja czynna była od końca maja do końca września 1976 r. W wyniku penetracji Podhala i Spisza zebrano ponad 200 eksponatów na wystawę urządzoną w Zakopanem przy okazji „Jesieni Tatrzańskiej”. Obydwie wystawy przedstawiały typowe dla regionu dziedziny twórczości — rzeźbę, malarstwo na szkle, kowalstwo, tkaniny i hafty.

W zależności od lokalnych potrzeb Oddział udzielał licznych konsultacji osobom zainteresowanym kulturą i sztuką regionu. Prace naukowe członków Oddziału: dr W. Jostowa — *Badania nad kulturą Orawy, zagadnienia parków etnograficznych*; W. Paryski — *Bibliografia tatrzańska*; H. Średniawa — *Dawna i współczesna sztuka ludowa Podhala*.

Biblioteka posiada 204 woluminy.

ODDZIAŁ W ZIELONEJ GÓRZE

Oddział liczy 10 członków. W skład Zarządu wchodzi: prezes — dr B. Kłodziejska, sekretarz — mgr I. Sochacka, skarbnik — L. Oleksy.

Z uwagi na małą liczbę członków Oddział nie podejmował samodzielnych prac naukowo-badawczych.

Członkowie Oddziału brali udział w pracach mających na celu opiekę nad twórczością ludową i popularyzacją wiedzy o kulturze ludowej, organizowanych przez Muzeum Ziemi Lubuskiej i WDK w Zielonej Górze. Ponadto współpraca prowadzona jest z ZW ZSMW, ZSL, WZKR, Urzędem Wojewódzkim i szkolnictwem. Zakres współpracy obejmuje między innymi taką problematykę: wystawy twórczości ludowej, konkursy na wieńce dożynkowe, prelekcje na tematy kultury ludowej, organizowanie kiermaszów sztuki ludowej, udzielanie konsultacji przy opracowywaniu scenariuszy i programów wielu imprez.

Brano udział w przygotowaniu merytorycznym obozów szkoleniowo wypoczynkowych dla aktywu i zespołów folklorystycznych. Zorganizowano również spotkanie z twórcami ludowymi Ziemi Lubuskiej poświęcone problematyce współczesnej twórczości ludowej tego regionu. Ponadto prowadzona była działalność popularyzatorska w postaci wygłaszanych pogadanek i odczytów dla pracowników kulturalno-oświatowych, twórców ludowych, studentów Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze.

Z uwagi na odczuwaną potrzebę szerszej wymiany naukowej nawiązano pierwsze kontakty z Sekcją Językoznawczą WSP w Zielonej Górze.

Księgozbiór Oddziału, zdeponowany obecnie w Dziale Etnograficznym Muzeum Ziemi Lubuskiej, jest udostępniany zarówno członkom PTL, jak i innym osobom zainteresowanym; korzystają z niego etnografowie, twórcy ludowi i młodzież szkolna.

*Na podstawie sprawozdań Oddziałów
opracowała Anna Kozyra*

DZIAŁALNOŚĆ SEKCJI KORESPONDENTÓW TERENOWYCH

Zgodnie z uchwałą Walnego Zgromadzenia Delegatów PTL we Wrocławiu w 1975 r. Zarząd Główny przystąpił do zorganizowania sieci korespondentów terenowych — informatorów, którzy mogliby być pomocni w zbieraniu materiałów etnograficznych potrzebnych do prac badawczych nad problemem węzłowym nr 11.1 „Polska kultura narodowa, jej tendencje rozwojowe i percepcja”. Utworzono w związku z tym Sekcję korespondentów terenowych PTL, w ramach której rozwija się akcję organizowania sieci korespondentów. Do prowadzenia tej akcji powołano na posiedzeniu Zarządu w dniu 10 IV 1976 mgr Zofię Neymanową, członka Zarządu Głównego. Komórka organizacyjna sieci korespondentów mieści się w Ośrodku Dokumentacji i Informacji Etnograficznej w Łodzi.

Do dnia 31 VIII 1976 opracowano i wydrukowano odezwy oraz krótkie ankiety, które w pierwszym rzucie wysłano do 250 osób traktowanych jako potencjalnych korespondentów. Opracowano także i rozesłano do wielu innych osób krótką instrukcję o sposobie zbierania materiałów etnograficznych.

Rozesłana ankieta po wypełnieniu będzie zawierać dane personalne o zbieraczu oraz najogólniejsze wiadomości o jego wsi, o budownictwie drewnianym, dawnych strojach ludowych obrzędach i zwyczajach, zainteresowaniach szczególnych zbieracza w zakresie kultury ludowej i możliwościach pozyskania nowych korespondentów w danej miejscowości i okolicy.

Ponadto opracowano i wysłano pisma do 106 muzeów etnograficznych lub posiadających działy etnograficzne oraz do Oddziałów PTL i osobno do członków Zarządu Głównego z prośbą o zgłoszenie akcesu do współpracy. W celu zmobilizowania sił wykorzystuje się informacje ODiIE dotyczące członków PTL, zespołów folklorystycznych, miłośników kultury ludowej, amatorów ludoznawstwa itp., a także wykazy członków Stowarzyszenia Twórców Ludowych drukowane systematycznie w Biuletynach Zarządu Głównego STL w Lublinie. Dużą pomoc w wynajdywaniu kandydatów do współpracy okazują zgłaszający już swój akces do pracy zbierackiej sami korespondenci, podający nazwiska znanych sobie miłośników ludoznawstwa, twórców i in.

Wśród zgłoszonych do 1 IX 1976 40 korespondentów (w końcu 1976 r. ich liczba wzrosła już do 62 osób), było 14 kobiet i 26 mężczyzn. Wykształcenie, strukturę zawodową, wiek korespondentów, podaną przez nich tematykę badawczą (często podają po kilka tematów) ilustruje następująca tabela:

Zawód						
nauczyciel	rolnik	twórca ludowy	rzemieślnik	muzyk	urzędnik	
12	11	9	3	2	3	
Wiek						
do 30 lat	30—40	40—50	50—60	60—70	powyżej 70 lat	
4	5	4	13	8	6	
Zgłoszono udział w badaniach nad:						
budown.	rzemiosłem	obrzędami	sztuką lud.	lit. lud.	folkl. muz. i gwarą	
16	15	21	19	22	5	

Korespondenci powyżsi pochodzą z 20 województw (białostockie, bielskie, bydgoskie, ciechanowskie, katowickie, kieleckie, krakowskie miejskie, krośnieńskie, leszczyńskie, lubelskie, nowosądeckie, opolskie, ostrołęckie, piotrkowskie, płockie, rzeszowskie, siedleckie, sieradzkie, skierniewickie, wałbrzyskie). Najliczniej zgłosili się z woj. piotrkowskiego (6), nowosądeckiego (5), sieradzkiego (5), rzeszowskiego (4) i bielskiego (3).

Do wypełnionych ankiet korespondenci dołączają swoje uwagi, bliższe informacje o sobie, wyrażają poparcie dla akcji PTL. Niektórzy zgłaszają materiały uprzednio przez siebie zgromadzone, monografie swych wsi itp.

W opracowaniu obecnie znajdują się kwestionariusze i ankiety do badań nad obrzędami dorocznymi i rodzinnymi oraz nad innymi zagadnieniami. Zaplanowano zorganizowanie w grudniu 1976 zjazdu szkoleniowego korespondentów, na którym zetkną się oni z wybitnymi etnografami — teoretykami i praktykami — i wspólnie, metodą seminaryjną przedyskutują przygotowane kwestionariusze, sprawy organizacyjne itp.

Sekcja korespondentów terenowych zaprowadziła kartotekę zgłaszających się współpracowników (nazwiska w układzie alfabetycznym, skorowidz alfabetyczny z danymi o rodzaju zainteresowań ludoznawczych i in.).

Polskie Towarzystwo Ludoznawcze otrzymuje od korespondentów i innych osób wiele wypowiedzi pełnych zaangażowania emocjonalnego, popierających podejmowane badania. Z wypowiedzi tych wynika, że podejmując gromadzenie i dokumentowanie przejawów kultury ludowej na terenie całego kraju z pomocą mieszkańców wsi pobudzamy ich do czynnego uczestnictwa w badaniach. Jak wiemy, wieś polska młodnieje i modernizuje się pod względem kulturalnym, ale jednocześnie w szybko zmieniających się warunkach społeczno-gospodarczych zanika wśród jej mieszkańców wiedza o tradycyjnej kulturze. Chodzi o to, aby najwartościowsze elementy tradycji ludowej były znane ogółowi i świadomie użytkowane twórczo w kształtowaniu kultury ogólnonarodowej.

Materiały zebrane przez naszych korespondentów terenowych traktujemy jako materiały źródłowe. Posłużą one do rozwiązania przez naukę szeregu ważnych problemów badawczych, zostaną wykorzystane do prac doktorskich i habilitacyjnych; jednocześnie będą one pomocne w działalności praktycznej PTL oraz wielu instytucji kulturalnych, w opracowywaniu planów rozwoju kultury w kraju i prognoz regionalnych. Materiał będzie więc użyteczny naukowo i społecznie. Włączając do tej zaszczytnej pracy mieszkańców wsi i miasteczek polskich podniesiemy na wyższy poziom kulturę społeczeństwa ruralistycznego i małomiejskiego, rozbudzając w nim uczucia patriotyczne oraz głębsze zrozumienie zagadnień tworzenia kultury narodowej.

Sekcja korespondentów terenowych przy Zarządzie Głównym PTL opiera

swój rozwój na współpracy z najaktywniejszymi ośrodkami miłośników ludoznawstwa, z nauczycielami, rolnikami i młodzieżą wiejską na czele.

Apelujemy z tego miejsca do wszystkich członków PTL o pomoc w wyszukiwaniu uzdolnionych kandydatów na korespondentów etnograficznych, których będziemy mogli włączyć do naszej Sekcji, by wspólnie pracować dla dobra kultury narodowej.

Zofia Neymanowa

**LI WALNE ZGROMADZENIE DELEGATÓW PTL I SESJA NAUKOWA
W KRAKOWIE
W DNIACH 13—15 WRZEŚNIA 1976**

Obrady 51 Walnego Zgromadzenia Sprawozdawczo-Wyborczego Delegatów toczyły się w auli Krakowskiego Oddziału Polskiej Akademii Nauk przy ul. Sławkowskiej 17. Obrady otworzyła przewodnicząca Krakowskiego Oddziału PTL, dr Anna Kowalska-Lewicka, witając przedstawicieli władz w osobach: dyrektora Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Miasta Krakowa — mgra Mariana Fity, sekretarza KW ZSL — Franciszka Kurza, Prezesa Towarzystwa Miłośników Miasta Krakowa — doc. dr hab. Wiesława Bieńkowskiego, przedstawicieli świata naukowego — katedr uniwersyteckich PAN i muzeów, z nestorem etnografii polskiej, prof. dr Kazimierzem Dobrowolskim na czele, oraz wszystkich przybyłych.

W otwarciu wzięło udział Bractwo Kurkowe w tradycyjnych strojach, którego Prezes, dr Wincenty Bogdanowski, wygłosił uroczystą mowę powitalną, życząc zgromadzonym owocnych obrad.

Następnie dr A. Kowalska-Lewicka przekazała głos aktualnemu Prezesowi PTL, prof. dr Annie Kutrzeba-Pojnarowej, która podkreśliła, że zjazd tegoroczny ma na celu podsumowanie ważnego etapu w dziejach Towarzystwa, które pod przewodnictwem prof. dr Kazimierzy Zawistowicz-Adamskiej wydobyło się z licznych trudności natury organizacyjnej i naukowej. W tym okresie powstał Komitet Nauk Etnologicznych przy PAN, a PTL czynnie włączyło się w prace nad problemem węzłowym „Polska kultura narodowa, jej tendencje rozwojowe i percepcja”.

Po krótkim przemówieniu prof. Pojnarowej odczytano listy i depesze z życzeniami pomyślnych obrad, które nadeszły od prof. Milovana Gavazziego z Zagrzebia, dra Jana Mjartana z Bratysławy, prof. Wiktora Gusiewa z Leningradu, prof. Ludmiły Terentiewej z Moskwy, dr Klary Csillery z Budapesztu, prof. dr Kazimierzy Zawistowicz-Adamskiej z Nałęczowa, doc. dr hab. Waleriana Sobisiaka, dra Krzysztofa Makulskiego oraz od Piotra Świerca.

Komisja Krajoznawcza Zarządu Wojewódzkiego PTTK w Krakowie zgłosiła, że dla uczczenia Walnego Zgromadzenia PTL opracowała trasę etnograficzno-krajoznawczą dla młodzieży, przebiegającą przez najciekawsze pod względem etnograficznym wsie położone na północ od Krakowa.

Następnie prof. Pojnarowa poprosiła dr A. Kowalską-Lewicką o przewodniczenie zebraniu z następującym porządkiem dziennym: 1. Uczczenie pamięci zmarłych członków PTL. 2. Odczytanie i przyjęcie protokołu z poprzedniego Walnego Zgromadzenia. 3. Wybór Komisji Matki, Komisji Mandatowej i Komisji Wnioskowej. 4. Sprawozdanie Zarządu Głównego z działalności w latach 1974—1976 oraz sprawozdania z działalności Oddziałów. 5. Projekt ramowego 5-letniego planu

pracy PTL 1976—1980, opracowanego przez ustępujący Zarząd. 6. Sprawozdanie i wnioski Głównej Komisji Rewizyjnej. 7. Dyskusja nad sprawozdaniami i planem. 8. Uchwalenie absoltorium dla ustępującego Zarządu. 9. Wybór władz Towarzystwa nowej kadencji. 10. Wolne wnioski.

Przedstawiony porządek dzienny został przyjęty jednogłośnie.

Ad 1. Przedstawiciele Zarządu Gł. i poszczególnych Oddziałów scharakteryzowali sylwetki zmarłych w ostatnim roku członków Towarzystwa oraz ludzi zasłużonych dla etnografii polskiej, a mianowicie: prof. dra Juliana Krzyżanowskiego, prof. dra Aleksandra Godlewskiego, prof. dra Lucjana Turkowskiego, Stanisława Szyllera i mgra Henryka Ormana z Mszany Dolnej, mgra Kazimierza Różanowskiego z Opola, prof. dra Wojciecha Hejnosza, prof. dra Witolda Doroszewskiego, prof. dra Witolda Klingera. Pamięć zmarłych uczczono minutą milczenia.

Ad 2. Mgr Piotr Kaleciak postawił wniosek, aby protokół z poprzedniego Walnego Zgromadzenia Delegatów przedyskutować bez odczytania ze względu na to, że został opublikowany w „Ludzie” i stąd jest znany większości zebranych.

Delegaci nie podjęli dyskusji nad protokołem i przyjęli go jednogłośnie.

Ad 3. Do Komisji Matki zaproponowano następujące osoby: mgr Medard Tarko, dr Krystyna Marczakowa i dr Jan P. Dekowski. Do Komisji Mandatowej: mgr Mirosława Jastrzębska, mgr Małgorzata Orlewicz i mgr Józef Lech. Do Komisji Wnioskowej: dr Stanisław Błaszczyk, doc. dr hab. Maria Biernacka i mgr Piotr Kaleciak.

Wszystkie kandydatury zostały jednomyślnie przyjęte (przy wstrzymaniu się od głosu kandydatów).

Ad 4. Sprawozdanie Zarządu Głównego z działalności w latach 1974—1976 przedstawiła doc. dr hab. Bronisława Kopczyńska-Jaworska, Sekretarz Generalny PTL. W uzupełnieniu do tego sprawozdania mgr Zofia Neymanowa zreferowała stan prac nad zorganizowaniem sieci korespondentów terenowych (zob. teksty wyżej).

Na wniosek przewodniczącej Zgromadzenia przyjęty przez Delegatów (przy 2 osobach wstrzymujących się od głosowania), nie odczytano sprawozdań z działalności Oddziałów ze względu na konieczność oszczędności czasu obrad, postanowiono najważniejsze osiągnięcia i problemy Oddziałów poruszyć w późniejszej dyskusji i opublikować w „Ludzie” (zob. tekst wyżej).

Ad 5. Ramowy projekt planu pracy Towarzystwa na najbliższe 5-lecie przedstawiła w imieniu ustępującego Zarządu doc. B. Kopczyńska-Jaworska (zob. tekst wyżej, opublikowany po przedyskutowaniu i przyjęciu przez Zgromadzenie).

Ad 6. Sprawozdanie Głównej Komisji Rewizyjnej przedstawił jej przewodniczący, prof. dr Franciszek Wokroj.

Ad 7. W dyskusji pierwszy wystąpił prof. dr Kazimierz Dobrowolski, który zwrócił uwagę na postępujący proces wynaradawiania ludności polskiej na Spiszu i Orawie, jako wynik długofalowej działalności strony słowackiej. Wynaradawianie to polega zarówno na stwarzaniu odpowiednich bodźców ekonomicznych, jak i wielostronnej akcji propagandowej. Powstała sytuacja doprowadziła do licznych konfliktów narodowościowych na tym terenie. Niepokój prof. Dobrowolskiego, który należał do współorganizatorów pamiętnego plebiscytu w 1920 r., budzą również ostatnie publikacje Słowackiej Akademii Nauk, pomijające, bądź tendencyjnie przedstawiające udział Polaków w zasiedleniu i historii tych ziem.

Mgr P. Kaleciak omówił działalność prężnego Oddziału w Mszanie Dolnej, który skupia grono amatorów i prowadzi liczne prace popularyzatorskie dla młodzieży i przedstawicieli Polonii. Oddział ten wpłynął na ożywienie działalności zespołów

regionalnych, a obecnie pracuje nad zorganizowaniem Oddziału PTL w Nowym Sączu. Kol. Kaleciak zapewnił zebranych, że wśród członków jego Oddziału na pewno znajdzie się kilku chętnych korespondentów terenowych PTL.

Mgr Zofia Jeż-Jarecka przedstawiła problem Sekcji filmu etnograficznego przy Oddziale Warszawskim PTL. Sekcja ta nie posiada żadnego sprzętu specjalistycznego i ostatnio nie przejawia działalności, a jej przewodnicząca złożyła rezygnację. W dyskusji nad tą sprawą zabrali głos: prof. dr A. Pojnarowa, prof. dr Maria Prüfferowa, doc. dr hab. B. Jaworska, dr Longin Malicki, a w następnym etapie mgr Z. Neymanowa i dr K. Pietkewicz. Prof. Pojnarowa stwierdziła, że wobec dużego zapotrzebowania na filmową dokumentację etnograficzną nie należy likwidować tej sekcji zbyt pochopnie, a raczej próbować ożywić jej działalność, np. w oparciu o Pracownię filmową Państw. Muzeum Etnograficznego. Podobne stanowisko reprezentowali pozostali dyskutanci. Prof. Pojnarowa uważa ponadto, że warto byłoby przygotować listę osób, które mogłyby się zająć dokumentacją filmową i zachęcić je do współpracy, tym bardziej, że istniejące Towarzystwo Filmu Etnograficznego nie spełniło pokładanych w nim nadziei. Prof. Pojnarowa poruszyła również sprawę wprowadzania problematyki etnograficznej do programów szkolnych. Akcję tę rozpoczęto już w niektórych szkołach Dolnego Śląska. Konieczne byłoby konsultowanie tej działalności ze strony etnografów.

Doc. dr hab. B. Jaworska zaproponowała włączenie sprawy Sekcji filmowej PTL do programu planowanej sesji poświęconej dokumentacji naukowej.

Dr L. Malicki podkreślił, że sprawy fotografii dokumentarnej jak i filmu etnograficznego na wysokim poziomie, niezbędnego w nowoczesnej dokumentacji, winny być szeroko rozpowszechnione, m. in. przez placówki muzealne.

Dr A. Lewicka uważa, że sekcje działające w oparciu o konkretne zespoły osób zainteresowanych nie zawsze są zjawiskiem trwałym. Tak np. przy Oddziale Krakowskim działalność Sekcji amerykańskiej, bardzo ożywiona i wielostronna przed kilku laty, uległa zupełnemu zahamowaniu i konieczne było jej rozwiązanie.

Prof. dr M. Prüfferowa mówiła o doświadczeniach Oddziału Toruńskiego zebranych podczas współpracy w organizowaniu kursów szkoleniowych dla przedstawicieli Polonii. Dla kursów tych trzeba zapewnić kadre dobrych wykładowców-etnografów oraz możliwość szkolenia w muzeach i skansenach. Główne jednak braki zaznaczają się w dziedzinie literatury etnograficznej. W najbliższym czasie niezbędne wydaje się przygotowanie w językach obcych zarówno wyboru z dzieł Kolberga, jak również serii krótkich monografii z różnych dziedzin polskiej kultury ludowej oraz wkładek do atlasów strojów ludowych.

Kol. E. Mach przedstawił wniosek Oddziału Warszawskiego, dotyczący organizowania konkursów z zakresu wiedzy o kulturze ludowej dla dzieci szkolnych pt. „Dzieci kontynuują dzieło ojców”.

Dr Maria Suboczowa powiedziała o specyficznej strukturze Oddziału Śląskiego, którego członkowie rozproszeni są w wielu miastach, co powoduje liczne trudności w pracy organizacyjnej. Największym osiągnięciem tego Oddziału jest przygotowanie i opublikowanie pracy zbiorowej na temat kultury ludowej Górnego Śląska i Częstochowskiego. Korzystano przy tym z pomocy finansowej Muzeum Śląskiego i Wydziału Kultury UW w Katowicach. Obecnie Oddział przystąpił do prac nad monografią twórców ludowych trzech województw śląskich i zwraca się do Zarządu Gł. o pomoc przy wydaniu tej publikacji.

Doc. dr hab. B. Jaworska w odpowiedzi stwierdziła, że rozproszenie terytorialne jest zarówno siłą, jak i słabością naszego Towarzystwa. Nie zawsze właściwie i terminowo przygotowywana jest sprawozdawczość Oddziałów (np. 6 Oddziałów

nie nadesłało sprawozdań przed obecnym zjazdem) i dopiero na zjeździe można było dowiedzieć się o tak ważnych osiągnięciach, jak publikacja Oddziału Śląskiego. Prawdopodobnie przyszły Zarząd będzie mógł pomóc w wydaniu następnej publikacji.

Kol. M. Grabiec z Oddziału Wrocławskiego, pedagog szkolny, mówiła o działalności sekcji upowszechnienia sztuki ludowej w jednej ze szkół wrocławskich. Sekcja ta skupia nauczycieli zainteresowanych sztuką ludową poszczególnych regionów Polski i wprowadzających tę problematykę do zajęć z młodzieżą szkolną.

Dr Jan P. Dekowski scharakteryzował w obszernym wywodzie działalność Koła Miłośników Robotniczej Łodzi przy Łódzkim Oddziale PTL. Koło to prowadzi liczne akcje, gromadząc i uzupełniając materiały folklorystyczne zebrane w trakcie konkursu. Koła o podobnych zainteresowaniach powstały ostatnio w Kaliszu i Opocznie.

Ad 8. Po dyskusji przewodnicząca Walnego Zgromadzenia Delegatów poddała pod głosowanie wniosek o udzielenie absolutorium ustępującemu Zarządowi Głównemu i GKR. Wniosek został jednomyślnie przyjęty, po czym przystąpiono do wyborów.

Ad 9. Komisja Matka przedstawiła listę proponowanych kandydatów do Zarządu Głównego, Komisji Rewizyjnej i Sądu Koleżeńskiego. Dodatkowo z sali zaproponowano kandydaturę dr Anny Kowalskiej-Lewickiej, która jednak nie zgodziła się na kandydowanie. Po sprawdzeniu mandatów Delegatów przez Komisję Mandatową przeprowadzono tajne głosowanie. W głosowaniu wzięło udział 60 osób na 62 uprawnione do głosowania (2 osoby uprawnione były nieobecne).

Ad 10. Przewodnicząca Komisji Wnioskowej, doc. dr hab. M. Biernacka, przedstawiła wnioski, które napłynęły na WZD w statutowo określonym terminie lub zostały zgłoszone w trakcie dyskusji, a mianowicie:

1. Wniosek Oddziału Warszawskiego o włączenie zajęć z zakresu kultury ludowej do programów pracy z młodzieżą szkolną.

2. Wniosek Oddziału Toruńskiego o zapewnienie udziału PTL w planowaniu zajęć szkoleniowych dla przedstawicieli Polonii oraz o zapewnienie literatury z zakresu kultury ludowej w językach obcych dla Polonii.

3. Wniosek Oddziału Śląskiego o wspieranie przez Zarząd Gł. inicjatyw wydawniczych poszczególnych Oddziałów.

4. Wniosek Sekretarza Generalnego, doc. B. Jaworskiej, aby Oddziały, które nie są w stanie we własnym zakresie zbierać terminowo składek członkowskich, przekazały to zadanie Zarządowi Głównemu.

5. Wniosek mgr Z. Neymanowej w imieniu Oddziału Łódzkiego o zorganizowanie następnego Walnego Zgromadzenia Delegatów PTL w Łodzi.

6. Wniosek dra Witolda Armona o przygotowanie publikacji na temat dorobku twórców polskiej etnografii.

7. W nawiązaniu do wniosku prof. K. Dobrowolskiego Komisja postuluje, aby przyszły Zarząd Główny rozważył poruszoną problematykę i możliwości zainteresowania nią odpowiednich czynników.

Wszystkie wnioski zostały jednogłośnie przyjęte.

Po zebraniu ukonstytuował się Zarząd Główny nowej kadencji 1976—1979 w następującym składzie:

Prezydium: Prezes — doc. dr hab. Bronisława Kopczyńska-Jaworska, zastępcy Prezesa — prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa i doc. dr hab. Dorota Simonides, Sekretarz Generalny — doc. dr hab. Edward Pietraszek, Zastępca Sekretarza —

mgr Zofia Neymanowa, Skarbnik — dr Stanisław Błaszczyk, Zastępca Skarbnika — dr Antoni Kuczyński.

Członkowie Zarządu: Dr Barbara Bazieliuch, dr Janusz Bohdanowicz, prof. dr Józef Burszta (przewodniczący Rady Wydawniczej), dr Władysław Jeż-Jarecki, mgr Piotr Kaleciak, dr Janusz Kamocki, dr Bolesław Łopuszański, dr Krzysztof Makulski, dr Krystyna Marczakowa, dr Kazimierz Pietkiewicz, dr Aleksander Posern-Zieliński, prof. dr Maria Prüfferowa.

Zastępcy członków Zarządu: Dr Ewa Fryś-Pietraszkowa, mgr Irena Lechowa, dr Bogusław Linette.

Główna Komisja Rewizyjna: Dr Longin Malicki — przewodniczący, dr Stanisław Chmielowski — sekretarz, prof. dr Franciszek Wokroj — członek, dr Witold Armon — z-ca członka, mgr Eugeniusz Jaworski — z-ca członka.

Sąd Koleżeński: Mgr Maria Suboczowa — przewodnicząca, prof. dr Stanisław Bąk, doc. dr Maria Biernacka, dr Jan Piotr Dekowski, dr Tadeusz Prus-Wiśniowski.

Protokołowały:

dr Aleksandra Tyszkowa i dr Ewa Fryś-Pietraszkowa

SESJA NAUKOWA

Drugi dzień WZ Delegatów, 14 września 1976 r., upłynął na obradach Sesji naukowej pt. „Kultura ludowa Krakowa i regionu krakowskiego”. Otwarcia obrad dokonała dr Anna Kowalska-Lewicka, prezes Oddziału Krakowskiego PTL i główny organizator obrad. Wygłoszono 12 następujących referatów i komunikatów: prof. dr Antoni Podraza, *Ziemia Krakowska jako region historyczny*; prof. dr Roman Reinfuss, *Ziemia Krakowska jako region etnograficzny*; doc. dr hab. Wiesław Bieńkowski, *Kraków jako ośrodek badań etnograficznych*; doc. dr hab. Alicja Falniowska-Gradowska, *Ze studiów nad wsią Ziemi Krakowskiej. Wiejskie ośrodki przemysłowe we wsiach otaczających Kraków w XVIII wieku*; dr Jerzy Czajkowski, *Ze studiów nad budownictwem ludowym w Krakowskiem*; mgr inż. arch. Jan Rączka, *Budownictwo drewniane obrzeża Wielkiego Krakowa. Problemy badawcze i konserwatorskie*; mgr Zofia Cieśla-Reinfussowa, *Zywotność obrzędów ludowych w Krakowie i na wsi podkrakowskiej*; dr Krystyna Kwaśniewicz, *Przemiany zwyczajów ludowych. Problemy i refleksje*; mgr Janusz Mroczek, *Zywotność i rozpowszechnienie melodii krakowiaka*; mgr Izabella Rejduch-Samkowa, *Elementy ludowej sztuki nieprofesjonalnej w małopolskich judaikach*; doc. dr hab. Jan Samek, *Klasztorna sztuka nieprofesjonalna w Krakowie*; prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa, *Wieś podmiejska Krakowa. Model i rzeczywistość*. Nie został wygłoszony (z powodu nie przybycia na Sesję autorki) referat doc. dr hab. Emilii Horváthovej z Bratysławy pt. *Z problematyki regionalistyki etnograficznej*.

Większość wystąpień została opublikowana w niniejszym tomie (s. 75—173).

Referaty oraz dyskusja uczestników Sesji były cennym wkładem do badań nad kulturą Krakowa i regionu. Wskazały m. in. na: a) historyczne i ekonomiczne uwarunkowania kultury ludowej miasta i regionu; b) procesy współczesnych przeobrażeń w dziedzinie kultury z uwzględnieniem elementów zanikających lub modernizujących się w mieście i na wsi; c) społeczną potrzebę dalszego rozwijania badań etnograficznych i dyscyplin pokrewnych w tym zakresie w całym kraju oraz d) celowość organizowania monotematycznego programu obrad w czasie WZD i e) wysoki poziom naukowy i popularnonaukowy wystąpień, opartych na wynikach aktualnych badań oraz praktyce zawodowej referentów.

WYCIECZKI ETNOGRAFICZNE

W dniu 13 września 1976 wieczorem uczestnicy WZD spotkali się w Mogilanach w odrestaurowanym dworku Konopków, należącym obecnie do Polskiej Akademii Nauk (w 1871 r. przebywał tu Oskar Kolberg). Wieczór uświetniły występy artystyczne dziecięcego zespołu folklorystycznego z Białej oraz kapeli reprezentującej folklor miejski Krakowa.

W dniu 15 września 1976 uczestnicy WZD zwiedzili: wiejskie ośrodki koszykarskie w Budzowie i Sokołowie, gdzie zapoznali się z techniką i organizacją pracy nakładczej chałupników; miejscowe zabytki oraz izbę pamiątek etnograficznych w Lanckoronie; klasztor z dziełami sztuki ludowej w Kalwarii Zebrzydowskiej, gdzie także wysłuchano prawykonania dźwiękowego reportażu TV w Krakowie nt. słynnej „Drogi krzyżowej” istniejącej w Kalwarii Zebrzydowskiej od XVIII w. i odbywanej rokrocznie do dziś przez pielgrzymów w połączeniu z widowiskiem religijnym z udziałem artystów ludowych.

Protokołował:
Medard Tarko

KONFERENCJE, ZJAZDY I INNE SPOTKANIA UWZGLĘDNIAJĄCE
PROBLEMATYKĘ ETNOGRAFICZNĄ W 1975 R.

Uroczysta sesja Rady Muzealnej Muzeum Mazurskiego w Olsztynie „Stan i potrzeby muzealnictwa w województwie olsztyńskim” (Olsztyn 3 V). Organizator: Muzeum Mazurskie w Olsztynie. Referaty: Romuald Odoj, *Dorobek muzealnictwa w woj. Olsztyńskim 1945—1974*; Władysław Ogrodziński, *Perspektywy rozwojowe muzealnictwa olsztyńskiego*; Lucjan Czubieli, *Problem zagospodarowania obiektów zabytkowych przez muzea*. Komunikaty: Włodzimiera Ziemińska-Odojowa, *Muzealnictwo archeologiczne na Warmii i Mazurach*; Zofia Januszkiewicz, *Gromadzenie i zabezpieczanie dokumentów polskości Warmii i Mazur*; Halina Keferstein, *Druki i rękopisy jako eksponat*. (Doświadczenia Muzeum Mazurskiego w Olsztynie); Kamila Wróblewska, *Zbiory sztuki dawnej w Olsztyńskim*; Anna Samulowska, *Triennale szkła artystycznego w Lidzbarku Warmińskim*; Wacław Radziwinowicz, *Muzeum a problem ochrony środowiska naturalnego Warmii i Mazur*; Aleksander Maliszewski (Frombork), *Nowy model organizacji muzeum na przykładzie Muzeum M. Kopernika we Fromborku*; Eugeniusz Oleszczuk (Olsztynek), *Zaplecze techniczne muzeum skansenowskiego na przykładzie Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku*.

Ogólnopolskie seminarium „Folklor Ziemi Cieszyńskiej” (Cieszyn 16—18 V). Organizatorzy: Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach, Wojewódzki Ośrodek Kulturalno-Oświatowy w Katowicach, Urząd Miejski w Cieszynie, Filia Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie. Referaty: Barbara Bazielieli, *Przemiany w sztuce ludowej na Śląsku Cieszyńskim*; Janina Marcinkowa, *Tańce Ziemi Cieszyńskiej*; Ryszard Gabryś, *Folklor muzyczny regionu cieszyńskiego*; Ryszard Gabryś, *Beskidzki folklor muzyczny w twórczości kompozytorów XX wieku*; Barbara Bazielieli, *Stroje regionu cieszyńskiego*; Jerzy Drozd, *Pieśni ludowe Śląska Cieszyńskiego*. W seminarium uczestniczyli naukowcy, znawcy folkloru, kierownicy zespołów regionalnych i studenci. Omawiano dzieje folkloru

oraz źródła jego powstania, dokonano oceny działalności i metodyki pracy zespołów regionalnych. Prelekcje naukowe przeplecione były częścią widowiskową, w której zaprezentowały się zespoły regionalne, takie jak dziecięce z Koniakowa i z Brennej oraz Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Cieszyńskiej. Ponadto odbyły się zajęcia metodyczne dla instruktorów nauki tańców cieszyńskich, zwiedzanie wystawy regionalnej oraz wycieczka po Ziemi Cieszyńskiej.

Konferencja pt. „Folklor lat wjny i okupacji” (Warszawa, 3—4 VI). Organizator: Instytut Badań Literackich PAN. Referaty: Jerzy Święch, *Okupacja—literatura—folklor*; Adolf Dygacz, *Stare i nowe pierwiastki w samorodnych pieśniach okresu II wojny światowej*; Wanda Malko, *Melodie pieśni okresu II wojny światowej. Próba charakterystyki*; Stanisław Świrko, *Historyczna pieśń wojskowa w pieśniarstwie okupacyjnym i partyzanckim II wojny światowej*; Stanisław Kania, *Z badań nad polską gwarą konspiracyjno-partyzancką lat 1939—1945*; Jan Adamowski, *Uwagi o programie Festiwalu Pieśni Partyzanckich w Krasniku (1969—1974)*; Roch Sulima, *Ludowe pamiętniki okresu wojny i okupacji jako „wypowiedzi” o folklorze*; Dionizjusz Czubala, *Opowieści wspomnieniowe z okresu wojny i okupacji mieszkańców Lubowca*; Jan Tacina, *Przyczynki do charakterystyki polskich pieśni obozowych z lat 1939—1945*; Helena Wolny, *Pieśni, oracje i opowiadania z lat wojny i okupacji na Kielecczyźnie*; Ryszard Górski, *Uwagi o polskim folklorze lat wojny i okupacji*.

Konferencja pt. „Problemy ochrony i konserwacji zabytków kultury materialnej” (Szczecin 8—11 VI). Organizatorzy: Muzeum Pomorza Zachodniego, Konserwator Wojewódzki w Szczecinie. Referaty (m. in.): Ryszard Kukier, *Tradycyjne budownictwo ludowe regionu kamieńskiego-wolińskiego*; Jerzy Łomnicki, *Organizacja archeologiczno-etnograficznego muzeum w plenerze na przykładzie skansenu w Lednogórze*; Jacek Łopot, *Działalność Muzeum Narodowego w Szczecinie w zakresie ochrony zabytków kultury ludowej*.

Jubileuszowe 50 Walne Zgromadzenie Delegatów i Sesja Naukowa w 80-lecie Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego (Wrocław 19—21 IX). Organizator: Oddział Wrocławski Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Referaty: Kazimiera Zawistowicz-Adamska, Bronisława Jaworska, *Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, przeszłość, teraźniejszość i perspektywy rozwoju*; Józef Burszta, *Etnografia Polska. Organizacja, plany badawcze*; Maria Biernacka, *Wyniki prac nad syntezą etnografii Polski*; Zofia Sokolewicz, *Problematyka różnicowań etnicznych w ujęciu etnografii*. Podczas Konferencji odbyło się posiedzenie dyskusyjne nt.: *Etnograficzne badania nad życiem współczesnym Ziemi Zachodnich — potrzeby i możliwości*. Wprowadzenie przygotował Edward Pietraszek. Imprezy towarzyszące: zwiedzanie Wrocławia.

Uroczystość otwarcia Sąddeckiego Parku Etnograficznego w Nowym Sączu, połączona z konferencją naukową (Nowy Sącz 25—28 IX). Organizatorzy: Wojewoda nowosąddecki, Prezydent Miasta Nowego Sącza, Dyrektor Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu. Referaty: *Zadania i osiągnięcia muzealnictwa skansenowskiego XXX-lecia PRL* (wygłosił przedstawiciel Ministerstwa Kultury i Sztuki); Tadeusz Szczepanek, *Historia i założenia merytoryczne Sąddeckiego Parku Etnograficznego*; Maria Brylak-Załużska, *Ekspozycja etnograficzna w Skansenowskim Parku Etnograficznym — wnętrza i otoczenia zagród*; Wojciech Szczygieł, *Założenia przestrzenne Sąddeckiego Parku Etnograficznego*; Zygmunt Lewczuk, *Architektura murowana i jej elementy w Sąddeckim Parku*

Etnograficznym; Maria Teresa Maszczak, *Architektura monumentalna w Sądcekim Parku Etnograficznym*; Magdalena Kroh, *Obrzędowo-magiczne elementy wystroju Sądcekiego Parku Etnograficznego*; Hanna Pleńkowska, *Problemy ochrony zabytków a idea tworzenia skansenów*; Janusz Bogdanowski, *Problem skansenu w krajobrazie*; Roman Reinfuss, *Skansen jako muzeum kultury ludowej*. Imprezy towarzyszące: wystawa pokonkursowa „Współczesna rzeźba ludowa Karpat Polskich”, koncert „Capella Cracoviensis”, pokaz filmu „Złoto Polskich Karpat”, występy zespołów regionalnych, wycieczka po Sądceczyźnie.

Sesja Naukowa z okazji 100- rocznicy pobytu Oskara Kolberga na Pomorzu Gdańskim (Gdańsk 20 X). Organizatorzy: Urząd Wojewódzki Wydział Kultury i Sztuki, Wojewódzki Ośrodek Kultury, Wojewódzka Rada Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Gdańsku. Referaty: Medard Tarko, *Badania Oskara Kolberga na Pomorzu*; Bogusław Linette, *Oskar Kolberg, dokumentator pieśni ludowej*; Elżbieta Millerowa, *Literatura ludowa w zbiorach Oskara Kolberga*; Andrzej Bukowski, *Folklorystyka Pomorza Gdańskiego (Prus Zachodnich)* za czasów Oskara Kolberga; Edward Breza, *O pomorskich dialektyzmach u Oskara Kolberga*; Antoni Poszowski, *Folklor kaszubski w twórczości kompozytorów gdańskich*. Imprezy towarzyszące: występy zespołów folklorystycznych.

Seminarium poświęcone magii i czarownictwu w kulturze ludowej Polski (Kraków, 15—16 XI). Organizatorzy: Oddział Krakowski Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, Muzeum Etnograficzne w Krakowie. Referaty: Jadwiga Klimaszewska, *Teoria magii w etnologii*; Ryszard Tomicki, *Magia i mitologia w kulturze ludowej*; Ludwik Stomma, *Magia Alkmeny*; Marek Godlewski, *System logiczny formuł magicznych*; Jacek Ołędzki, *Refleksje o wybranych zdarzeniach cudownych*; Dorota Simonides, *Przesady współczesnych „nastolatków”*; Alicja Bednarczuk, *Praktyki magiczne w polskim społeczeństwie współczesnym*; Teresa Karwicka, *Rola drzew w ludowych praktykach magicznych*; Barbara Boebel-Szychowska, *Magia w lecznictwie ludowym Kaszubów*; Anna Szyfer, *Praktyki magiczne ludności Olsztyńskiej (stan zachowania)*; Bela Gunda (Debreczyn, Węgry), *Magiczne praktyki w kulturze pasterskiej Węgrów*; Roman Reinfuss, *Postać znachora w kulturze ludowej Łemków*; Anna Kowalska-Lewicka, *Bacowie i czarownicy Beskidu Sądcekiego*; Wanda Jostowa, *Działalność magiczna na polskiej Orawie*; Anna Kisielewska, *Planetnik z Przysietnicy*.

Sesja popularno-naukowa poświęcona folklorowi Ziemi Beskidzkiej z okazji 20-lecia Zespołu Pieśni i Tańca „Beskid” (Bielsko-Biała 13 XI). Organizatorzy: Międzyzakładowy Dom Kultury Włóknarzy w Bielsku-Białej, Muzeum Regionalne w Bielsku, Wojewódzki Dom Kultury w Bielsku-Białej. Referaty: Bernadetta Turno, *Raport o stanie folkloru województwa bielskiego*; Bernadetta Turno, *Stroje regionu beskidzkiego*; Maria Romowicz, *Tańce regionu Ziemi Cieszyńskiej i Bielskiej*; Krzysztof Straszkiwicz, *Barwy Beskidów — przeźrocza*; Józef Miks *Muzyka ludowa jako źródło repertuaru dla zespołów wokalnych i instrumentalnych*. Imprezy towarzyszące: wystawa strojów ludowych, wystawa wianków ludowych, finał wojewódzkiego przeglądu gawędzarzy ludowych, wystawa osiągnięć i dorobku Zespołu Pieśni i Tańca „Beskid”, koncert galowy Zespołu Pieśni i Tańca „Beskid”.

Seminarium: *Miejsce kultury ludowej w kulturze współczesnej* (Warszawa 28—29 XI). Organizatorzy: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie, Zarząd Główny Towarzystwa Wiedzy Powszechnej. Referaty: Zofia

Sokolewicz, *Etnografia i jej rola w badaniach kultury współczesnej*; Jan Krzysztof Makulski, *Teoria kultury ludowej*; Janusz Bohdanowicz, *Prace Polskiego Atlasu Etnograficznego*; Halina Olędzka, *Tradycyjna sztuka ludowa*; Aleksander Jackowski, *Inspiracja sztuki profesjonalnej sztuką ludową*; Teresa Ambrożewicz, *Przemiany obrzędowości w kulturze współczesnej*; Franciszek Midura, *Problemy popularyzacji etnografii*; Tadeusz Więckowski, *Rola „Cepeli” w kształtowaniu kultury artystycznej*; Kazimierz Pietkiewicz, *Problemy ochrony zabytków etnograficznych*. Imprezy towarzyszące: zwiedzanie Państwowego Muzeum Etnograficznego, pokaz zastosowania środków audiowizualnych w dziale folkloru Państwowego Muzeum Etnograficznego; pokaz audiowizualny w Muzeum Lenina.

Posiedzenia naukowe Komisji Etnograficznej Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Krakowie: Kraków 2 VI. Referat: Marek Tracz, *Spoleczności chłopskie Ameryki Łacińskiej*; Kraków 15—16 IX. Referaty: Ion Vladutiu (Rumunia—Bukareszt), *Problematyka badań etnograficznych w Rumunii*; Nils Arvid Bringeus (Szwecja—Lund), *Quellenkritische Probleme der Ethnologischen Forschung*.

Zebrania naukowe Zakładu Etnografii IHKM PAN w Warszawie: Warszawa 29 I. Referat: Ryszard Tomicki, *Religijność ludowa w Polsce — stan i problematyka badań*, Warszawa 29 IV. Referat: Krystyna Kwaśniewiczowa, *Zwyczajne doroczne i rodzinne oraz ich współczesne przeobrażenia na przykładzie wsi Niegoszowice k/Krakowa*.

SPOTKANIA. KURSY, OBOZY

Spotkanie twórczyń ludowych, zrzeszonych w Stowarzyszeniu Twórców Ludowych, z okazji Międzynarodowego Roku Kobiet (Kielce, czerwiec). Organizatorzy: Zarząd Oddziału STL w Kielcach, Zarząd Wojewódzki ZSMW. W czasie spotkania wyrażono podziękowanie władzom wojewódzkim za pomoc udzielaną twórcom ludowym oraz omawiano potrzebę kontynuowania tradycji ludowej. Mgr Barbara Erber z Muzeum Świętokrzyskiego wygłosiła referat nt. działalności plastycznej kobiet. W spotkaniu uczestniczyło 40 twórczyń ludowych; uczestniczki spotkania prezentowały swoje wyroby plastyczne. Odbyły się również występy poetów ludowych.

Spotkanie-biesiada opolskich twórców ludowych (skansen w Bierkowicach, czerwiec). Organizatorzy: Opolski Oddział STL, Muzeum Wsi Opolskiej, Opolska „Cepelia”, Opolskie Towarzystwo Kulturalno-Oświatowe, ZW Związku Socjalistycznej Młodzieży Wiejskiej. Spotkanie miało charakter improwizowanej biesiady weselnej ze śpiewami i jadłem. Podczas spotkania omawiano sprawę Oddziału oraz poinformowano uczestników o świadczeniach Państwa dla twórców ludowych.

Krajowa narada kobiet reprezentujących wszystkie jednostki organizacyjne „Cepeli” (Zakopane 20 XI). Organizator: „Cepelia”. Głównym punktem narady był referat prof. dr Romana Reinfussa pt. *Rola kobiet w utrzymaniu tradycji sztuki i zwyczajów ludowych*.

V Spotkanie twórców literatury kaszubsko-pomorskiej (Wdzydze Kiszewskie 3—4 X). Organizatorzy: Zarząd Główny Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego w Gdańsku, Zarząd Oddziału Zrzeszenia w Kościerzynie, Urząd Miej-

ski w Kościerzynie, Urzędy Gminne Kościerzyny i Karsina. W spotkaniu wzięło udział ok. 50 osób, wśród nich literaci, krytycy i literaturoznawcy z ośrodków naukowych zainteresowanych problematyką współczesnej literatury powstającej na Pomorzu, pisanej zarówno w języku literackim, jak i w gwarze kaszubskiej. Referat wprowadzający pt. *Piśmiennictwo kaszubsko-pomorskie a kultura literacka regionu* wygłosił Stanisław Pestka.

Zjazd twórców ludowych Ziemi Gdańskiej (Puck 19 XI). Organizator: Wojew. Ośrodek Kultury w Gdańsku. Referaty: Jerzy Samp (UG), *Folklor kaszubski i jego rola w rozwoju kulturalnym regionu*; Stefania Liszkowska-Skurowa (Wojew. Ośrodek Kultury w Gdańsku), *Osiągnięcia w dziedzinie sztuki ludowej w minionym roku*. W dyskusji wzięli udział zarówno znani artyści ludowi, jak i młodzi twórcy. Wypowiedzi koncentrowały się wokół problemów przyszłości sztuki ludowej, tj. dorobku i postaw najmłodszych twórców.

Narada polskich choreografów, instruktorów corocznego kursu folklorystycznego dla Polonii (Lublin 13 XII). Organizator: Centrum Polonijne przy UMCS. W czasie narady omawiano sprawy związane z programem kursu folklorystycznego, z organizacją letniej szkoły tańca oraz przygotowaniem skryptu dla uczestników kursu.

III Etnograficzny kurs dla Polonii (Kielce, sierpień). Organizatorzy: Wojew. Dom Kultury, Towarzystwo Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia”. Uczestnikami kursu była młodzież polonijna (ok. 50 osób) ze Stanów Zjednoczonych Am. Pn., Kanady, Francji, RFN. Program kursu obejmował m. in. naukę tańca i pieśni ludowych oraz spotkania z twórcami ludowymi.

ZJAZDY MIĘDZYNARODOWE

Międzynarodowa konferencja poświęcona wydawnictwu *Etnografia narodów słowiańskich* (Warszawa 17—19 III). Organizator: Polska Akademia Nauk Komitet Słowianoznawstwa. Referaty: Julian W. Bromlej, Kirill W. Czistow, *Naświetlenie ogólnych problemów metodologicznych i historycznych w I tomie „Etnografii narodów słowiańskich”*; M. G. Rabinowicz, *Problemy klasyfikacji osiedli wschodniosłowiańskich w I tomie „Etnografii narodów słowiańskich”*, Mieczysław Gładysz, *Teoretyczne założenia i podstawowe problemy II tomu „Etnografii narodów słowiańskich”*; Karel Fojtik, *Wyniki opracowania części tomu II o czeskiej kulturze ludowej*; Emilia Horváthová, *Problemy metodologiczne syntetycznego opracowania kultury ludowej Słowaków*; Paweł Nowotny, *Niektóre etnokulturalne zagadnienia etnografii Łużyczan*; Maria Gładyszowa, *Podstawowe zagadnienia w opracowaniu kultury ludowej w Polsce*; Antoni Podraza, Helena Madurowicz-Urbańska, Jerzy Wyrozumski, *Procesy historyczne warunkujące rozwój kultury ludowej w Polsce*; Maria Biernacka, *Zycie społeczne wsi polskiej*; Danuta Markowska, *Tradycyjna i współczesna rodzina wiejska w Polsce*; Jadwiga Klimaszewska, *Tradycyjna wiedza i wierzenia ludowe w Polsce*; Dorota Simonides, *Polski folklor literacki*; Jan Stęszewski, *Folklor muzyczny w Polsce*; Grażyna Dąbrowska, *Taniec i jego rodzaje na wsi polskiej*; Weselin Chadżinikołow, *Stan prac przygotowawczych do tomu III cz. 1 — Bułgarzy*; Dušan Nedeljković, *Stan prac przygotowawczych do tomu III cz. 2 — Narody Jugostawii*; Vilko Novak, *Najważniejsza problematyka w badaniach kultury ludowej w Jugostawii*; Marianna Guścić. Pod-

stawowe zagadnienia kultury ludowej w Chorwacji; Niko Kuret, *Zagadnienia kultury ludowej w Słowenii*; Radmila Fabijanović-Filipović, *Z problematyki kultury ludowej w Serbii i Bośni*; Galaba Palikruševa, *Badania nad kulturą ludową w Macedonii*.

Konferencja międzynarodowa nt.: *Źródła do historii muzyki ludowej do roku 1800* (Kazimierz Dolny, 7—12 IV). Organizator: Pracownia Dokumentacji Folkloru Polskiego Instytutu Sztuki PAN przy współudziale International Folk Music Council (Międzynarodowej Rady Muzyki Ludowej). Referaty: Wolfgang Suppan, *Informacje o muzyce ludowej w dokumentach średniowiecznych*; Jan Stęszewski, *O społecznym rozwarstwieniu w polskiej muzyce 17 wieku*; Max Peter Baumann, *Etnohistoryczne źródła jako problem historycznego przekazu*; Ulrich Müller, *Historyczne pieśni ludowe*; Christoph Petzsch, *Wiadomości o muzyce ludowej w kronikach miast 14 i 15 wieku*; Doris Stockmann, *O publiczno-prawnej praktyce używania sygnałów w niemieckiej wojnie chłopskiej*; Ewgenij Gippius, *Instrumentalne rytualne melodie taneczne związane ze świętem niedźwiedzia Ob-Ugren (Mansy-Wogulen) jako źródło historyczne*; Anna Czekańska, *Znaczenie starych kalendarzy religii wschodnich dla cyklu słowiańskich pieśni ludowych*; Wiatchesław Schtschurów, *Kilka stylistycznych właściwości rosyjskich pieśni ludowych z 15—17 wieku*; Jerzy Pikulik, *Ludowość polskich kołęd i pieśni kościelnych 15 wieku*; Benjamin Rajeczky, *Melodie 16 wieku w dzisiejszej węgierskiej tradycji*; Barbara Krzyżaniak, *Związek polskich kołęd z 17 i 18 wieku z muzyką ludową*; Oskar Elschek, *Historyczne źródła słowackiej muzyki ludowej 16—18 wieku*; Zofia Stęszewska, *Tańce 16—18 wieku i problem muzyki ludowej*; Karol Hławiczka, *Polskie śpiewniki 16 i 17 wieku jako źródła poznania polskiej muzyki ludowej*; Hartmut Braun, *Wskazówki dotyczące poszukiwań pieśni ludowych 16 i 17 wieku*; Adolf Dygacz, *Zakazy i ograniczenia w polskiej muzyce ludowej od 13 do 18 wieku jako źródło poznania polskiej muzyki ludowej*; Aron Petneki, *Życie muzyczne w Brasov od 16 do 18 wieku*.

Międzynarodowa konferencja naukowa: Stan i potrzeby badań nad zbiorowościami polonijnymi (Kraków 30 VIII—5 IX). Organizatorzy: Towarzystwo Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia”, Polonijny Ośrodek Naukowo-Dydaktyczny UJ. W Konferencji wzięli udział przedstawiciele różnych dziedzin nauki polskiej, w tym również etnografii, oraz około 150 naukowców polskiego pochodzenia z 13 krajów świata. Polskie Towarzystwo Ludoznawcze reprezentowała w dyskusji prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa. Poza sesjami plenarnymi obrady odbywały się w zespołach problemowych (emigracji, imigracji, dokumentacji, metodologii) i zespołach regionalnych (Europy, Ameryki Południowej, Ameryki Północnej, Australii, Azji, Afryki). Celem konferencji była wymiana poglądów na temat stanu i potrzeb badania przemian zachodzących w zbiorowościach polonijnych. Referaty: Władysław Markiewicz (Wydział I PAN), *Główne kierunki i uwarunkowanie przemian zbiorowości polonijnych*; Hieronim Kubiak (Instytut Socjologii UJ), *Proces przystosowania społecznego emigrantów do warunków kulturowych krajów osiedlenia. Podstawowe założenia i konkluzje teoretyczne*; Andrzej Polch (Instytut Historii UJ), *Główne prawidłowości emigracji z ziem polskich. Próba typologii i syntezy*; Grzegorz Babiński (Instytut Socjologii UJ), *Problemy metodologiczne interdyscyplinarnych badań nad ruchami emigracyjnymi i zbiorowościami wytworzonymi przez te ruchy*; Andrzej Paluch (Instytut Socjologii UJ), *Inkluzywne i ekskluzywne rozumienie terminu Polonia*; Alina Baran (Katedra Statystyki i Demografii SGPiS), *Kontrowersje wokół pomiaru natężenia*

ruchów emigracyjnych a teoretyczne założenia statystyk emigracyjnych; Celna Bobińska (Instytut Historii UJ), *Wprowadzenie do dyskusji nt.: „Problemy teoretyczne badań nad emigracją. Propozycja systematyzacji”*; Jerzy Zubrzycki (Australia, Narodowy Australijski Uniwersytet), *Polityka imigracyjna i asymilacyjna różnych krajów osiedlenia Polonii*; Walerian Sobisiak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza), *Rola kultury rodzimej w życiu codziennym polskiej emigracji*; Grzegorz Babiński (Instytut Socjologii UJ), *Wprowadzenie do dyskusji nt.: „Metodologia badań nad ruchami emigracyjnymi a współczesne tendencje rozwojowe metodologii nauk społecznych*; Józef Byczkowski (Instytut Śląski), *Metodologia badań nad ruchami emigracyjnymi*; Stanisław Otok (Uniwersytet Warszawski), *Teoretyczne problemy badań nad imigracją*; Witold Stankiewicz (Biblioteka Narodowa), *Wprowadzenie do dyskusji nt.: „Zabezpieczenie i gromadzenie źródeł do historii ruchów emigracyjnych i zbiorowości wytworzonych przez te ruchy. Stan i potrzeby”*; Teodor Domaradzki (Kanada, Centrum Dokumentacji i Badań Polskich), *Potrzeby ośrodków dokumentacji i badań polskich za granicą na podstawie doświadczeń prowadzonego przeze mnie Centrum Dokumentacji i Badań Polskich*; Danuta Licińska (PAN), *Geograficzne rozmieszczenie Polonii*; Włodzimierz Drzewieniecki (USA, Stanowy Uniwersytet w Buffalo), *Polonia w Ameryce Północnej*; Marcin Kula (Polska), *Polonia w Ameryce Południowej*; Krystyna Murzynowska (PAN), *Polonia w Europie*; Eugene Kusielewicz (USA, Fundacja Kościuszkowska), *Podstawowe tendencje współczesnych przemian Polonii Amerykańskiej i ich przyczyny*; Bogodar Winid (Polska), *Polonia w Australii, Azji, Afryce*; Andrzej Kwilecki (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza), *Wprowadzenie do dyskusji nt.: „Polonia w Europie”*; Adam Vetulani (UJ), *Polonia w Europie*; Jan Gruszyński (Polska), *Integracja emigracji polskiej we Francji ze społeczeństwem francuskim*; Jan Palka (W. Brytania, Uniwersytet w Leeds), *Kilka uwag nad 30-leciem osiedlenia się Polaków w Yorkshire*; Marcin Kula (Polska), *Wprowadzenie do dyskusji nt.: „Polonia w Ameryce Południowej”*; Walter Drzewieniecki (USA, Stanowy Uniwersytet w Buffalo), *Wprowadzenie do dyskusji nt.: „Polonia w Ameryce Północnej”*; Maria Starczewska (USA, Hofstra University Hempstead), *Przeobrażenia gospodarcze na terenie Long Island i ich wpływ na strukturę ośrodków polonijnych*; Monika Gruchmanowa (Polska), *Interferencje językowe w środowisku polonijnym Nowego Jorku i okolicy*; Imre Boba (USA, Uniwersytet w Washingtonie), *Problemy związane z ustaleniem narodowości w statystykach imigracyjnych Stanów Zjednoczonych i Kanady*; Benedykt Heydenkorn (Kanada, Polish Alliance Press LTD), *Polonia w Kanadzie. Założenia polityki wielokulturowości*; Edward Puacz (USA, Klub Przyjaciół Polskiej Książki w Chicago), *Polonia w USA wobec polityki melting pot*; Bogodar Winid (Studium Afrykanistyczne), *Wprowadzenie do dyskusji nt.: „Polonia w Australii, Azji i Afryce”*; Alina Mrozowska (Studium Afrykanistyczne), *Polacy na Bliskim Wschodzie i w Afryce Północnej*; Hieronim Kubiak (Instytut Socjologii UJ), *Perspektywiczne zadania poznawcze w badaniach polonijnych i warunki ich realizacji*.

Seminarium Ethnologicum VIII (Julin k/Łańcuta 1—13 IX). Organizatorzy: Katedra Etnografii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Katedra Etnografii Uniwersytetu Łódzkiego, Zarząd Główny CPLiA, Koła Naukowe Studentów Etnografii Uniwersytetów Poznańskiego i Łódzkiego, Muzeum Okręgowe w Rzeszowie. W seminarium uczestniczyło 73 pracowników naukowych i studentów etnografii, z tego 48 osób z Polski i 25 przedstawicieli następujących ośrodków etnograficznych: Tbilisi, Taszcent, Belgrad, Ljubljana, Sofia, Bukareszt, Bratysława, Brno, Martin, Debreczyn, Miskolc, Wiedeń i Lund. Seminarium o cha-

rakterze badań terenowych miało na celu zapoznanie studentów różnych ośrodków etnograficznych z kulturą ludową regionu i metodami prac badawczych. Przedmiotem badań była ludowa twórczość rzemieślnicza i artystyczna okolic Leżajska. Uzyskane wyniki dyskutowano w grupach roboczych. Ponadto organizowano zebrania informacyjne o stanie badań etnograficznych w poszczególnych krajach. W czasie seminarium odbyło się kilka wycieczek po okolicznym terenie.

Międzynarodowa Sesja pt. „Związki interetniczne w folklorze Zachodnich Słowian” (Opole 21—23 XI). Organizatorzy: Zakład Folklorystyki Instytutu Filologii Polskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Powstańców Śląskich w Opolu, Towarzystwo Przyjaciół Opola. Referaty: D. Simonides, *Rola badań interetnicznych we współczesnej folklorystyce*; H. Kapeliuś, *Formuła bajkowa w folklorze słowiańskim*; P. Nedo (Lipsk), *Badania folkloru Łużyczan*; V. Gašparikova (Bratysława), *Interetniczne związki słowacko-polskie w ludowej prozie*; J. Jech (Praga), *Folklor Zachodnich Słowian jako problem interetniczny*; I. Gardošova (Budziszyn), *Demon wodny w folklorze łużyckim*; A. Skrukwa, *Łużyckie materiały folklorystyczne w zbiorach Oskara Kolberga*; M. Šramkova (Brno), *Wpływ literatury na czeskie opowiadania ludowe*.

Z materiałów ODiE opracowała
Teresa Zakrzewska

ETNOGRAFICZNE WYSTAWY CZASOWE EKSPONOWANE W 1975 R.

WOJ. BIALSKOPODLASKIE

„Strój ludowy na Mazowszu”

Łosice, Dom Kultury 5—10 III. Organizatorzy: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie, Muzeum Ziemi Podlaskiej w Siedlcach, Wydział Kultury Urzędu Wojew. w Warszawie. Scenariusz: G. Tkaczyk, oprawa plastyczna: A. Klimiuk. Folder.

„Prace twórców ludowych z pow. parczewskiego”

Parczew, Liceum Ogólnokształcące, luty. Organizator: Dom Kultury w Parczewie. Scenariusz i oprawa plastyczna: A. Chońska.

WOJ. BIAŁOSTOCKIE

„Wycinanki kurpiowskie z Kolneńskiego”

Białystok, Galeria Sztuki Ludowej „Folklor”, marzec. Organizatorzy: Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Białymstoku, Dom Kultury w Kolnie. „Brańskie dywany dwuosnowowe”

Białystok, Muzeum Okręgowe, 3 VI—9 VII. Współorganizator: Muzeum Rolnictwa im. K. Kluka w Ciechanowcu. Scenariusz: G. Czerwińska, oprawa plastyczna: W. Bogucki.

„Garncarstwo i plecionkarstwo na Białostocczyźnie”

Białystok, Muzeum Okręgowe, 6 VII—14 IX. Współorganizator: Muzeum Rolnictwa im. K. Kluka w Ciechanowcu. Scenariusz: G. Czerwińska, oprawa plastyczna: W. Bogucki.

„Rzeźba ludowa Ziemi Białostockiej”

Białystok, Muzeum Okręgowe, 5 VIII—10 XI, z okazji Międzynarodowego Roku Ochrony Zabytków. Scenariusz: B. Kiestenis-Studzińska, oprawa plastyczna: A. Szymaniuk. Plakat.

„Twórczość ludowa i amatorska” (ceramika, rzeźba, tkaniny, malarstwo)

Choroszcz, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, maj. Organizator: Poradnia Kulturalno-Oświatowa w Białymstoku.

WOJ. BIELSKIE

„Dorobek Działu Etnograficznego Muzeum w Bielsku-Białej
na wystawie XXX-lecia PRL”

Bielsko-Biała, Państwowe Muzeum, 10 II—18 V. Z okazji rocznicy wyzwolenia miasta Bielsko-Biała. Scenariusz: B. Turno.

„Jan Wałach — artysta malarz i kultura ludowa jego środowiska”

Bielsko-Biała, Państwowe Muzeum, 24 V—24 IX. Z okazji „Dni Bielska-Białej”. Scenariusz: St. Oczko, B. Turno.

„Ludowe zdobnictwo metalu Beskidu Zachodniego”

Bielsko-Biała, Państwowe Muzeum, 25 IX 1975 r.—15 I 1976 r. Współorganizator: Muzeum Górnośląskie w Bytomiu. Scenariusz: M. Lipa-Kuczyńska, B. Turno. Folder, katalog.

„Sztuka ludowa Ziemi Suskiej”

Sucha Beskidzka, Ośrodek Kultury, lipiec, wystawa pokonkursowa.

„Twórczość ludowa wojew. bielskiego, katowickiego i nowosądeckiego”

Szczyrk, Regionalny Ośrodek Kultury 3—10 VIII, z okazji XII Tygodnia Kultury Beskidzkiej. Organizator: Społeczny Komitet XII TKB. Scenariusz: Z. Kaczmarczyk, oprawa plastyczna: K. Leśniak. Folder, plakat.

„Wystawa twórczości nieprofesjonalnej powiatu wadowickiego”

Wadowice, Sala „kameralna”, 18—16 V, wystawa pokonkursowa. Organizatorzy: Dom Kultury, Wydział Oświaty Urzędu Pow. Scenariusz: Z. Biały, oprawa plastyczna: M. Kopacz, konsultacja naukowa: J. Klimaszewska. Plakat.

„Zdobnictwo bibułkowe twórców ludowych”

Żywiec, Muzeum Regionalne, czerwiec, wystawa pokonkursowa.

„Haft żywiecki”

Żywiec, Muzeum Regionalne, grudzień, wystawa pokonkursowa. Współorganizatorzy: „Cepelia”, ZM Ligi Kobiet w Żywcu.

WOJ. BYDGOSKIE

„Sztuka ludowa Kaszub”

Chojnice, Muzeum Regionalne, czerwiec. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu.

„Sztuka ludowa Pałuk”

Mogilno, marzec, „Zima na Pałukach”. Organizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu.

WOJ. CHELMSKIE

„Twórczość ludowa” (wycinanki, rzeźby, wyroby ze słomy)

Krasnystaw, Sala posiedzeń PMRN, marzec.

WOJ. CIECHANOWSKIE

„Rzeźba ludowa Ziemi Sierpeckiej”

Raciąż, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, maj, z okazji turnieju gmin Grudusk—Raciąż. Organizator: Muzeum i Park Etnograficzny w Sierpcu. Scenariusz i oprawa plastyczna: B. Kohutnicki.

WOJ. CZĘSTOCHOWSKIE

„Rzeźby twórców ludowych”

Częstochowa, Dom Kultury „Stradom”, 18 V—3 VI.

„Drewno i tkanina na Śląsku”

Częstochowa, Muzeum, 12 VII—24 VIII. Współorganizator: Muzeum Górnośląskie w Bytomiu. Scenariusz: B. Bazieli. Plakat.

„Wystawa pamiątek „Cepelii” (lalki regionalne i in.)

Częstochowa, Pawilony wystawiennicze „Cepelii”, 1—3 IV. Organizator: Spółdzielnia Pracy Przemysłu Ludowego i Artystycznego im. St. Wyspiańskiego w Krakowie. Scenariusz i oprawa plastyczna: J. Chojnacka.

„Konfrontacje włókna” (koronki, tkaniny, kilimy, dziewiarstwo ludowe i stroje regionalne)

Częstochowa, Pawilony wystawiennicze „Cepelii”, 6—10 X, wystawa-giełda. „Ceramika ludowa”

Częstochowa, Pawilony wystawiennicze „Cepelii”, październik.

„Sztuka ludowa Ziemi Wieluńskiej” (wystawa fotograficzna)

Gana, (woj. częstochowskie) Szkoła Podstawowa, 27 XI 1975 r.—31 I 1976 r., z okazji Międzynarodowego Roku Ochrony Zabytków. Organizator: Muzeum Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu. Scenariusz: B. Wiluś, oprawa plastyczna: B. Mrugała.

WOJ. ELBLĄSKIE

„Malowany fajans włocławski”

Frombork, Muzeum M. Kopernika, 4 VI 1975 r.—1 IV 1976 r. Współorganizator: Muzeum Kujawskie we Włocławku. Scenariusz i oprawa plastyczna: R. Hankowska. Plakat.

WOJ. GDAŃSKIE

„Sztuka ludowa regionów kaszubskiego, kociewskiego i Powiśla Warmińskiego”
Gdańsk, Muzeum m. Gdańska, 2—18 VIII, w ramach „Dni Gdańska”. Współorganizator: Wojew. Ośrodek Kultury w Gdańsku. Scenariusz: Liszkowska-Wierzejewska, oprawa plastyczna: H. Gregor, konsultacja naukowa: W. Błaszowski.

„Haft kaszubsko-kociewski i warmiński”

Gdańsk, Wojew. Ośrodek Kultury, 3—18 I, wystawa pokonkursowa. Scenariusz: St. Liszkowska-Skurowa, oprawa plastyczna: H. Gregor.

„Wystawa sztuki ludowej”

Gdynia, Targi Rybne, lipiec—sierpień. Organizatorzy: „Cepelia”, Redakcja „Głosu Wybrzeża”.

„Rzeźba ludowa twórców pow. kościerskiego”

Kościierzyna, Dom Kultury, 28 II—20 IV. Scenariusz: J. Kostrzewa, oprawa plastyczna: M. Kulas, konsultacja naukowa: M. Buczkowska. Folder.

„Haft wdzydzki twórczyni ludowej Władysławy Wiśniewskiej z Wdzydz Kiszewskich”

Kościerzyna, Dom Kultury, 18 IX—13 X, z okazji inauguracji Roku Kultu-
ralno-Oświatowego 1975/1976. Scenariusz: J. Kostrzewa, oprawa plastyczna:
M. Kulas, konsultacja naukowa: M. Buczkowska. Plakat.

„Świętki kaszubskie Adama Zwołakiewicza”

Kościerzyna, Klub Stowarzyszenia „PAX”, 20—27 V, Gdańsk, Klub Stowarzy-
szenia „PAX” 10 X—16 XII. Konsultacja naukowa: E. Went.

„Haft kaszubski”

Kościerzyna, Klub Stowarzyszenia „PAX”, 26—30 VI. Konsultacja naukowa:
E. Went.

„Malowane na drewnie”

Kościerzyna, Klub Stowarzyszenia „PAX”, 16—25 X. Konsultacja naukowa:
E. Went.

„Dzieje rybołówstwa Ziemi Puckiej”

Puck, Stacja Wiedzy o Regionie, 10 X 1975 r.—31 I 1976 r. Współorganizator:
Muzeum Archeologiczne w Gdańsku. Scenariusz: T. Lasowa, oprawa plastyczna:
A. Taborski, konsultacja naukowa: J. Szwed.

„Hafty i rzeźby twórców ludowych”

Sopot, Klub Międzynarodowej Książki i Prasy, listopad, „Panorama XXX-lecia
PRL”. Współorganizator: Miejski Dom Kultury w Wejherowie.

„Prace twórców ludowych Kociewia”

Stargard Gdański, Dom Kultury, styczeń.

„Kaszubskie rękodzieło ludowe”

Wdzydze, Dworek z Barkoczyna, 17—27 VII. Organizator: Wojew. Ośrodek Kul-
tury w Gdańsku. Scenariusz: Liszkowska-Wierzejewska, oprawa plastyczna:
H. Gregor.

„Sztuka ludowa Pomorza Gdańskiego”

Wejherowo, Miejski Dom Kultury, 26 VI—16 VII. Współorganizator: Wojew.
Dom Kultury w Gdańsku. Scenariusz: Liszkowska-Skurowa, H. Błaszowska-
Gregor, oprawa plastyczna: H. Błaszowska, konsultacja naukowa: W. Błasz-
kowski.

WOJ. JELENIOGÓRSKIE

„Budownictwo drewniane na Dolnym Śląsku”

Bogatynia, Miejski Międzyzakładowy Dom Kultury, 1—30 IX.

Kamienna Góra, Muzeum Tkactwa Dolnośląskiego, 15 XI—31 XII, z okazji
Międzynarodowego Roku Ochrony Zabytków. Organizator: Muzeum Etnogra-
ficzne Oddział Muzeum Narodowego we Wrocławiu. Scenariusz: K. Jagieła,
E. Jęczalik, oprawa plastyczna: M. Sobolewska.

„Prace ludowego rzeźbiarza, Jana Nowińskiego”

Wojcieszów, Miejski Dom Kultury, listopad.

„Wystawa twórczości ludowej”

Zgorzelec, Dom Kultury, luty, z okazji turniejó gmin.

WOJ. KATOWICKIE

„Tradycje kultury ludowej w Polsce” (różne dziedziny kultury ludowej)

Bytom, Kościółek zabytkowy, 27 VI—5 X. Organizator: Muzeum Górnośląskie
w Bytomiu. Scenariusz: M. Lipa-Kuczyńska, oprawa plastyczna: H. Pakuła.
Plakat, fotogramy St. Deptuszewskiego.

„Ludowe zdobnictwo w metalu Beskidu Zachodniego”

Bytom, Muzeum Górnośląskie, 19 VII—31 VIII. Scenariusz: M. Lipa-Kuczyńska, oprawa plastyczna: L. Kot. Folder.

„Amatorska twórczość plastyczna województwa katowickiego”

Chrzanów, Ośrodek Kultury i sportu, 26 IX—5 X, z okazji Inauguracji Roku Kulturalno-Oświatowego 1975/76. Współorganizator: Muzeum Górnośląskie w Bytomiu. Scenariusz: I. Bukowska-Floreńska, E. Jaworski, oprawa plastyczna: K. Adamczyk.

„Szopki krakowskie”

Racibórz, Muzeum, 19 III—7 IV. Folder wyd. przez Muzeum Historyczne Krakowa.

„Tradycje piernikarskie Opolszczyzny”

Racibórz, Muzeum, 19 III—7 IV. Scenariusz: H. Jakubowska, oprawa plastyczna: J. Beski. Folder.

„Współczesna rzeźba ludowa Beskidu Zachodniego”

Racibórz, Muzeum, 24 IV—18 VI. Współorganizator: Państwowe Muzeum w Bielsku-Białej. Scenariusz: B. Turno, Z. Lipiarz.

„Szopki krakowskie”

Racibórz, Muzeum, 19 III—7 IV. Folder wyd. przez Muzeum Historyczne Krakowa.

„Tradycje piernikarskie Opolszczyzny”

Racibórz, Muzeum, 19 III—7 IV. Scenariusz: H. Jakubowska, oprawa plastyczna: J. Beski. Folder.

„Współczesna rzeźba ludowa Beskidu Zachodniego”

Racibórz, Muzeum, 24 IV—18 VI. Współorganizator: Państwowe Muzeum w Bielsku-Białej. Scenariusz: B. Turno, Z. Lipiarz.

„Rzeźba w węglu oraz malarstwo ludowe i amatorskie
Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego”

Racibórz, Muzeum, 23 VI—26 VIII, Zabrze, Muzeum, 15 IX—26 X. Scenariusz: K. Kaczko.

„Zdobnictwo bibułkowe regionu beskidzkiego”

Racibórz, Muzeum, 5 IX—15 X.

„Ceramika Wilhelma Słowika i Kazimierza Tabacharniuka”

Racibórz, Muzeum 22 X—31 XII. Scenariusz: Z. Lipiarz. Folder.

„Rzeźby górników w węglu, graficie i łupku”

Rybnik, Muzeum, listopad.

„Węgiel w kręgu światła”

Zabrze, Muzeum, 4 XII 1973 r.—31 IV 1974 r., z okazji Dnia Górnika. Scenariusz: K. Kaczko, B. Król, A. Kisielewska, oprawa plastyczna: A. i Z. Barankowie. Plakat.

„Rzeźby w węglu i lampy górnicze”

Zabrze ZDK Kop. Pstrowski, 3—7 XII 1974 r. Scenariusz: K. Kaczko, W. Kazmierowicz.

„Sztuka ludowa i rzemiosło”

Zawiercie, Łazy, Siewierz, Poręba, lipiec, wystawa-kiermasz, „Dni Ziemi Zawierciańskiej”.

WOJ. KIELECKIE

„Rzeźby ludowe inspirowane twórczością St. Żeromskiego”

Kielce, Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego, listopad, wystawa pokonkursowa. Współorganizatorzy: Gminny Ośrodek Kultury w Masłowie, Kieleckie Stowarzyszenie Twórców Ludowych.

„Wystawa etnograficzna”

Kielce, Teatr im. St. Żeromskiego, 6—13 VIII, z okazji II Harcerskiego Festiwalu Kultury Młodzieży Szkolnej. Organizator: Harcerski Klub Etnograficzny przy II Liceum Ogólnokształcącym w Opolu. Scenariusz i oprawa plastyczna L. Cipior. Plakat, folder.

„III wystawa współczesnej ludowej sztuki sakralnej”

Kielce, Wojew. Oddział Stowarzyszenia „PAX”, 16 IX—10 XI, wystawa pokonkursowa. Współorganizator: ZZG Zespół Handlu Veritas w Warszawie. Scenariusz: St. Rosiński, oprawa plastyczna: W. Wesółowski, konsultacja naukowa: St. Rosiński, B. Erber, A. Michałowski, I. Lorentowicz, J. Lis. Plakat.

„Prace twórców ludowych powiatu miechowskiego”

Miechów, Dom Kultury, 3—31 V, wystawa pokonkursowa. Scenariusz: St. Koniczna, oprawa plastyczna: I. Czarnecka, konsultacja naukowa: R. Reinfuss. Plakat.

„Ludowe kowalstwo artystyczne”

Ostrowiec Świętokrzyski, Muzeum Regionalne, 27 XI 1975 r.—31 I 1976 r., wystawa pokonkursowa. Współorganizatorzy: Muzeum Okręgowe w Radomiu, Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojew. w Kielcach, Ministerstwo Kultury i Sztuki. Oprawa plastyczna: W. Kotasiak, T. Maj. Katalog, plakat.

WOJ. KOSZALIŃSKIE

„Przegląd wyrobów Sp-ni im. St. Wyspiańskiego w Krakowie”

(stroje i hafty ludowe oraz lalki regionalne)

Koło brzeg, Ośrodek Centralnej Rady Związków Zawodowych „Bałtyk”, 7—25 III, z okazji XXX rocznicy Zaślubin Polski z Bałtykiem. Organizator: Spółdzielnia im. St. Wyspiańskiego w Krakowie.

„Kopernik w rzeźbie ludowej”

Koszalin, Muzeum Archeologiczno-Historyczne, 6 IV—6 VI. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu. Oprawa plastyczna: A. Mosiewicz. Katalog (wyd. przez Muzeum Etnograficzne w Toruniu).

„Ikony”

Koszalin, Muzeum Archeologiczno-Historyczne, 20 XI 1975—15 I 1976 r. Współorganizator: Muzeum Zamkowe w Łańcucie. Scenariusz i oprawa plastyczna: J. Szczęk i pracownicy naukowcy Muzeum w Łańcucie. Plakat, folder.

„Jarmark folklorystyczny”

Koszalin, „Domki pod strzechą”, 6—7 IX, z okazji Centralnych Dożynek. Organizatorzy: Wojew. Dom Kultury w Koszalinie, Urząd Wojew. w Koszalinie. Scenariusz: T. Skurowa, K. Wołos, oprawa plastyczna: R. Kozłowska. Plakat.

„Rzemiosło ludowe i twórczość pamiątkarska wojew. koszalińskiego”

Koszalin, Wojew. Dom Kultury, 22 VII—26 IX, wystawa pokonkursowa. Współorganizatorzy: Urząd Wojew. w Koszalinie, Państwowe Ognisko Kultury Plastycznej, „Art Region” Sopot. Oprawa plastyczna: K. Kozłowska, konsultacja naukowa: H. Ostrowska-Wójcik. Katalog, plakat.

WOJ. KRAKOWSKIE

„Strój ludowy i jego adaptacje we współczesnej odzieży”

Kraków, Biuro Wystaw Artystycznych, 30 VIII—21 IX, „III Targi Sztuki Ludowej w Krakowie”. Organizatorzy: „Cepelia”, Biuro Targów Sztuki Ludowej. Scenariusz: K. Wodzowa, oprawa plastyczna: R. Tołżycka, konsultacja naukowa: R. Reinfuss. Plakat.

„Przegląd wyrobów artystycznych i ludowych Sp-ni im. St. Wyspiańskiego w Krakowie”

K r a k ó w, Dom Turysty, 2—3 X, Szkoła nr 22, 13—14 XI, z okazji XXX-lecia działalności Sp-ni im. St. Wyspiańskiego w Krakowie. Organizator: Sp-nia im. St. Wyspiańskiego w Krakowie. Scenariusz i opracowanie plastyczne: M. Jenner.

„Rzeźby twórców ludowych”

K r a k ó w, Galeria „Desy”, wrzesień, „III Targi Sztuki Ludowej w Krakowie”. „Malowanki i hafty z Zalipia”

K r a k ó w, Galeria Sztuki Nowoczesnej, lipiec, wystawa poprzedzająca III Targi Sztuki Ludowej w Krakowie.

„Pokaz ludowego koronkarstwa i haftu”

K r a k ó w, Galeria Współczesnej Sztuki Ludowej, 7—9 VII. Organizator: „Cepelia”. „Twórczość ludowa Grobli i okolicy”

K r a k ó w—G r o b l a, Dom Kultury, 19—28 I. Organizator: Muzeum w Bochni. Scenariusz: J. Barbaszewska, oprawa plastyczna: uczniowie Liceum Sztuk Plastycznych w Nowym Wiśniczu.

„Szopka krakowska”

K r a k ó w, Klasztor Franciszkanów, grudzień 1975 r.—styczeń 1976 r.

„Sztuka Podhala”

K r a k ó w, Krakowskie Zakłady Sodowe, maj. Organizator: Podhalański Ośrodek Kultury w Nowym Targu. Scenariusz: T. Jabłońska, oprawa plastyczna: St. Gat, T. Jabłońska. Plakat.

„Ikony anonimowych twórców z XV w.”

K r a k ó w, Muzeum Archeologiczne, otwarcie: 19 XI. Współorganizator: Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku. Scenariusz: K. Bielenin, oprawa plastyczna: M. Michajłow, J. Miller, konsultacja naukowa: R. Grządziela. Plakat, folder.

„Szopki krakowskie 1975 r.”

K r a k ó w, Muzeum Historyczne, 6 XI 1975 r.—15 I 1976 r., wystawa pokonkursowa (XXXIII konkurs szopek krakowskich). Scenariusz: T. Szczepanek, T. Wroński, oprawa plastyczna: A. Zalińska. Plakat.

„Nikifor”

K r a k ó w, Muzeum Narodowe, 25 IX—16 XI, z okazji odbywającego się w Krakowie festiwalu sztuki „Cracow Art Festival”, organizowanego przez miesięcznik The Connoisseur z Londynu i Du Magazine z Zurichu. Scenariusz: B. Małkiewicz, A. Zeńczak, oprawa plastyczna: M. Kokoszyńska. Informator powielany w języku angielskim i niemieckim opracowany przez T. Chruścickiego.

„Rzeźba, malarstwo i tkactwo ludowe Dolnego Śląska”

K r a k ó w, Pałac w Krzysztoforach, wrzesień, III Targi Sztuki Ludowej w Krakowie. Organizator: Związek Zawodowy Górników (III Zespół Przemysłu).

„Ludowe inspiracje we współczesnym rzemiośle cechowym”

K r a k ó w, Pałac Sztuki, wrzesień, III Targi Sztuki Ludowej w Krakowie. Organizatorzy: Centralny Zw. Rzemiosła i Izba Rzemieślnicza w Krakowie.

„V konfrontacje ludowych natchnień” (ekspozycja plenerowa kwiatów bibułkowych i rzeźby Wiktora Cwierzaka)

M y ś l e n i c e—Z a r a b i e, 6 VII. Scenariusz i oprawa plastyczna: J. Koczwara.

„Kowalstwo artystyczne Władysława Pieprzyka z Gdowa”

M y ś l e n i c e—Z a r a b i e, 10 VIII, wystawa plenerowa. Organizator: Klub Plastyków Amatorów i Twórców Ludowych Miejskiego Domu Kultury. Scena-

riusz i oprawa plastyczna: J. Koczwara, konsultacja naukowa: E. Fryś-Pietraszkowa.

„Piękno w metal zakute” (wystawa prac 27 kowali)

Myślenice, Miejski Dom Kultury, 2 IX—1 X, wystawa pokonkursowa. Scenariusz i oprawa plastyczna: J. Koczwara, Z. Skalka, konsultacja naukowa: E. Fryś-Pietraszkowa. Katalog, plakat.

„Kwiaty Tokarni” (ozdoby bibułkowe)

Tokarnia, Gminny Ośrodek Kultury, 5—20 V, Myślenice, Miejski Dom Kultury, 24 V—4 VII, wystawa pokonkursowa. Scenariusz: J. Skalka, oprawa plastyczna: St. Winter. Konsultacja naukowa: E. Fryś-Pietraszkowa.

WOJ. LEGNICKIE

„Kolorowe Powiśle”

Legnica, Muzeum Miedzi, 2 I—6 II. Współorganizator: Muzeum w Tarnowie. Plakat.

„Z kraju kwitnącej wiśni”

Legnica, Muzeum Miedzi, 12 IV—1 VI. Współorganizator: Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi. Konsultacja naukowa: T. Byczko. Plakat, folder.

„Ludowe hafty i koronki na Dolnym Śląsku”

Legnica, Muzeum Miedzi, 5 VI—3 VII, wystawa pokonkursowa. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne Oddział Muzeum Narodowego we Wrocławiu. Scenariusz: M. Rostworowska, oprawa plastyczna: E. Radomska-Żurad. Folder, plakat.

„Akwarele, rzeźby i hafty wiejskich artystów-amatorów”

Radwanice, Biblioteka Gminna, maj.

WOJ. LUBELSKIE

„Plecionkarstwo ludowe Lubelszczyzny”

Lubartów, Muzeum, 21 I—15 XII, w ramach akcji „Kultura ludowa dobrem narodu”. Scenariusz i oprawa plastyczna: C. Wrębiak.

„Ikony, świątki i Nikifor”

Puławy, Muzeum Regionalne PTTK, 25 V—15 X. Współorganizator: Muzeum Narodowe w Krakowie. Scenariusz i oprawa plastyczna: J. Kłosińska.

WOJ. ŁOMŻYŃSKIE

„Brańskie dywany dwuosnowowe”

Ciechanowiec, Muzeum Rolnictwa, 16 II—30 III. Scenariusz: G. Czerwińska, oprawa plastyczna: W. Bogucki. Plakat.

„Współczesne dywany dwuosnowowe wzorowane na dywanach brańskich”

Ciechanowiec, Muzeum Rolnictwa, 22 VI—27 VII, wystawa pokonkursowa. Scenariusz: G. Czerwińska, oprawa plastyczna: W. Bogucki.

„Wycinanka kurpiowska byłego pow. kolneńskiego”

Kolno, Dom Kultury, 15 III—15 IV. Współorganizator: Muzeum w Nowogrodzie, Muzeum Okręgowe w Łomży. Scenariusz: J. Chętnikowa, oprawa plastyczna: B. Naleśniak.

„Wycinanka kurpiowska Puszczy Zielonej”

Kolno, Dom Kultury, 28 IX—10 XII, z okazji 550 rocznicy powstania Kolna. Współorganizator: Muzeum Okręgowe w Łomży, Muzeum w Nowogrodzie. Scenariusz: J. Chętnikowa, oprawa plastyczna: B. Naleśniak.

- „Wycinanka kurpiowska rodziny Konopków”
 Łomża, Muzeum Okręgowe, 1 I—4 III. Współorganizator: Muzeum w Nowogrodzie. Scenariusz: J. Chętnikowa, oprawa plastyczna: B. Naleśniak.
 „Pokaz tkanin i rzeźb kurpiowskich”
 Nowogród, skansen, czerwiec—październik, współorganizatorzy: Muzeum Okręgowe w Łomży i Muzeum w Nowogrodzie. Scenariusz: J. Chętnikowa, oprawa plastyczna: B. Naleśniak.
 „Twórcy kurpiowscy w Polsce Ludowej”
 Nowogród, skansen, 14 IX, z okazji dożynek wojewódzkich. Współorganizatorzy: Muzeum Okręgowe w Łomży, Muzeum w Nowogrodzie. Scenariusz: J. Chętnikowa.
 „Sztuka kurpiowska dzisiaj”
 Nowogród, skansen 14 IX—1 XII, z okazji dożynek wojewódzkich. Współorganizatorzy: Muzeum Okręgowe w Łomży, Muzeum w Nowogrodzie. Scenariusz i oprawa plastyczna: B. Naleśniak.

WOJ. ŁÓDZKIE

- „Sztuka ludowa Podhala”
 Łódź, Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne, 18 II—31 III. Współorganizator: Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem. Scenariusz: mgr. Średniawa, E. Rodzik, oprawa plastyczna: E. Rodzik, konsultacja naukowa: E. Zrost, Folder.
 „Stroje ludowe republik radzieckich”
 Łódź, Zakładowy Dom Kultury im. Marchlewskiego. listopad. Konsultant: Dom Kultury Radzieckiej w Warszawie.

WOJ. NOWOSĄDECKIE

- „Prace Nikifora Krynickiego”
 Krynica, Sala Obrad Urzędu Miejskiego, styczeń, „Zimowe Dni Krynicy”.
 „Wystawa sztuki ludowej” (Kunegunda Jeżowska — wyroby z gliny, Józef Sikorski — rzeźba)
 Muszyna, Muzeum Regionalne PTTK, 30 I—2 III. Scenariusz: W. Czerniec.
 „Rzeźba ludowa Józefa Ciłaka z Krynicy”
 Muszyna, Muzeum Regionalne PTTK, 6 VIII—7 IX. Scenariusz: W. Czerniec.
 „Rzeźba z obszaru Karpat Polskich”
 Nowy Targ, Miejska Galeria Sztuki, maj—lipiec. Organizator: Podhalański Ośrodek Kultury w Nowym Targu. Scenariusz i oprawa plastyczna: T. Jabłońska. Plakat.
 „Twórczość ludowa kobiet podhalańskich”
 Nowy Targ, Miejska Galeria Sztuki, czerwiec. Organizator: Podhalański Ośrodek Kultury. Scenariusz: T. Jabłońska, oprawa plastyczna: St. Gat, T. Jabłońska. Plakat.
 „Współczesna rzeźba ludowa Karpat Polskich”
 Nowy Sącz, Muzeum Okręgowe, 26 IX 1975 r.—29 II 1976 r., wystawa pokonkursowa. Scenariusz: A. Kroch, oprawa plastyczna: J. Pogwizd. Katalog, plakat.
 „Współczesna rzeźba Karpat Polskich”
 Rabka, Muzeum, sierpień. Scenariusz: T. Jabłońska, oprawa plastyczna: T. Jabłońska, P. Piotrowski. Plakat.
 „Malarstwo na szkle — Janina Sierosławska”
 Rabka, Muzeum, grudzień. Scenariusz: J. Sierosławska, P. Piotrowska, H. Ze-

gadło, oprawa plastyczna: P. Piotrowska, H. Zegadło. Konsultacja naukowa: M. Lechowska-Bujak, T. Jabłońska.

„Przegląd wyrobów Sp-ni im. St. Wyspiańskiego (strój i hafty ludowe oraz lalki regionalne)

Zakopane, hotel Ośrodek Sportu, 15—22 VII, wystawa urządzona na prośbę Polskiego Komitetu Olimpijskiego dla Polonii, połączona z kiermaszem. Organizator: Sp-nia im. St. Wyspiańskiego w Krakowie.

„Prace twórców ludowych z terenu Zakopanego”

Zakopane, Turnia, grudzień.

„Rzeźba na terenie Orawy”

Zubrzyca Górna, orawski Park Etnograficzny 21 VI.

WOJ. OLSZTYŃSKIE

„Kultura ludowa Olsztyńskiego — wczoraj i dziś”

Mragowo, Muzeum, 16 X 1975 r.—30 III 1976 r. Scenariusz i oprawa plastyczna: M. Wesołowska. Plakat.

„Współczesna sztuka ludowa Ziemi Olsztyńskiej”

Olsztyn, Biuro Wystaw Artystycznych, 1—20 VII, wystawa pokonkursowa. Organizatorzy: Wojew. Dom Kultury w Olsztynie, Urząd Wojew. w Olsztynie, Stow. Twórców Ludowych Oddział w Olsztynie, „Cepelia” w Warszawie, „Art Region” w Sopocie. Scenariusz i oprawa plastyczna: J. Jankowska. Konsultacja naukowa: E. Kaczmarek. Katalog.

„Kolekcja Jana Lubomirskiego, badacza folkloru olsztyńskiego”

Olsztyn, Muzeum Mazurskie, 20 XI—31 XII, z okazji 70-lecia urodzin Jana Lubomirskiego. Scenariusz i oprawa plastyczna: M. Wesołowska. Folder.

WOJ. OPOLSKIE

„Wayang — teatr jawajski” (ze zbiorów Andrzeja Wawrzyniaka)

Kluczbork, Muzeum im. J. Dzierżona, 15 XI—31 XII. Współorganizator: Muzeum Archipelagu Nusantara w Warszawie. Katalog, plakat.

„Kiermasz wyrobów twórców ludowych”

Niemodlin, Dom Kultury, czerwiec.

„Meble ludowe z XVIII i XIX w.”

Opole, Muzeum Śląska Opolskiego, styczeń.

„Sprzęt i narzędzia w tradycyjnym gospodarstwie wiejskim”

Opole, Muzeum Wsi Opolskiej, 3 V—30 IX. Scenariusz: E. Gil, oprawa plastyczna: E. Gil, W. Jeżewska.

„Współczesna twórczość ludowa Opolszczyzny”

Opole, Muzeum Wsi Opolskiej, 3 V—30 IX. Scenariusz: E. Kurek, oprawa plastyczna: R. Kowal.

„Wayang — teatr jawajski (ze zbiorów Andrzeja Wawrzyniaka)

Opole, Muzeum Śląska Opolskiego, 12 IX—10 XI, z okazji Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Lalkowych w Opolu. Współorganizator: Muzeum Archipelagu Nusantara w Warszawie. Katalog, plakat.

WOJ. OSTROŁĘCKIE

„Wystawa palm wielkanocnych, wyrobów kowalskich i plecionek”

Lysse, Gminna Szkoła Zbiorcza, 23—24 III, wystawa pokonkursowa. Współorganizator: Muzeum w Nowogrodzie. Scenariusz: J. Chętnikowa, oprawa plastyczna: B. Naleśniak.

„Tkanina ludowa na Mazowszu”

Ostrołęka, Zakładowy Dom Kultury Zakładów Celulozowo-Papierniczych, 30 V—14 VI, z okazji Wojew. Festiwalu Folklorystycznego w Ostrołęce. Organizator: Muzeum Mazowieckie w Płocku. Scenariusz: T. Baraniuk, oprawa plastyczna: M. Kosałka-Pukownik.

„Hafty i wycinanki z terenu Puszczy Białej”

Somianka, Gminny Ośrodek Kultury, kwiecień—maj, z okazji „Dni Oświaty, Książki i Prasy”. Scenariusz: St. Bombola, oprawa plastyczna: M. Pachulska.

„Historia ludu kurpiowskiego” (prace z gliny i drewna)

Somianka, Gminny Ośrodek Kultury, 1—31 VII. Scenariusz: St. Bombola, oprawa plastyczna: M. Pachulska.

WOJ. PIŁSKIE

„Wielkopolska sztuka ludowa”

Trzcianka, Muzeum im. W. Stachowiaka, 15 VII—15 X. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne Oddział Muzeum Narodowego w Poznaniu. Scenariusz: S. Błaszczyk, oprawa plastyczna: S. Błaszczyk, Z. Toroński. Katalog, folder.

„Współczesna rzeźba ludowa regionu nadnoteckiego”

Trzcianka, Muzeum im. St. Stachowiaka, 28 X 1975 r.—15 I 1976 r. Współorganizator: Muzeum Okręgowe w Pile. Scenariusz: S. Macudziński, oprawa plastyczna: S. Macudziński, M. Kosowicz, konsultacja naukowa: R. Gumowski.

„Prace twórców ludowych regionu pałuckiego”

Wągrowiec, Dom Kultury, lipiec, z okazji „Lata na Pałukach”. Scenariusz: J. Matysiak, oprawa plastyczna: J. Matysiak, T. Kubisz. Plakat.

„Wystawa twórczości ludowej i amatorskiej”

Złotów, Dom Kultury, marzec, wystawa pokonkursowa.

WOJ. PIOTRKOWSKIE

„Żywe dziedziny twórczości ludowej w Piotrkowskiem”

Piotrków Trybunalski, Centrum Doskonalenia Nauczycieli, 29—30 XI, z okazji Wojew. Zjazdu ZSL. Organizator: Muzeum Okręgowe w Piotrkowie. Scenariusz i oprawa plastyczna: Z. Tatkowska.

„Rzeźba ludowa Kazimierza Ajsa”

Piotrków Trybunalski, Muzeum Okręgowe, 1—16 III, wystawa pośmiertna. Scenariusz: M. Kepińska, opracowanie plastyczne: R. Warzocha. Plakat.

„Tkanina ludowa w „Cepelii”

Piotrków Trybunalski, Muzeum Okręgowe, 18 VII—25 IX. Organizatorzy: Muzeum Włókiennictwa w Łodzi, „Cepelia” w Łodzi. Scenariusz i oprawa plastyczna: Cz. Rutkowski.

„Wyroby „Cepelii” województwa piotrkowskiego”

Piotrków Trybunalski, Muzeum Okręgowe, 27 IX—23 X, z okazji I Cepeliady Wojew. Piotrkowskiego. Współorganizatorzy: „Cepelia” w Łodzi oraz Spółdzielnie „Cepelii” wojew. piotrkowskiego w Wolborzu, Opocznie, Tomaszowie i Przedborzu. Scenariusz: Cz. Rutkowski, oprawa plastyczna: plastycy Spółdzielni Opoczynianka, Wrzeciono, Sztuka Mazowiecka.

„Wystawa wycinanki ludowej wojew. piotrkowskiego”

Piotrków Trybunalski, Muzeum Okręgowe, 27 XI—21 XII. Scenariusz: M. Jastrzębska, Z. Tatkowska, oprawa plastyczna: T. Książczyk. Plakat.

„Tkaniny ludowe Ziemi Radomszczańskiej”

Radomsko, Muzeum Regionalne, 26 V—30 X, wystawa pokonkursowa. Scenariusz: J. Kucharska-Pawłowska, oprawa plastyczna: P. Pawłowski.

„Kwiaty z Koziegłów”

Radomsko, Muzeum Regionalne, 16 X—20 XI, współorganizator: „Cepelia” w Zawadzie. Scenariusz: J. Kucharska-Pawłowska, oprawa plastyczna: P. Pawłowski, Z. Helfener.

„Rzeźba ludowa w łódzkiej „Cepelii”

Radomsko, Muzeum Regionalne, 24 XI—15 XII. Współorganizator: „Cepelia” w Łodzi. Scenariusz: Cz. Rutkowski, oprawa plastyczna: Cz. Rutkowski, P. Pawłowski.

„Współczesna twórczość ludowa wojew. katowickiego”

Tomaszów Mazowiecki, listopad 1974 r.—styczeń 1975 r. Współorganizator: Muzeum Górnośląskie w Bytomiu. Scenariusz: E. Jaworski, I. Bukowska-Floreńska. 3 katalogi.

„Wycinanka ludowa wojew. piotrkowskiego”

Tomaszów Mazowiecki, Muzeum, 24 XII 1975 r.—20 I 1976 r. Współorganizatorzy: Muzeum Okręgowe w Piotrkowie Tryb., Muzeum Regionalne w Radomsku. Scenariusz: M. Jastrzębska, oprawa plastyczna: T. Książek. Plakat.

WOJ. PŁOCKIE

„Łęczycka sztuka ludowa”

Łęczyca, Muzeum, 5 VI—31 XII, wystawa pokonkursowa. Scenariusz: H. Rzeźny, oprawa plastyczna: St. Staniewski.

„Górnik w rzeźbie ludowej”

Łęczyca, Łęczyckie Zakłady Górnicze, 28 XI—23 XII, wystawa pokonkursowa. Scenariusz: W. Pawlak.

„Garncarstwo ludowe wojew. warszawskiego”

Płock, Muzeum Mazowieckie, 3 III—23 IV, wystawa pokonkursowa. Scenariusz: W. Dowłaszewicz, oprawa plastyczna: E. Papierski. Folder, plakat.

„Wycinanka ludowa wojew. warszawskiego”

Płock, Muzeum Mazowieckie, 21 VI—15 VII, wystawa pokonkursowa. Scenariusz: W. Dowłaszewicz, oprawa plastyczna: M. Kosałka-Pukownik. Folder, plakat.

„Tkanina ludowa wojew. warszawskiego”

Płock, Salon wystawowy na Politechnice, 1 I—24 II. Organizator: Muzeum Mazowieckie w Płocku. Scenariusz: W. Dowłaszewicz, oprawa plastyczna: M. Kosałka-Pukownik.

„Zdobnictwo ludowe wewnątrz mieszkalnych na Mazowszu”

Płock, Salon wystawowy Politechniki, 3 X—20 XI. Organizator: Muzeum Mazowieckie w Płocku. Scenariusz: W. Dowłaszewicz, oprawa plastyczna: W. Dowłaszewicz, T. Kwiatkowska.

„Kujawski haft i koronki”

Płock, czerwiec, „Ogólnopolski Festiwal Folklorystyczny”. Organizator: Spółdzielnia Rękodziela Ludowego i Artystycznego „Sztuka Kujawska” we Włocławku.

„Kobieta w rzeźbie ludowej Mazowsza”

Sierpc, Muzeum i Park Etnograficzny, maj—grudzień. Scenariusz i oprawa plastyczna: B. Kohutnicki.

„Postacie historyczne w oczach rzeźbiarzy Ziemi Sierpeckiej”

Sierpc, Technikum Ekonomiczne, Liceum Ekonomiczne, Szkoła Podstawowa nr 3, Gójsk, Szkoła Zbiorcza, Szcutów, Szkoła Gminna. Organizator: Muzeum i Park Etnograficzny w Sierpcu. Scenariusz i oprawa plastyczna: B. Kohutnicki.

„Nabytki obozu etnograficznego „Wyszogród 75”

Wyszogród, Zbiorcza Szkoła Gminna, 13 VII. Organizator: Muzeum Mazowieckie w Płocku. Scenariusz i oprawa plastyczna: uczestnicy obozu etnograficznego.

WOJ. POZNAŃSKIE

„Prace twórców ludowych powiatu wągrowieckiego”

Mieścisko, Gminny Ośrodek Kulturalno-Oświatowy, 24 V—16 VI. Organizator: Dom Kultury w Wągrowcu. Scenariusz i oprawa plastyczna: T. Kubisz. Plakat.

„Sylwetki wielkopolskich twórców ludowych i ich dzieła”

(Wystawa fotografii Brunona Cynałewskiego)

Poznań, Wojew. Ośrodek Informacji Turystycznej, marzec.

WOJ. RADOMSKIE

„Prace twórców ludowych regionu opoczyńskiego”

Przysucha, Dom Kultury, 30 V—15 VI, z okazji obchodów „Dni Kolbergowskich”. Scenariusz i oprawa plastyczna: W. Sosnowski.

„Kobieta regionu radomskiego w rzeźbie ludowej”

Radom, Klub Międzynarodowej Książki i Prasy, 5 VII—4 VIII, Kozienice, Dom Kultury, grudzień, wystawa z okazji Międzynarodowego Roku Kobiet. Współorganizator: Muzeum Okręgowe w Radomiu. Scenariusz: St. Rosiński, oprawa plastyczna: L. Pinkowski. Folder, plakat.

WOJ. RZESZOWSKIE

„Prace twórców ludowych” (obrazy, rzeźby)

Łańcut, Dom Kultury, listopad—grudzień.

„Sztuka wyspy Bali” (ze zbiorów Andrzeja Wawrzyniaka)

Rzeszów, Muzeum Okręgowe, 5 XI 1975 r.—10 I 1976 r. Współorganizator: Muzeum Archipelagu Nusantara w Warszawie. Scenariusz i oprawa plastyczna: K. Sus-Aksamit, konsultacja naukowa: A. Wawrzyniak. Katalog, plakat.

WOJ. SIEDLECKIE

„Wybrane zagadnienia sztuki ludowej z terenu wojew. siedleckiego”

Sokołów Podlaski, Centrum Kultury i Sztuki wojew. siedleckiego, 2—9 X, z okazji inauguracji Roku Kulturalno-Oświatowego. Współorganizator: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie. Scenariusz: B. Kaznowska, G. Tkaczyk, oprawa plastyczna: M. Zalewski, konsultacja naukowa: Fr. Midura.

WOJ. SIERADZKIE

„Prace twórców ludowych regionu łaskiego”

Łask, Dom Kultury, maj, wystawa pokonkursowa.

„Sztuka ludowa Ziemi Wieluńskiej”

(wystawa fotograficzna)

Mierzyce, Szkoła Podstawowa, 27 XI 1975 r.—31 I 1976 r., z okazji Międzynarodowego Roku Ochrony Zabytków. Organizator: Muzeum Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu. Scenariusz: B. Wiluś, oprawa plastyczna: B. Mrugała.

„Sieradzka wycinanka ludowa”

Sieradz, Liceum Ekonomiczne, 13—30 I, Brzezień, Szkoła Podstawowa, 14—31 III, Żłoczew, Miejska Biblioteka Publiczna, 10 IV—15 V. Organizator: Muzeum

w Sieradzu. Scenariusz: E. Delida, oprawa plastyczna: Z. Fiszer, konsultacja naukowa: Z. Neymanowa.

„Rzeźby Szczepana Muchy”

Sieradz, Muzeum, 25 V—3 VII, z okazji „Dni Oświaty Książki i Prasy”. Scenariusz: E. Delida, oprawa plastyczna: Z. Fiszer, konsultacja naukowa: Z. Neymanowa.

„Strój ludowy i tkanina ubraniowa regionu rawskiego”

Sieradz, Muzeum, 16 XI—14 XII. Współorganizator: Muzeum Ziemi Rawskiej. „Sieradzka sztuka ludowa”

Sieradz, Ośrodek Sportu, Turystyki i Wypoczynku, 15 IX. Scenariusz: Z. Neymanowa, oprawa plastyczna: Z. Fiszer.

„Sztuka ludowa regionu sieradzkiego”

Sieradz, Zasadnicza Szkoła Budowlana, 21—25 V, z okazji konkursu „Złotej kielni”, Wojsławice, Technikum Rolnicze, 22—24 III. Współorganizator: Muzeum w Sieradzu. Scenariusz: E. Delida, oprawa plastyczna: Z. Fiszer, konsultacja naukowa: Z. Neymanowa.

WOJ. SKIERNIEWICKIE

„Strój ludowy i tkanina ubraniowa regionu rawskiego”

Rawa Mazowiecka, Muzeum Ziemi Rawskiej, 3 V—3 VIII, z okazji „Międzynarodowego Roku Ochrony Zabytków”, Żyrardów, 15 X—5 XI. Organizator: Muzeum Ziemi Rawskiej. Scenariusz: M. Jastrzębska, oprawa plastyczna: Z. Pągowski.

„Rzeźby Szczepana Muchy”

Rawa Mazowiecka, Muzeum Ziemi Rawskiej 8 VIII—7 X. Współorganizator: Muzeum w Sieradzu. Scenariusz: E. Delida, oprawa plastyczna: Z. Fiszer, konsultacja naukowa: Z. Neymanowa.

WOJ. SZŁUPSKIE

„Sztuka ludowa Ziemi Gdańskiej”

Lębork, Dom Kultury, 22—28 V. Organizator: Wojew. Ośrodek Kultury w Gdańsku. Scenariusz: Liszkowska-Skurowa, oprawa plastyczna: H. Gregor, konsultacja naukowa: W. Błaszkowski.

„Rzeźba ludowa Piotra Saksona z Pobłocia”

Pobłocie, Wiejski Dom Kultury, czerwiec, wystawa pokonkursowa laureata I nagrody wojewódzkiej, Koszalin, 1975 r.

„Złotogłowie i wielobarwny haft kaszubski”

Słupsk, Muzeum Pomorza Środkowego, styczeń—luty. Scenariusz: H. Ostrowska-Wójcik, oprawa plastyczna: B. Perzyna-Przymusińska.

„Współczesna sztuka ludowa województwa koszalińskiego”

Słupsk, Muzeum Pomorza Środkowego, marzec—kwiecień. Scenariusz: H. Ostrowska-Wójcik, oprawa plastyczna: B. Perzyna-Przymusińska. Plakat.

„Białostocka tkanina dwuosnowowa”

Słupsk, Muzeum Pomorza Środkowego, maj—czerwiec. Współorganizator: Muzeum Okręgowe w Białymstoku. Scenariusz: B. Kięstenis-Studzińska, oprawa plastyczna: B. Perzyna-Przymusińska. Plakat.

„Podlaskie dywany dwuosnowowe”

Słupsk, Muzeum Pomorza Środkowego, 27 V—30 VI. Współorganizator: Muzeum Okręgowe w Białymstoku. Scenariusz: B. Kięstenis-Studzińska, oprawa plastyczna: B. Perzyna-Przymusińska.

„Ogólnopolska wystawa grafiki, malarstwa i rzeźby amatorskiej rzemieślników cechowych”

Słupsk, Muzeum Pomorza Środkowego, wrzesień—październik. Współorganizatorzy: Centralny Związek Rzemiosła w Warszawie, Izba Rzemieślnicza w Koszalinie z siedzibą w Słupsku. Scenariusz: H. Soja, oprawa plastyczna: B. Perzyna-Przymusińska. Katalog, plakat.

„Tradycje i współczesność wsi koszalińskiej”

Warcin, Technikum Leśne, czerwiec—sierpień. Współorganizator: Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku. Scenariusz: H. Ostrowska-Wójcik, J. Piotrowska, H. Soja, oprawa plastyczna: B. Perzyna-Przymusińska.

WOJ. SUWAŃSKIE

„IV Wojewódzki przegląd pisanki ludowej”

Ełk, Dom Kultury, Suwałki, Wojew. Dom Kultury, 23 III—7 IV. Oprawa plastyczna: W. Nowicka.

„Przegląd twórczości ludowej”

Ełk, Dom Kultury, 18—24 V, w ramach obchodów 550-lecia powstania Ełku. Oprawa plastyczna: W. Nowicka. Album.

„Giżycka — Mrągowo — Węgorzewo 75”

Węgorzewo, Urząd Miejski, 25 X—23 XI. Organizatorzy: Dom Kultury w Węgorzewie, Mrągowo, Giżycku, Węgorzewskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne. Scenariusz i oprawa plastyczna: B. Grązewicz. Album pt. „Nasi twórcy”, katalog.

WOJ. SZCZECIŃSKIE

„Prace twórców ludowych i amatorów pow. stargardzkiego”

Stargard Szczeciński, Miejska Biblioteka Publiczna, luty—marzec, wystawa połączona z jarmarkiem.

„Chrońmy zabytki — świadectwa naszej kultury”

(31 fotogramów etnograficzno-archeologicznych)

Szczecin, Wojew. Biblioteka Publiczna, 7—8 VI. Organizatorzy: Muzeum Narodowe w Szczecinie, Wojew. konserwator zabytków w Szczecinie. Scenariusz i oprawa plastyczna: Wł. Garczyński.

„Wojewódzka wystawa plastycznej twórczości ludowej i amatorskiej”

Szczecin, Wojew. Dom Kultury, 4—28 XII. Organizator: Klub Plastyków Amatorów i Twórców Ludowych przy Wojew. Domu Kultury.

Dorobek szczecińskich środowisk twórczych i twórców ludowych na wystawie pt. „Twórcy Szczecina na VII Zjazd PZPR”

Szczecin, Zamek Książąt Pomorskich, 7—12 XII. Organizator: Związek Polskich Artystów Plastyków w Szczecinie.

WOJ. TARNOBRZESKIE

„Wystawa twórczości plastyków-amatorów (rzeźba, malarstwo, hafciarstwo)”

Stalowa Wola, Zakładowy Dom Kultury, marzec. Organizator: Klub Plastyka Amatora przy Poradni Kulturalno-Oświatowej.

„Wystawa rzeźby Andrzeja Tkacza”

Tarnobrzeg, Klub Międzynarodowej Książki i Prasy. Scenariusz i oprawa plastyczna M. Delimata. Plakat.

WOJ. TARNOWSKIE

„Twórczość artystek ludowych pow. bocheńskiego”

Bochnia, Muzeum, 8—28 III, z okazji „Międzynarodowego Roku Kobiet. Scenariusz: J. Barbaszewska, konsultant: W. Kasprzyk.

„Twórczość ludowa pow. bocheńskiego”

Bochnia, Muzeum, 20—24 V, wystawa pokonkursowa. Scenariusz: J. Barbaszewska.

„Wystawa prac twórców ludowych regionu” (hafciarstwo, malarstwo, rzeźba) Nowy Wiśnicz, ekspozycja na wolnym powietrzu, 11 V, Bochnia, świetlica, 25 V, Połom Duży, maj—czerwiec. Organizator: Gminny Ośrodek Kultury m. Wiśnicz. Oprawa plastyczna: E. Molski. Folder, plakat.

„Sztuka ludowa regionu tarnowskiego”

Tarnów, Dom Kultury „Tamel”, lipiec. Współorganizator: Muzeum w Tarnowie. Scenariusz: Anna i Adam Bartoszowie, oprawa plastyczna: B. Idler.

„Ludowe obrzędy wielkanocne”

Tarnów, Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Tarnowskiej, 25 III—15 IV. Współorganizator: Muzeum w Tarnowie. Scenariusz: A. Bartosz, oprawa plastyczna: M. Kołodziej.

„Kowalstwo artystyczne Ziemi Tarnowskiej”

Tarnów, Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Tarnowskiej, kwiecień—maj. Współorganizator: Muzeum w Tarnowie. Scenariusz i oprawa plastyczna: A. Bartosz. Folder.

„Zabawka ludowa”

Tarnów, Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Tarnowskiej, 1—15 VI, z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka. Współorganizator: Muzeum w Tarnowie. Scenariusz i oprawa plastyczna: A. Bartosz.

WOJ. TORUŃSKIE

„Kaszubska sztuka ludowa”

Brodnica, Muzeum Regionalne, 17 XII 1974 r.—20 V 1975 r. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu. Scenariusz: H. Mikułowska, oprawa plastyczna: A. Piotrowicz.

„Tkanina i strój białoruski”

Brodnica, Muzeum Regionalne, 1 II—30 IV. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu. Scenariusz: H. Mikułowska.

„Rybołówstwo na Pojezierzu Brodnickim”

Brodnica, Muzeum Regionalne, 13 VII 1975 r.—30 IX 1976 r. Scenariusz: B. Dudarewicz, E. Kotlińska, konsultacja naukowa: E. Czerwiński. Katalog.

„Hafty kaszubskie”

Toruń, Muzeum Etnograficzne, 19 I. „Spotkanie z folklorem 1”. Oprawa plastyczna: H. Mikułowska.

„Współczesna polska tkanina ludowa”

Toruń, Muzeum Etnograficzne, 21 I—20 II. Współorganizator: „Cepelia”. Scenariusz: Zespół naukowy Muzeum, oprawa plastyczna: H. Mikułowska, O. Piotrowicz. Plakat.

„Wielcy Polacy, ich życie i dzieła w rzeźbie ludowej”

Toruń, Muzeum Etnograficzne, 7 II—5 X, Grudziądz, Muzeum, 12 X—31 XII, Brodnica, Muzeum Regionalne, 12 X 1975 r.—29 II 1976 r., wystawa pokonkursowa. Współorganizator: Ministerstwo Kultury i Sztuki. Scenariusz: H. Mikułowska, opracowanie plastyczne: J. Pietrzyk. Katalog, plakat.

- „Malarstwo na szkle”
- Toruń, Muzeum Etnograficzne, 22 III, „Spotkanie z folklorem 3”. Scenariusz i oprawa plastyczna: Zespół naukowy Muzeum.
- „Kultura ludowa narodów ZSRR”
- Toruń, Muzeum Etnograficzne, 18 IV—25 IV, z okazji „Dni Kultury radzieckiej”. Scenariusz i oprawa plastyczna A. Błachowski.
- „Wycinanki rawskie”
- Toruń, Muzeum Etnograficzne, 26 IV. „Spotkanie z folklorem 4”. Scenariusz i opracowanie plastyczne: J. Przyborak.
- „Wycinanki i kwiaty sannickie”
- Toruń, Muzeum Etnograficzne, 29 IV. „Spotkanie z folklorem 6”. Oprawa plastyczna: H. Mikułowska.
- „Skarby rumuńskiej sztuki ludowej”
- Toruń, Muzeum Etnograficzne, 9—31 X. Współorganizator: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie. Scenariusz: A. Błachowski, oprawa plastyczna: J. Kuligowski. Katalog, plakat.
- „Meble ludowe północnej Polski”
- Toruń, Muzeum Etnograficzne, 15 XI 1975 r.—15 III 1976 r., z okazji XXX-lecia PRL. Scenariusz i oprawa plastyczna: A. Błachowski, konsultacja naukowa: H. Ostrowska (Słupsk), A. Mosiewicz (Koszalin), E. Oleszczuk (Olsztynek), H. Samplawska (Kwidzyna), K. Szałańska (Gdańsk), I. Święch (Toruń), J. Drozdowska (Grudziądz), M. Buczkowska (Wdzydze), H. Ostaszewska (Szczytno). Katalog, plakat.
- „Rzeźby kaszubskiego twórcy Władysława Licy”
- Toruń, Muzeum Etnograficzne, listopad.
- „Malarstwo nieprofesjonalne górnośląskiego okręgu przemysłowego —
Życie regionu”
- Toruń, Muzeum Etnograficzne, 7 XII 1975 r.—8 I 1976 r. Z okazji Święta Górnik. Współorganizator: Muzeum w Zabrze. Scenariusz: M. Kaczko, oprawa plastyczna: A. Błachowski, H. Mikułowska, J. Strzelecka. Katalog, plakat.
- „Plener rzeźbiarzy ludowych Kujaw”
- Toruń, Park Etnograficzny, maj.
- „Pokaz prac artystów ludowych wojew. bydgoskiego (rzeźby, hafty, ceramika)”
- Toruń, Park Etnograficzny, 25 X, pokaz połączony z kiermaszem.
- „Rzeźba ludowa A. Kraśkiewicza”
- Toruń, Dom Kultury, czerwiec.

WOJ. WAŁBRZYSKIE

- „Sztuka ludowa Ziemi Kłodzkiej”
- Kłodzko, Muzeum Ziemi Kłodzkiej, 22 II—27 IV. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne Oddział Muzeum Narodowego we Wrocławiu. Scenariusz: K. Tochczyńska-Rudysz, oprawa plastyczna: W. Brejter, konsultacja naukowa: E. Jęczalik. Katalog.
- „Ludowe hafty i koronki na Dolnym Śląsku”
- Wałbrzych, Muzeum, 5 II—25 IV, wystawa pokonkursowa. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne Oddział Muzeum Narodowego we Wrocławiu. Scenariusz: M. Roztworowska, oprawa plastyczna: E. Radomska-Żurad. Folder.

WOJ. WARSZAWSKIE

„Polski strój ludowy”

Warszawa, Akademia Rolnicza, 7—12 V, z okazji XXX-lecia PRL. Organizatorzy: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie, Zespół Pieśni i Tańca „Promit” przy Akademii Rolniczej. Scenariusz: M. Pol, L. Kosiński, konsultacja naukowa: B. Kaznowska. Tekst powielony pt. „Polski strój ludowy”.

„Twórczość ludowa Opolszczyzny”

Warszawa, „Dom Chłopa”, luty, „Panorama XXX-lecia PRL”. Organizator: Muzeum Śląska Opolskiego.

„Sztuka ludowa wojew. rzeszowskiego”

Warszawa, „Dom Chłopa”, 6—15 IV. „Panorama XXX-lecia PRL”. Organizator: Muzeum Okręgowe w Rzeszowie. Scenariusz: A. Karczmarszewski, K. Ruszel, A. Targońska, oprawa plastyczna: R. Łyżka, B. Orlik, M. Siteń, T. Tarnawski. Folder.

„Dzieła sztuki ludowej i amatorskiej wojew. szczecińskiego”

Warszawa, „Dom Chłopa”, czerwiec.

„Współczesna sztuka ludowa Ziemi Lubuskiej”

Warszawa, „Dom Chłopa” 5—13 VII. „Panorama XXX-lecia PRL”. Organizator: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze. Scenariusz: B. Kołodziejska, oprawa plastyczna: B. i W. Michorzewscy.

„Sztuka twórców ludowych całego kraju”

Warszawa, „Dom Chłopa”, październik.

„Radzieckie rzemiosło artystyczne”

Warszawa, Dom Kultury Radzieckiej, sierpień.

„Wyroby rzemieślnicze Mazowsza, Kurpiów i Podlasia”

Warszawa, Dom Rzemiosła, styczeń, wystawa-kiermasz. „Panorama XXX-lecia PRL”.

„Sztuka ludowa Mazowsza” (w ramach wystawy „Zbiory muzealne Mazowsza”)

Warszawa, Muzeum Narodowe, 20 I—9 II. „Panorama XXX-lecia PRL”. Organizator: Muzeum Mazowieckie w Płocku. Scenariusz: Pracownicy naukowci Działu Etnografii Muzeum Mazowieckiego w Płocku, oprawa plastyczna: T. Zaręba. Plakat dla ekspozycji „Zbiory muzealne Mazowsza”.

„Rzeźby Bolesława Suski”

Warszawa, Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych, styczeń.

„Strój ludowy na Mazowszu”

Warszawa, Państwowe Muzeum Etnograficzne, 24—31 I. „Panorama XXX-lecia PRL”. Współorganizator: Wydział Kultury Urzędu Wojew. Scenariusz i oprawa plastyczna: G. Tkaczyk. Folder.

„1100-lecie zasiedlenia Islandii”

Warszawa, Państwowe Muzeum Etnograficzne, 14 II—15 III, z okazji 1100-lecia zasiedlenia Islandii. Współorganizatorzy: Ministerstwo Kultury i Sztuki, Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Islandzkiej, Muzeum w Reykjaviku.

„Sztuka ludowa w XXX-leciu PRL”

Warszawa, Państwowe Muzeum Etnograficzne, 17 III—30 VII, z okazji XXX-lecia PRL. Współorganizatorzy: Departament Plastyki Ministerstwa Kultury i Sztuki, „Cepelia”. Scenariusz: A. Jackowski, H. Ołędzka, oprawa plastyczna: K. Burnatowicz. Plakat, katalog.

„Miłość i małżeństwo” (pokaz eksponatów polskich na wystawę „Folklor europejski 1975” w Belgii)

Warszawa, Państwowe Muzeum Etnograficzne, 20 III—10 IV. Współorganizatorzy: Ministerstwo Kultury i Sztuki oraz 16 muzeów krajowych. Scenariusz i konsultacja naukowa: Z. Neymanowa. Folder.

„Maski w polskiej kulturze ludowej”

Warszawa, Państwowe Muzeum Etnograficzne, 20 III—10 IV, wystawa zorganizowana w związku z międzynarodową ekspozycją: „Europa—Folklor 75” w Belgii, lipiec. Współorganizatorzy: Ministerstwo Kultury i Sztuki oraz 16 muzeów krajowych. Scenariusz i konsultacja naukowa: T. Ambrożewicz. Folder.

„Trony i insygnia wodzowskie dawnej Afryki”

Warszawa, Państwowe Muzeum Etnograficzne, 17 V—15 VI. Współorganizatorzy: Koło naukowe Afrykanistów SZSP, Komitet Organizacyjny Wypraw Akademickich: Afryka, Azja, Ameryka Łacińska. Scenariusz: J. Koziorowska, konsultacja naukowa: J. K. Makulski. Plakat literniczy, informacja powielana.

„Strój ludowy narodów świata” (wystawa filatelistyczna)

Warszawa, Państwowe Muzeum Etnograficzne, maj—listopad, w ramach opieki PME nad klubem „Folklor-Etnografia”. Współorganizator: Klub Filatelistów „Folklor-Etnografia” przy PZF i PME. Scenariusz: F. Waligórski i Dział naukowo-oświatowy PME.

„Sahara 74” (plon II Akademickiej wyprawy Afrykańskiej)

Warszawa, Państwowe Muzeum Etnograficzne, 18 VI—30 VII. Współorganizatorzy: Koło Naukowe Afrykanistów SZSP, Komitet Organizacyjny wypraw Akademickich: Azja, Afryka, Ameryka Łacińska. Scenariusz: J. Koziorowska.

„Strój ludowy Słowian”

(z kolekcji Państwowego Muzeum Etnografii Narodów ZSRR w Leningradzie) Warszawa, Państwowe Muzeum Etnograficzne, 20 VI—30 XI, w ramach współpracy między PME w Warszawie i Państwowym Muzeum Etnografii Narodów ZSRR w Leningradzie. Współorganizatorzy: Ministerstwo Kultury i Sztuki, Ministerstwo Kultury ZSRR, Państwowe Muzeum Etnografii Narodów ZSRR w Leningradzie. Scenariusz B. Kaznowska i pracownicy Muzeum w Leningradzie: Nina Michajłowna-Chazowa i Lidia Andrejewna Myszasta, Plakat graficzny pt. „Strój ludowy Słowian”.

„Najnowsze nabytki Działu Sztuki PME”

Warszawa, Państwowe Muzeum Etnograficzne, 20 VIII—15 IX, scenariusz: H. Ołędzka.

„Skarby rumuńskiej sztuki ludowej”

Warszawa, Państwowe Muzeum Etnograficzne, 21 VIII—30 IX, w ramach współpracy z Muzeum Sztuki Ludowej w Bukareszcie. Współorganizatorzy: Ministerstwo Kultury i Sztuki, Rada d.s. Kultury i Wychowania Socjalistycznego S.R. Rumunii, Muzeum Sztuki Ludowej w Bukareszcie. Scenariusz: Muzeum Sztuki Ludowej w Bukareszcie, oprawa plastyczna: J. Szaniawski.

„Ludowe instrumenty muzyczne z terenu Mazowsza”

Warszawa, Państwowe Muzeum Etnograficzne, 6—21 X, wystawa pokonkursowa. Scenariusz: T. Lewińska. Katalog.

„Rytualne i obrzędowe maski archipelagu Nusantara”

Warszawa, Państwowe Muzeum Etnograficzne, 20 X—10 XII. Współorganizator: Muzeum Archipelagu Nusantara. Scenariusz: Z. Filarski, konsultacja naukowa: A. Wawrzyniak. Katalog, plakat.

„Życie regionu” — malarstwo nieprofesjonalne Górnośląskiego
Okręgu Przemysłowego”

Warszawa, Państwowe Muzeum Etnograficzne, 6—30 XI, wystawa pokonkursowa. Współorganizator: Muzeum w Zabrze, Scenariusz: K. Kaczko, konsultacja naukowa H. Olędzka. Katalog, plakat.

„Folklor Belgii i Holandii” „wystawa filatelistyczna (zbiory Z. Boruckiego z Chodzieży)

Warszawa, Państwowe Muzeum Etnograficzne, XI 1975 r.—III 1976 r., wystawa urządzona w związku z patronatem PME nad Klubem Filatelistycznym „Folklor-Etnografia”. Współorganizator: Klub Filatelistyczny „Folklor-Etnografia”, konsultacja naukowa: J. K. Makulski.

„Twórczość Władysława Rybkowskiego (ur. w 1894 r.) i Stanisława Karulaka (1890—1973) w zbiorach PME”

Warszawa, Państwowe Muzeum Etnograficzne, 12 XII 1975 r.—31 I 1976 r. Scenariusz i oprawa plastyczna: H. Olędzka, A. Kurzątkowska, konsultacja naukowa: St. Szymański.

„Malarstwo naiwne Republiki Federalnej Niemiec”

Warszawa, Państwowe Muzeum Etnograficzne, 20 XII 1975 r.—31 I 1976 r., z okazji nawiązania współpracy z RFN. Współorganizatorzy: Muzeum Etnograficzne w Krakowie, Instytut d.s. Kontaktów z Zagranicą w Stuttgarcie. Scenariusz: H. Olędzka, konsultacja naukowa: prof. Thomas Grochowiak, dr Irmgard Feldhaus, prof. dr Lothar Pretzell. Katalog oraz plakat graficzny.

„Rzeźba ludowa wojew. warszawskiego”

Warszawa, Pawilon „Cepelii”, styczeń, wystawa—kiermasz, „Panorama XXX-lecia PRL”.

„Sztuka ludowa i rękodzieło artystyczne Polski, Bułgarii, Czechosłowacji, Rumunii, Niemieckiej Republiki Demokratycznej, Węgier i Związku Radzieckiego”

Warszawa, Sale wystawowe Pałacu Kultury i Nauki, 17 VI—3 VII. Organizator: Ministerstwo Kultury i Sztuki. Wystawa „Cepelii”: scenariusz: Wł. Jeż-Jarecki, B. Golcz, oprawa plastyczna: J. Nowak. Katalog, plakat.

„Tkaniny podwójne i sejpaki”

Warszawa, Stara Kordegarda — Łazienki, 1—16 II. Organizatorzy: „Cepelia”, Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Warszawie, oprawa plastyczna: J. Zielińska. Katalog.

„Wojska polskie w rzeźbie ludowej”

Warszawa, Stara Kordegarda — Łazienki, maj, wystawa pokonkursowa, z okazji XXX-lecia PRL. Organizatorzy: Ministerstwo Kultury i Sztuki, 29 Oddz. Polit. Wojska Polskiego, Zarząd Główny Stowarzyszenia Twórców Ludowych w Lublinie, „Cepelia” w Warszawie, Towarzystwo Sztuk Pięknych w Warszawie. Katalog, plakat.

„Prace artystów ludowych — laureatów dorocznej nagrody im. Oskara Kolberga”

Warszawa, Stara Kordegarda — Łazienki, lipiec.

„Raciborskie druki ludowe na płótnie”

Warszawa, Stołeczny Dom Kultury, 10—27 II. Scenariusz: Z. Lipiarz, oprawa plastyczna: M. Zawisła. Folder.

„Sztuka ludowa Sądecczyzny”

Warszawa, Szkoła Główna Planowania i Statystyki, czerwiec, wystawa—kiermasz. Organizatorzy: Koło ZSL przy Szkole Głównej Planowania i Statystyki, Komisja Kultury Rady Uczelnianej SZSP.

„Węgierskie hafty ludowe i tkaniny artystyczne”

Warszawa, Węgierski Instytut Kultury, grudzień, wystawa—kiermasz.

„Najpiękniejsze dzieła sztuki ludowej na odbudowę Zamku Królewskiego”

Warszawa, Zamek Królewski, 3—25 VI, wystawa-aukcja. Organizatorzy: Redakcja „Gromady-Rolnika Polskiego”, „Cepelia”, Stowarzyszenie Twórców Ludowych. Oprawa plastyczna: R. Tołżeczka, konsultacja naukowa: Komisja Etnograficzna i Artystyczna „Cepelii”. Plakat.

„Instrumenty ludowe Wielkopolski”

Warszawa, Związek Polskich Artystów Plastyków, „Panorama XXX-lecia PRL”. Współorganizator: Urząd Wojew. w Poznaniu. Scenariusz: W. Dopierała, oprawa plastyczna: J. Matysiak, konsultacja naukowa: J. Sobieska. Folder.

WOJ. WŁOCŁAWSKIE

„Wystawa prac dziecięcych Ogniska Plastyki Ludowej”

Włocławek, Klub Międzynarodowej Książki i Prasy, 30 V—10 VI, w związku z podsumowaniem 3-letniej działalności Ogniska Plastyki Ludowej. Organizatorzy: Spółdzielnia „Sztuka Kujawska” Włocławek, Włocławska Spółdzielnia Mieszkaniowa. Scenariusz: Z. Pietrzykowska, oprawa plastyczna: J. Rudek. Plakat.

„Haft i koronka cepeliowska”

Włocławek, Klub Międzynarodowej Książki i Prasy, 18—31 X. Organizatorzy: Spółdzielnia „Sztuka Kujawska” Włocławek, „Cepelia” Włocławek. Scenariusz: Z. Pietrzykowska, oprawa plastyczna: J. Rudek. Plakat.

„II Biennale fajansu włocławskiego”

Włocławek, Muzeum Kujawskie, 1 X—31 XII, wystawa pokonkursowa. Scenariusz i oprawa plastyczna: R. Hankowska. Katalog, plakat.

WOJ. WROCŁAWSKIE

„Pisanki i palmy wielkanocne”

Wrocław, Muzeum Etnograficzne Oddział Muzeum Narodowego, 16—22 III, wystawa połączona z kiermaszem. Scenariusz: M. Gołubkow, oprawa plastyczna: E. Radomska-Żurad.

„Budownictwo drewniane na Dolnym Śląsku”

Wrocław, Muzeum Etnograficzne Oddział Muzeum Narodowego, 11 V—31 VII, z okazji Międzynarodowego Roku Ochrony Zabytków. Scenariusz: E. Jęczalik, K. Jagieła, oprawa plastyczna: M. Sobolewska.

„Malarstwo naiwne Republiki Federalnej Niemiec”

Wrocław, Muzeum Etnograficzne Oddział Muzeum Narodowego, 30 X—30 XI. Współorganizatorzy: Instytut d.s. Kontaktów z Zagranicą w Stuttgarcie, Muzeum Etnograficzne w Krakowie. Scenariusz: E. Jęczalik, M. Rostworowska. Katalog wydany przez Instytut d.s. Kontaktów z Zagranicą w Stuttgarcie.

„Sztuka ludowa ze zbiorów Muzeum Narodowego we Wrocławiu”

Wrocław, Muzeum Narodowe, 5 IX—31 XII, z okazji 50-go Walnego Zgromadzenia Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Scenariusz i oprawa plastyczna: E. Jęczalik.

WOJ. ZAMOJSKIE

„Hrubieszowska plastyka obrzędowa”

Hrubieszów, Muzeum Regionalne, 7 V—7 VII, wystawa pokonkursowa. Współorganizatorzy: Dom Kultury w Hrubieszowie, Towarzystwo Regionalne Hru-

bieszowskie. Scenariusz: H. Bojarczuk, oprawa plastyczna: A. Przybysz, konsultacja naukowa: Dział Etnografii Muzeum Okręgowego w Lublinie.

„Twórczość ludowa południowej Lubelszczyzny”

Tomaszów Lubelski, Muzeum Regionalne, 11 IV—30 VII, wystawa pokonkursowa. Scenariusz: Z. Świtka, konsultacja naukowa: pracownicy Działu Etnografii Muzeum Okręgowego w Lublinie.

„Sztuka ludowa południowej Lubelszczyzny”

Zamość, Muzeum Okręgowe, 7—31 III, wystawa pokonkursowa. Współorganizator: Muzeum Okręgowe w Lublinie. Scenariusz: J. Babinicz-Witucka, C. Wrębiak, oprawa plastyczna: B. Nagrodzki. Katalog.

WOJ. ZIELONOGÓRSKIE

„Kiermasz wyrobów węgierskiej sztuki ludowej”

Zielona Góra, Klub „Uśmiech” 11—15 X. Współorganizator: Instytut Kultury Węgierskiej w Warszawie.

„Sztuka ludowa pow. żarskiego”

Żary, Dom Kultury, 27 II—30 III, wystawa pokonkursowa. Organizator: Urząd Pow., Wydział Oświaty Wychowania i Kultury w Żarach. Konsultacja naukowa: Muzeum Ziemi Lubuskiej, Urząd Wojew. W Zielonej Górze.

Polskie wystawy etnograficzne za granicą

ANGLIA

„Rzeźba ceramiczna St. Zagajewskiego”

Londyn, Instytut Kultury Polskiej, 18 XI—10 XII. Prezentacja kultury polskiej w Londynie. Współorganizatorzy: Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Muzeum Kujawskie we Włocławku. Scenariusz i oprawa plastyczna: R. Hankowska. Katalog, plakat.

BELGIA

„Maska w tradycji europejskiej”

Binche, Międzynarodowe Muzeum Maski i Karnawału, VI—X, w ramach polskiego wkładu do wystawy „Europa — Folklor 75”. Organizator: Komitet Organizacyjny wystawy „Europa — Folklor 75”. Scenariusz: T. Ambrożewicz, konsultacja naukowa: J. K. Makulski, przewodniczący Komitetu polskiego wystawy „Europa — Folklor 75”.

„Miłość i małżeństwo”

Antwerpia, Miejska Hala Balowa, VII—IX, w ramach polskiego wkładu do wystawy „Europa — Folklor 75”. Organizator: Komitet Organizacyjny wystawy „Europa — Folklor 75”. Scenariusz: Z. Neymanowa, konsultacja naukowa: J. K. Makulski. Katalog.

„Miłość i małżeństwo” (podarki ślubne)

Liège, Muzeum Życia Walońskiego, VII—X, w ramach polskiego wkładu do wystawy „Europa — Folklor 75”. Organizator: Komitet Organizacyjny wystawy „Europa — Folklor 75”. Scenariusz: Z. Neymanowa, konsultacja naukowa: J. K. Makulski.

CZECHOSŁOWACJA

„Współczesna twórczość ludowa wojew. katowickiego”

Ołomuniec, Muzeum, 17 III—6 IV, w ramach „Dni Kultury Polskiej w Czechosłowacji”, Opawa, Muzeum Śląskie, 18 V—15 VII. Współorganizator: Muzeum Górnośląskie w Bytomiu. Scenariusz: E. Jaworski, I. Bukowska-Floreńska, oprawa plastyczna: K. Adamczyk, Z. Dobrowolska. 3 katalogi z wkładką w j. czeskim, plakat.

FRANCJA

„Sztuka ludowa” na wystawie „Oto Polska”

Troyès, sala reprezentacyjna merostwa, styczeń—luty, z okazji Dni Francusko-Polskich. Organizator: Towarzystwo France-Pologne.

HOLANDIA

„Sztuka ludowa Podhala”

Amsterdam, Roothaanhuis, 10—19 X, z okazji „Dni Polskich w Amsterdamie”. Organizatorzy: „Cepelia”, Zrzeszenie „Milenium”, „Cepelia Holand”.

KANADA

„Wystawa wyrobów ludowych i wnętrza chaty góralskiej”

Winnipeg, Polski Pawilon „Warszawa”, listopad, w ramach corocznej imprezy „Folklorama”. Organizator: Polonia.

„Budownictwo kościelne i sztuka sakralna w Polsce”

Kanada, 1975, wystawa eksponowana w różnych miastach o większych środowiskach polonijnych. Organizator: Chrześcijańskie Stowarzyszenie Społeczne — Zarząd Główny w Warszawie. Scenariusz: ks. M. Chmielowski, oprawa plastyczna: Pracownia Sztuk Plastycznych w Warszawie. Plansza informacyjna.

NIEMIECKA REPUBLIKA DEMOKRATYCZNA

„Sztuka ludowa i twórczość amatorska wojew. koszalińskiego”

Neubrandenburg, Klub Inteligencji, 12—20 IX, z okazji „Dni Kultury Polskiej i Przyjaźni z Neubrandenburgiem”. Organizator: Wojew. Dom Kultury w Koszalinie. Scenariusz: T. Skurowa, oprawa plastyczna: R. Kozłowska. Katalog.

„Sztuka ludowa Ziemi Lubuskiej”

Beeskow, Muzeum, 30 IX—10 XI, w ramach „Dni Ziemi Lubuskiej w okręgu Frankfurckim”. Organizator: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze. Scenariusz: B. Kołodziejska.

SZWECJA

„Obrazy na szkle Eweliny Pęksowej”

Lund, Muzeum „Kulturen”, Landskrona, Göteborg, Sztokholm, wrzesień 1974 — styczeń 1975.

„Polska ceramika ludowa”

Lund, Muzeum, IX 1975—I 1976 r., w ramach współpracy Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie z Muzeum w Lund. Współorganizator: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie. Scenariusz: U. Gmachowska, P. Szacki. Folder w j. szwedzkim.

„Sztuka i rękodzieło ludowe”

Ystad, Muzeum, 26 XI 1975—16 I 1976 r. Organizator: „Cepelia” w Warszawie.
Scenariusz: E. Wortman.

WĘGRY

„Wystawa pamiątek „Cepelii” (lalki regionalne i in.)

Budapeszt, Ośrodek Kultury i Informacji Polskiej, 11 IV. Współorganizator:
Spółdzielnia im. St. Wyspiańskiego w Krakowie. Scenariusz i oprawa plastyczna:
J. Chojnacka.

„Polskie rękodzieło ludowe i artystyczne”

Budapeszt, Ośrodek Kultury i Informacji Polskiej, wrzesień, wystawa-kier-
masz. Organizator: Spółdzielnia „Milenium” z Krakowa.

WŁOCHY

„Wyroby Opolskiej Spółdzielni Pracy Rękodzieła Ludowego i Artystycznego”

Bolonia, Salony Pałacu Królewskiego, październik. Organizator: Opolska Spół-
dzielnia Pracy Rękodzieła Ludowego i Artystycznego; wystawa pod patro-
natem magistratu m. Bolonii.

„Zbiory Muzeum Etnograficznego w Krakowie (ok. 700 eksponatów) na wystawie
Sztuki Ludowej w Riccione”

Riccione k/Rawenny, sierpień. Organizator: Muzeum Etnograficzne w Krakowie.
„Polska rzeźba ludowa”

Rzym, witryny wystaw sklepowych na ul. Frattina, październik, wystawa zorga-
nizowana pod patronatem władz miejskich Rzymu z inicjatywy Associazione
Via Frattina.

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI PN.

„Budownictwo kościelne i sztuka sakralna w Polsce”

U. S. A. 1975, wystawa eksponowana w różnych miastach o większych środowiskach
polonijnych. Organizator: Chrześcijańskie Stowarzyszenie Społeczne — Zarząd
Główny w Warszawie. Scenariusz: ks. M. Chmielowski, oprawa plastyczna:
Pracownia Sztuk Plastycznych w Warszawie. Plansza informacyjna.

ZWIĄZEK SOCJALISTYCZNYCH REPUBLIK RADZIECKICH

„Kultura ludowa Olsztyńskiego wczoraj i dziś”

Kaliningrad, Okręgowe Muzeum Krajoznawcze, 21 VII—10 VIII, z okazji
„Dni Olsztyna w Kaliningradzie”. Organizator: Muzeum Mazurskie w Olsztynie.
Oprawa plastyczna: M. Wesołowska. Plakat, informator.

Z materiałów ODiE opracowała
Teresa Zakrzewska

MAGISTERIA I DOKTORATY Z ZAKRESU ETNOGRAFII W 1975 R.

PRACE MAGISTERSKIE *

Uniwersytet Jagielloński

- GODULA Róża, Meblarstwo ludowe w północnej części ziemi krakowskiej od połowy XIX wieku do czasów współczesnych, prof. dr Jadwiga Klimaszewska.
- KOZIK Janina, Rola magii w obrzędach rodzinnych we wsi Istebna pow. Cieszyn, prof. dr Jadwiga Klimaszewska.
- LITWIN Małgorzata, Działalność regionalnych muzeów karpaccich w zakresie ochrony i rozwoju kultury ludowej (na przykładzie muzeów w Rabce, Zakopanem, Żywcu i Myślenicach), prof. dr Mieczysław Gładysz.
- PAJĄK Henryka, Psycho-fizjologiczne i społeczne progi dojrzewania i starzenia się ludności wsi Jurgów na Polskim Spiszu, prof. dr Mieczysław Gładysz.
- SIWEK Jerzy, Skanseny — jedna z form ochrony zabytkowego budownictwa ludowego na terenie woj. krakowskiego, prof. dr Mieczysław Gładysz.

Uniwersytet Warszawski

- DATKO Andrzej, Struktura miejsca świętego, na przykładzie misterium Męki Pańskiej w Kalwarii Zebrzydowskiej, prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa.
- KAMIZELA Ryszard, Rola kapeli ludowej w obrzędach weselnych XIX wieku wsi polskiej, doc. dr Zofia Sokolewicz.
- POPLAWSKI Stanisław, Proces przygotowania dziecka do współżycia w grupie społecznej, na przykładzie wsi Pniewy, pow. Grójec, woj. warszawskie, doc. dr Zofia Sokolewicz.
- STASINOWSKA Ewa, Proces wychowania dziecka w plemieniu Hopi, doc. dr Zofia Sokolewicz.
- STASINOWSKI Marek, Przemiany społeczno-kulturowe wsi podmiejskiej. Studium wsi Przytoka, gmina Kałużyn, woj. siedleckie, prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa.

PRACE DOKTORSKIE

Uniwersytet Jagielloński

- KRASIŃSKA Ewa, Źródła chłopskiej wiedzy rolniczej w drugiej połowie XIX i w XX wieku (na przykładzie wybranych wsi karpaccich). Promotor: prof. dr Mieczysław Gładysz.

Przedmiotem pracy są źródła oraz sposoby przekazywania i upowszechniania wiedzy rolniczej w zachodniej części Karpat Polskich. Badaniami objęto zarówno tradycyjną wiedzę ludową, jak i wiedzę oficjalną, docierającą różnymi drogami na wieś spiską i gorczańską w drugiej połowie XIX i w XX wieku oraz czynniki

* W 1974 r. nie było na Uniwersytetach absolwentów, co wynikało z reformy przeprowadzonej w szkołach średnich. Podane osoby ukończyły studia w terminie opóźnionym.

determinujące ich współwystępowanie. W oparciu o własne badania terenowe oraz literaturę przedmiotu autorka starała się wykryć, jakie czynniki oddziaływały w przeszłości, jak też oddziałują obecnie na stan wiedzy rolniczej badanego obszaru.

W pracy omówiono: 1) charakter wiedzy rolniczej w tradycyjnie zorganizowanej społeczności chłopskiej, 2) niektóre tradycyjne chłopskie i niechłopskie oraz nowoczesne źródła wiedzy rolniczej oraz drogi jej upowszechniania się, 3) relacje zachodzące między tradycyjną a nowoczesną wiedzą rolniczą, na przykładzie konkretnych czynności agrotechnicznych.

MARTYNOWICZ Tadeusz, Afgańskie obyczaje i zwyczaje a stopniowy proces modernizacji kraju. Promotor: prof. dr Jadwiga Klimaszewska.

Autor rozprawy pracował w latach 1957—1960 oraz 1972—1975 w placówce dyplomatycznej w Afganistanie, co pozwoliło mu na wielokrotne bezpośrednie zetknięcie się z różnymi miejscowymi społecznościami. Poczynione obserwacje wykorzystał w niniejszej pracy w celu ukazania mechanizmu działania tradycyjnej rodziny afgańskiej na przykładzie obrzędowości praktykowanej w trzech zasadniczych momentach życia ludzkiego: narodzin, małżeństwa i śmierci.

Praca powstała w oparciu o własne badania, pogłębione literaturą. Bogata dokumentacja fotograficzna, dotycząca głównie stroju ludowego, stanowi dodatkowy cenny materiał źródłowy.

Uniwersytet Poznański

CHMIEŁOWSKI Stanisław, Geneza, rozwój i zróżnicowanie strojów ludowych Wielkopolski. Na podstawie badań nakryć głowy. Promotor: prof. dr Józef Burszta.

Podstawą źródłową pracy są 20-letnie badania terenowe na obszarze Wielkopolski, skonfrontowane z zastaną literaturą przedmiotu i materiałami archiwalnymi. Autor na szerokim porównawczym tle odzieży ludowej Wielkopolski różnych warstw społecznych w XIX i pierwszej połowie XX wieku szczegółowo zajmuje się nakryciami głowy i podejmuje próbę wyjaśnienia ich zróżnicowania oraz określenia czynników kształtowania się lokalnych zasięgów mody.

ROSTWOROWSKA Magdalena, Reemigranci z Bukowiny Rumuńskiej na Dolnym Śląsku. Analiza procesów adaptacji i integracji w latach 1946—1973. Promotor: prof. dr Józef Burszta.

Podjęty w ujęciu monograficznym problem adaptacji grupy regionalnej w złożonych warunkach osadniczych Ziemi Zachodnich, na przykładzie grupy reemigrantów z Rumunii na terenie Dolnego Śląska. Autorka omawia dzieje migracji, losy grupy na obczyźnie i jej powrót, charakteryzuje wybrane wsie zamieszkałe przez reemigrantów, omawia procesy adaptacji i integracji w zakresie kultury materialnej i niektórych zachowań symbolicznych oraz — na zakończenie — porusza zagadnienie małżeństw międzygrupowych.

W pracy zwraca się m. in. uwagę na mechanizmy utrzymujące w ramach badanej grupy niektóre wniesione tradycyjne elementy kulturowe i trwający współcześnie stały proces integracyjny.

RUSZEL Krzysztof, Kształtowanie się kultury ludowej w warunkach osadnictwa puszczańskiego. Na przykładzie Puszczy Sandomierskiej. Promotor: prof. dr Józef Burszta.

W pierwszej części pracy autor podejmuje analizę środowiska geograficznego i jego wpływ na kształtowanie się na terenie Puszczy Sandomierskiej specyficznych cech historycznego podłoża rozwoju kultury ludowej. W drugiej, w oparciu o monograficzne badania społeczności lokalnej Dzikowca w byłym powiecie kolbuszowskim, autor śledzi proces rozwoju jej kultury ludowej i szuka odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu jest ona ekspozycją cech szerszej jednostki terytorialnej zamkniętej w widłach Wisły i Sanu.

Uniwersytet Wrocławski

BOBROWSKA Jadwiga. Pieśni ludowe regionu żywieckiego. Zarys monograficzny. Promotor: doc. dr Adolf Dygacz.

Celem pracy jest ustalenie cech stylistycznych żywieckich pieśni ludowych w zakresie muzyki, poetyki, wzajemnych relacji między muzyką a tekstem uwarunkowań funkcjonalnych pieśni oraz zasięgów terytorialnych niektórych cech stylistycznych i wariantów melodycznych, z głównym jednak ukierunkowaniem muzycznym.

Praca składa się z trzech części. Zagadnienia wstępne dotyczą historii badań folklorystycznych, tła geograficznego, etnicznego, historycznego, gospodarczego i społecznego kultury ludowej oraz typów systematyk stosowanych w zbiorach pieśni żywieckich. Właściwy trzon pracy stanowi analiza tekstów pieśni i melodii, przy czym analiza tekstów ogranicza się do zagadnień tematyki, uwarunkowań funkcjonalnych i realiów zawartych w tekstach, zaś analiza muzyczna obejmuje melodykę, metrykę i formę ze wskazaniem cech wspólnych dla polskiej muzyki ludowej oraz odrębności regionalnych i ich zasięgów. Trzecia część pracy dotyczy związków melodii żywieckich z ogólnopolskimi i z pieśniami innych krajów.

CZUBALA Dionizjusz, Folklor garncarzy polskich. Promotor: doc. dr Adolf Dygacz.

Założeniem rozprawy jest zarys monograficzny folkloru słownego garncarzy. Podstawą rozważań są materiały uzyskane przez autora w czasie badań terenowych oraz drogą ankietową. Dla celów porównawczych wykorzystane zostały również opublikowane dotychczas teksty (w stosunku do zarejestrowanych w terenie stanowią one niewielki procent). Autor uwzględnił głównie przysłowia i pieśni oraz baśnie, legendy, anegdoty i podania. Omówione we wstępnym rozdziale zwyczaje, obrzędy i wierzenia garncarzy traktuje jako samodzielną część rozprawy i jako wprowadzenie do problematyki wymienionych form anonimowych autorów ludowych.

ROSIŃSKI Stefan, Ludowa kultura materialna Puszczy Kozienickiej. (Studium etnograficzne). Promotor: prof. dr Józef Gajek.

Celem rozprawy jest przedstawienie procesu przemian ludowej kultury materialnej Puszczy Kozienickiej na szerokim tle uwarunkowań historycznych i geograficznych. Praca została oparta na własnych badaniach terenowych, literaturze etnograficznej, zbiorach muzealnych Radomia i Kielc oraz archiwach historycznych.

Autor omówił następujące zagadnienia ludowej kultury materialnej: osadnictwo, zbieractwo, myśliwstwo, rybołówstwo, hodowlę, bartnictwo i pszczelarstwo, rolnictwo, budownictwo, przemysły leśne, przemysł ludowy, ubiory puszczańskie, transport i komunikację.

PRACE HABILITACYJNE

Uniwersytet Poznański

DYGACZ Adolf, Ludowe pieśni górnicze w Zagłębiu Dąbrowskim. Studium folklorystyczne. Promotor: prof. dr Józef Burszta.

Praca stanowi kontynuację naukowych zainteresowań autora śląskim folklorem. Na około 300 pieśni górniczych zapisanych przez niego w Zagłębiu Dąbrowskim, w pracy zaprezentowano 52, w większości dotychczas nieznane. Omówiono je i zanalizowano w 10 grupach tematycznych, sklasyfikowanych w oparciu o kryterium treści i funkcji: 1) pieśni obrzędowe i zwyczajowe, 2) historyczne, społeczne i rewolucyjne, 3) o zawodzie, 4) o pracy, 5) rodzinne, 6) towarzyskie, 7) zalotne i miłosne, 8) żartobliwe i satyryczne, 9) o muzykowaniu i tańcu, 10) tańce zawodowe.

Autor odkrywa wiele ważnych powiązań tematycznych w pieśniach górniczych z folklorem innych warstw społecznych oraz grup zawodowych poszczególnych regionów Polski.

Instytut Historii Kultury Materialnej PAN
Zakład Etnografii w Warszawie

PAPROCKA Wanda. Współczesne przemiany wsi kurpiowskiej. Promotor: prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa.

Rozprawa zawiera analizę zmian w tradycyjnej kulturze ludowej, dokonujących się pod wpływem uprzemysłowienia. Autorka szczególnie wnikliwie analizuje zmiany zachodzące w strukturze agrarnej i społeczno-zawodowej na wsi kurpiowskiej, w rolnictwie i hodowli, budownictwie, w gospodarstwie domowym, rodzinie i szerszej społeczności lokalnej.

Z materiałów ODiE opracowała
Barbara Jaruga